

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

Έμμεσες και Εναλλακτικές Μέθοδοι Προσδιορισμού του Φορολογητέου Εισοδήματος, ως
Εργαλεία της Φορολογικής Αρχής για την Καταπολέμηση της Φοροδιαφυγής

του

Παπαγεωργίου Αντώνιου

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Νοέμβριος 2021

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του Τμήματος για το σύνολο των γνώσεων που μου προσέφεραν, κατά τη διάρκεια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος.

Τέλος, ευχαριστώ θερμά τους γονείς μου για την υπομονή τους και για τη διαρκή ψυχολογική και οικονομική στήριξη που μου προσέφεραν.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό την παρουσίαση, την ανάλυση και την κατανόηση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και του εναλλακτικού τρόπου προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος. Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα σύγχρονο εργαλείο στα χέρια της Φορολογικής Αρχής, καθώς υιοθετήθηκαν και θεσπίστηκαν αρκετά πρόσφατα από το ελληνικό κράτος, με στόχο να εκσυγχρονίσουν και να οδηγήσουν τη διαδικασία του φορολογικού ελέγχου, στην κατεύθυνση για την πάταξη της φοροδιαφυγής. Σκοπός τους είναι ο προσδιορισμός του εισοδήματος των φορολογουμένων με αντικειμενικό τρόπο, με στόχο τον προσδιορισμό των αδήλωτων εισοδημάτων, λαμβάνοντας υπόψη ότι το εισόδημα του φορολογούμενου έχει αναλωθεί σε αγορές και δαπάνες ή έχει χρησιμοποιηθεί για την προσαύξηση της προσωπικής του περιουσίας. Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία οι έμμεσες τεχνικές είναι οι εξής: η τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου, της καθαρής θέσης αυτού, του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά που πραγματοποιεί, της αρχής των αναλογιών και της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο του κύκλου εργασιών.

Επιπλέον, χρησιμοποιείται από τη Φορολογική Αρχή και ένα άλλο εργαλείο για την πάταξη της φοροδιαφυγής, η μέθοδος του εναλλακτικού(τεκμαρτού) προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος. Η προσπάθεια μελέτης των τεκμηρίων έγκειται στην κατάδειξη της αναγκαιότητάς τους στο φορολογικό σύστημα. Τα τεκμήρια αποτελούν μια έμμεση μέθοδο επαναπροσδιορισμού της βάσης επιβολής του φόρου που απαντάται σε αρκετά φορολογικά συστήματα, όταν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι η φορολογητέα ύλη δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική. Επιπρόσθετα, η συστηματική καταγραφή στοχεύει στο να καταδείξει τις αντινομίες, κατά την εφαρμογή της μεθόδου, που συνάπτονται με τα προβλήματα του ελληνικού φορολογικού συστήματος να ανταποκριθεί σε μια διαρκώς μεταβαλλόμενη κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα.

ABSTRACT

The purpose of this paper is to present, analyze and understand the indirect audit techniques and the alternative way of the determination of the taxable income. Indirect audit techniques are a modern tool in the hands of the Tax Authorities, as they were adopted and introduced quite recently by the Greek State, aiming at the modernization and leading the procedure of tax audit, in the direction of combating tax evasion. The objective of these indirect techniques is the specification of the taxable income with an objective way, in order to determine the undeclared incomes, taking into consideration that the taxpayer income has been expended into market and expenses or has been used for the increment of his own property. In accordance with Greek legislation, the indirect techniques are: the technique of Source and Application of Funds, his Net Worth, the Bank Deposits and Cash Expenditures method, the Mark - up method and Unit and Volume Method.

Furthermore, Tax Authorities use another tool in order to combat tax evasion, the alternative method of the determination of the taxable income. The effort to study the presumptions relies on its necessity to the tax system. The presumptions are an indirect redetermination method of the tax base rule which exists in many tax systems, when there are serious indications that the taxable income differs from the real one. In addition to that, the systematic recording is aiming to evince the antinomies, when the method is applied, which are attached with the problems of the Greek tax system to respond to a perpetually varying social economic reality.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	1
1.2 Σκοπός Εργασίας και Ερευνητικά Ερωτήματα	1
1.3 Δομή Εργασίας	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	3
2.1 Εισαγωγή	3
2.2 Επισκόπηση Βιβλιογραφίας	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΦΟΡΟΙ, ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	8
3.1 Εισαγωγή	8
3.2 Η Έννοια του Φόρου	8
3.3 Χαρακτηριστικά Γνωρίσματα των Φόρων	9
3.4 Οι Βασικές Λειτουργίες των Φόρων	9
3.5 Η Φορολογική Βάση	10
3.6 Ο Φορολογικός Συντελεστής	10
3.7 Διακρίσεις Φόρων	10
3.8 Άμεσοι και Έμμεσοι Φόροι	11
3.9 Άμεσος και Έμμεσος Προσδιορισμός του Φόρου	11
3.10 Η Έννοια του Εισοδήματος	11
3.11 Πραγματικό και Πλασματικό Εισόδημα	12
3.12 Η Έννοια της Φοροδιαφυγής	12
3.13 Οι Αιτίες της Φοροδιαφυγής	13
3.14 Οι Συνέπειες της Φοροδιαφυγής	13
3.15 Φορολογικός Έλεγχος	15
3.15.1 Σκοπός Φορολογικού Ελέγχου	15
3.15.2 Είδη Φορολογικού Ελέγχου	16
3.15.3 Όργανα Φορολογικού Ελέγχου	17

3.16 Ενδικοφανής Προσφυγή	19
3.17 Παραγραφή του Δικαιώματος Διενέργειας Φορολογικού Ελέγχου	20
3.18 Στοιχεία Εσόδων και Ελέγχων για την Καταπολέμηση της Φοροδιαφυγής από τις Εκθέσεις Απολογισμού της Α.Α.Δ.Ε. Ετών 2019 και 2020	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΜΜΕΣΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ	24
4.1 Εισαγωγή - Ορισμοί	24
4.2 Νομοθετικό Πλαίσιο και Εγκύκλιοι	28
4.3 Τεχνική Ανάλυσης Ρευστότητας του Φορολογούμενου	31
4.4 Τεχνική Καθαρής Θέσης του Φορολογούμενου	35
4.5 Τεχνική του Ύψους των Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά	39
4.6 Μέθοδος της Αρχής των Αναλογιών	50
4.7 Μέθοδος της Σχέσης της Τιμής Πώλησης προς το Συνολικό Όγκο του Κύκλου Εργασιών	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	56
5.1 Γενικές Παρατηρήσεις	56
5.2 Ιστορική Αναδρομή των Τεκμηρίων Διαβίωσης και Απόκτησης Περιουσιακών Στοιχείων	57
5.3 Νομοθετικό Πλαίσιο και Εγκύκλιοι	59
5.4 Τεκμήρια Δαπανών Διαβίωσης και Απόκτησης Περιουσιακών Στοιχείων Φορολογικού Έτους 2020	60
5.5 Γενικές Πληροφορίες για τον Πίνακα 5 (Προσδιορισμός Ετήσιας Αντικειμενικής Δαπάνης)	64
5.6 Πίνακας 5.2- Δαπάνες Απόκτησης Περιουσιακών Στοιχείων του Άρθρου 32 του Κ.Φ.Ε. (Τεκμήρια Απόκτησης Περιουσιακών Στοιχείων)	73
5.7 Μη Εφαρμογή Αντικειμενικών Δαπανών και Υπηρεσιών	78
5.8 Αμφισβήτηση Αντικειμενικών Δαπανών	80
5.9 Απαλλαγή Τεκμηρίων Ειδικά για το Φορολογικό Έτος 2020	81
5.10 Πίνακας 6 Πρόσθετα Ποσά Εισοδήματος και Λοιπά Πληροφοριακά Στοιχεία	83

5.11 Ανάλωση Κεφαλαίου Προηγούμενων Ετών (κωδ.787-788)	88
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	110
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	113
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	117

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 3.1: Έσοδα Ελεγκτικών Κέντρων και Δ.Ο.Υ. (σε εκατ. €)	21
Πίνακας 3.2: Έσοδα Ελεγκτικών Κέντρων και Δ.Ο.Υ. (σε εκατ. €)	23
Πίνακας 3.3: Αποτελέσματα των υποθέσεων ελέγχου με χρήση έμμεσων τεχνικών	23
Πίνακας 4.1: Ερμηνευτικές εγκύκλιοι ανά έμμεση τεχνική ελέγχου	28
Πίνακας 4.2: Κατηγορίες φορολογουμένων και εφαρμοστέα εγκύκλιος	28
Πίνακας 4.3: Τεχνική ανάλυσης ρευστότητας	34
Πίνακας 4.4: Τεχνική καθαρής θέσης	39
Πίνακας 4.5: Τεχνική τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά	42
Πίνακας 5.1: Τεκμήριο κατοικίας ανάλογα με την επιφάνεια	65
Πίνακας 5.2: Αύξηση ή μείωση τεκμηρίου κατοικίας	65
Πίνακας 5.3: Υπολογισμός τεκμηρίου αυτοκινήτου	68
Πίνακας 5.4: Υπολογισμός τεκμηρίου ανοιχτού τύπου σκάφους	69
Πίνακας 5.5: Υπολογισμός τεκμηρίου κλειστού τύπου σκάφους	69
Πίνακας 5.6: Υπολογισμός τεκμηρίου πισίνας	71
Πίνακας 5.7: Υπολογισμός φόρου πολυτελούς διαβίωσης	73
Πίνακας 5.8: Ποσοστά ιδιοκτησίας σε ισόβια ή αορίστου χρόνου επικαρπία	76
Πίνακας 5.9: Πίνακας θετικών και αρνητικών στοιχείων ανάλωσης κεφαλαίου	89
Πίνακας 5.10: Σχετικά με το τεκμήριο αγοράς ή ανέγερσης ακινήτων κατά τα παρελθόντα έτη	97
Πίνακας 5.11: Σχετικά με το τεκμήριο διαβίωσης κύριας κατοικίας	97
Πίνακας 5.12: Σχετικά με το τεκμήριο διαβίωσης δευτερεύουσας κατοικίας	98

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα που αντιμετωπίζει η Φορολογική Διοίκηση σε κάθε χώρα και την φέρνει αντιμέτωπη με δυσάρεστες οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες. Το φαινόμενο αυτό επηρεάζει στο μέγιστο τη λειτουργία του κράτους αφού έχει ως αποτέλεσμα την είσπραξη λιγότερων εσόδων και προξενεί αρκετά προβλήματα εκτέλεσης του προϋπολογισμού. Καθίσταται, λοιπόν επιτακτική ανάγκη δημιουργίας καινοτόμων, αποτελεσματικών και τεχνολογικά προηγμένων μεθόδων για τον προσδιορισμό της πραγματικής φορολογητέας ύλης. Για τον λόγο αυτό αναπτύχθηκαν οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου, και σε συνδυασμό με τον εναλλακτικό τρόπο υπολογισμού του φόρου εισοδήματος (τεκμήρια) εστιάζουν στον θεμελιώδη αυτό σκοπό. Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αν και στην χώρα μας θεσπίστηκαν και εφαρμόστηκαν σχετικά πρόσφατα, στο εξωτερικό αποτελούν πραγματικότητα εδώ και αρκετά χρόνια.

1.2 Σκοπός Εργασίας και Ερευνητικά Ερωτήματα

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να γίνει η παρουσίαση, η ανάλυση και η όσο το δυνατόν καλύτερη κατανόηση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και του εναλλακτικού τρόπου υπολογισμού του φόρου εισοδήματος (τεκμήρια) που χρησιμοποιούνται για την ανίχνευση της μη δηλωθείσας φορολογητέας ύλης. Επίσης, παρουσιάζονται: το νομοθετικό πλαίσιο που τις διέπει καθώς και αριθμητικά παραδείγματα για τη βέλτιστη κατανόησή τους.

Τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα με τα οποία πραγματεύεται η παρούσα εργασία είναι:

- ✓ Τι είναι οφόρος;

- ✓ Τι είναι η φοροδιαφυγή, ποιες είναι οι αιτίες και ποιες οι συνέπειες της;
- ✓ Τι είναι ο φορολογικός έλεγχος, ποια είναι η διαδικασία του, ποια είναι τα όργανά του, τα είδη του και ποιος είναι ο σκοπός τους;
- ✓ Τι είναι οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου και ποια είναι η μεθοδολογία που εφαρμόζεται σε αυτές; Ποιο είναι το θεσμικό πλαίσιο που τις περιβάλλει;
- ✓ Τι είναι ο εναλλακτικός τρόπος υπολογισμού του φόρου εισοδήματος (τεκμήρια) και ποιο είναι το νομοθετικό πλαίσιό του;
- ✓ Ποιες είναι οι τεκμαρτές δαπάνες διαβίωσης και ποια τα τεκμήρια απόκτησης περιουσιακών στοιχείων (πίνακες 5.1, 5.2 και 6);
- ✓ Τι είναι η ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών;

1.3 Δομή της Εργασίας

Το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί μια εισαγωγή που περιγράφει το περιεχόμενο που πραγματεύεται η παρούσα εργασία. Επιπλέον παρουσιάζονται ο σκοπός, τα ερευνητικά ερωτήματα και η δομή της εργασίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται η βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με αναφορές, και αναλύσεις στα θέματα των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και των τεκμηρίων με βάση μελέτες σεβιβλία και επιστημονικά άρθρα από τη διεθνή και την ελληνική βιβλιογραφία.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται η ανάλυση των θεμελιωδών εννοιών που είναι απαραίτητες για την καλύτερη κατανόηση των θεμάτων που εξετάζουμε όπως είναι η έννοια του φόρου, της φοροδιαφυγής και του φορολογικού ελέγχου.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι πέντε έμμεσες τεχνικές ελέγχου που εφαρμόζονται στην Ελλάδα, η μεθοδολογία τους, το νομοθετικό πλαίσιο που τις διέπει, καθώς επίσης και παραδείγματα που βοηθούν στην καλύτερη κατανόησή τους.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται εκτενής ανάλυση του εναλλακτικού προσδιορισμού του εισοδήματος, παρουσιάζεται το νομοθετικό πλαίσιο που εφαρμόζεται, οι έννοιες των τεκμηρίων διαβίωσης και της απόκτησης περιουσιακών στοιχείων (ανάλυση των πινάκων 5.1, 5.2 και 6 του εντύπου Ε1) και τέλος αριθμητικά παραδείγματα που οδηγούν τον αναγνώστη στη βαθύτερη κατανόηση των τεκμηρίων. Επίσης, γίνεται αναφορά στη θεμελιώδη έννοια της ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών και παρουσιάζεται το ανάλογο παράδειγμα.

Τέλος, στο έκτοκεφάλαιο της παρούσας εργασίας παρουσιάζονται τα τελικά συμπεράσματα σχετικά με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου και τον εναλλακτικό τρόπο προσδιορισμού του φόρου εισοδήματος. Επίσης, παρουσιάζονται οι περιορισμοί και οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Εισαγωγή

Η φοροδιαφυγή δεν είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται μόνο στην Ελλάδα αλλά εντοπίζεται και σε παγκόσμιο επίπεδο. Για τον λόγο αυτό, οι φορολογικοί έλεγχοι και οι τεχνικές ελέγχου που χρησιμοποιούνται εξελίσσονται, ώστε να περιοριστεί ή ακόμα και να εξαλειφθεί το συγκεκριμένο φαινόμενο. Το θεμελιώδες αυτό φαινόμενο ορίζεται ως η κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογούμενου, με την οποία προσπαθεί να μειώσει την φορολογική του επιβάρυνση ή να αποφύγει την καταβολή φόρου που του έχει βεβαιωθεί. Ο φόρος είναι το αντάλλαγμα που πληρώνει ο κάθε πολίτης ώστε να λαμβάνει δωρεάν παροχή δημόσιων αγαθών από το κράτος, όπως για παράδειγμα ασφάλιση και περίθαλψη.

Η ανάγκη για εκσυγχρονισμό του φορολογικού συστήματος παγκοσμίως, ανέδειξε και την ανάγκη για τη δημιουργία νέων μεθόδων και τακτικών, που θα αποτελούν εργαλεία στα χέρια της Φορολογικής Διοίκησης, για έναν καλύτερο, πιο επαρκή και αποτελεσματικό φορολογικό έλεγχο.

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται κάποιες μελέτες και έρευνες που έχουν διενεργηθεί τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς σχετικά με τις εφαρμοζόμενες έμμεσες τεχνικές ελέγχου καθώς και με τις εναλλακτικές μεθόδους υπολογισμού του φόρου εισοδήματος.

2.2 Επισκόπηση Βιβλιογραφίας

Ο Schneider (2015) που ασχολείται με τη μελέτη της παραοικονομίας, δηλώνει ότι καθώς αυξάνεται η φορολογία αυξάνεται η φοροδιαφυγή. Κατά την άποψή του, η συνεχής αύξηση της φορολογίας έχει τα αντίθετα αποτελέσματα από τα επιδιωκόμενα.

Σύμφωνα με τον Biber (2010), για τον εντοπισμό όσων δεν συμμορφώνονται φορολογικά θα πρέπει να εφαρμόζονται είτε οι άμεσες, είτε οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου είτε συνδυασμός αυτών των δύο από τη Φορολογική Διοίκηση. Αναφέρει, δηλαδή, ότι ο εντοπισμός και η αποτροπή της φοροδιαφυγής δεν απαιτεί έναν απλό έλεγχο των βιβλίων και των στοιχείων των φορολογούμενων, αλλά μια ανάλυση των οικονομικών του στοιχείων, ώστε να προσδιοριστούν ορθά οι φορολογικές του υποχρεώσεις.

Σύμφωνα με τον Rettig (2014), η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών φορολογικού ελέγχου επιτρέπεται από το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, ώστε να αποδειχθεί εάν ο πολίτης που υπόκειται σε φορολογία έχει δηλώσει με ακρίβεια το πραγματικό φορολογητέο εισόδημά του. Επίσης, τονίζει ότι η χρήση των έμμεσων μεθόδων δεν απαιτείται να είναι ακριβής, αλλά είναι αναγκαίο να είναι εύλογη και να βασίζεται στα πραγματικά γεγονότα και στοιχεία. Οι πιο σημαντικές έμμεσες τεχνικές, που χρησιμοποιούνται στις μέρες μας είναι: η αρχή των αναλογιών, η ανάλυση ρευστότητας, η καθαρή θέση του πολίτη, το ύψος των τραπεζικών του καταθέσεων και οι δαπάνες σε μετρητά που πραγματοποιεί. Βέβαια, ο κάθε ελεγκτής, που είναι αρμόδιος για τον φορολογικό έλεγχο, είναι υποχρεωμένος να έχει αρχικά μια λογική ένδειξη ότι είναι πιθανή η ύπαρξη αδήλωτου φορολογητέου εισοδήματος και με αυτή την προϋπόθεση στη συνέχεια να μπορεί να ζητήσει μια εξήγηση της απόκλισης από τον φορολογούμενο.

Ο Coenen (2015) επιβεβαιώνει την παραπάνω άποψη και συμπληρώνει, καθώς υποστηρίζει ότι η πιο συνηθισμένη τεχνική που εφαρμόζεται για την απόδειξη του πραγματικού εισοδήματος ενός πολίτη είναι η μελέτη και η ανάλυση του τρόπου ζωής του. Αυτή η μέθοδος χρησιμοποιείται κυρίως από αρμόδιους φορείς της κυβέρνησης για να αποδειχθεί η ύπαρξη ή όχι εισοδήματος, είτε δηλωμένου είτε αδήλωτου, το οποίο ενδέχεται να προέρχεται από νόμιμες ή παράνομες πηγές. Συχνά η συγκεκριμένη μέθοδος αναφέρεται και ως μέθοδος των δαπανών, καθώς αναλύει τις δαπάνες του ατόμου συγκριτικά με τις δηλωμένες πηγές κεφαλαίων του. Έτσι, υπολογίζονται τα έξοδα διαβίωσης που πραγματοποιεί ο κάθε φορολογούμενος. Αυτά συγκρίνονται με τις πηγές εισοδήματος, που παρουσιάζει στις οικονομικές του καταστάσεις και σε περίπτωση που εντοπιστούν διαφορές, μπορεί να οφείλονται σε εισόδημα που έχει αποκρύψει. Πολλές φορές χρησιμοποιούνται οι έμμεσες μέθοδοι υπολογισμού του εισοδήματος, μέσα στις οποίες περιλαμβάνονται η μέθοδος των τραπεζικών καταθέσεων και η μέθοδος της καθαρής θέσης του φορολογούμενου πολίτη.

Οι C. Rosenthal και L. Rothenberg (2019) αναφέρουν ότι από την στιγμή που ο φορολογούμενος διαθέτει ανεπαρκή αρχεία, παρέχεται στους ελεγκτές σημαντικό περιθώριο

επιλογής μιας μεθοδολογίας έμμεσου ελέγχου. Η τελευταία θα πρέπει να υπολογιστεί με εύλογο τρόπο ώστε να αντικατοπτρίζει τον οφειλόμενο φόρο. Οι αρμόδιοι ελεγκτές ωστόσο, δεν έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν οποιαδήποτε έμμεση μέθοδο, αλλά η μέθοδος που θα επιλεγεί θα πρέπει να είναι «εύλογη» και η προκύπτουσα αξιολόγηση δεν μπορεί να είναι «εσφαλμένη».

Στην ελληνική βιβλιογραφία, έχουν γίνει επίσης, κάποιες αναφορές για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου από διάφορους επιστήμονες. Πιο συγκεκριμένα, ο Απόστολος Λιόλιος (2014) αναφέρθηκε στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, λέγοντας ότι σε αρκετές περιπτώσεις οικονομικών εγκλημάτων, οι ελεγκτές δεν έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στα λογιστικά βιβλία και στα αρχεία του φορολογούμενου. Επομένως προέβησαν στις έμμεσες τεχνικές, δηλαδή τις μεθόδους δαπανών, των τραπεζικών καταθέσεων και της καθαρής θέσης, ώστε να μπορέσουν να διενεργήσουν τον έλεγχο. Επιπλέον υπογραμμίζει ότι τα δικαστήρια των ΗΠΑ έχουν εγκρίνει τη χρησιμοποίησή τους στον καθορισμό εισοδήματος για τις αστικές και τις ποινικές υποθέσεις βασιζόμενα στη θεωρία ότι η απόδειξη ύπαρξης κεφαλαίων και περιουσιακών στοιχείων χωρίς δικαιολογητικά στα χέρια του υποκειμένου μπορούν να στοιχειοθετήσουν μια κατ' αρχήν απόδειξη για ελλιπή δήλωση εισοδήματος.

Ο Δημήτριος Μελάς (2015) στην έρευνά του παρατηρεί ότι η διαδικασία των έμμεσων τεχνικών ελέγχου αποτελεί έλεγχο περιουσιακής κατάστασης του φορολογούμενου σε προσωπικό επίπεδο, με την αναζήτηση τυχόν ετήσιων αυξήσεων των περιουσιακών του στοιχείων (πάγια περιουσιακά στοιχεία, τραπεζικές καταθέσεις κλπ.) από μη εμφανείς πηγές. Ακόμα υπογραμμίζει το γεγονός, ότι κατά την άποψή του, η διαδικασία των έμμεσων τεχνικών σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία είναι απόλυτη, δηλαδή κινείται στο πλαίσιο του άσπρου-μαύρου. Τονίζει συνεπώς, ότι αν ο ελεγχόμενος δεν μπορεί να αποδείξει άμεσα τη νόμιμη πηγή ενός εισοδήματος, τότε αυτό θεωρείται ότι αποκτήθηκε από μη προσδιορισμένη παράνομη πηγή και φορολογείται.

Σύμφωνα με τον Νικόλαο Μπάρμπα (2016) η φορολόγηση της αύξησης της περιουσίας στηρίζεται στην αρχή της νομιμότητας του φόρου (άρθρο 78 παρ.1 και 4 του Συντάγματος). Το ΣτΕ, σύμφωνα με τις αποφάσεις 2184/1986 και 588/1980 αναφέρει ότι η φορολόγηση της αύξησης της περιουσιακής κατάστασης, ακόμα και στην περίπτωση που δεν έχει προσδιοριστεί με ακρίβεια η πηγή της, δεν θεωρείται αντισυνταγματική εφόσον καθορίζεται ως εισόδημα από τον νομοθέτη. Ο Νικόλαος Μπάρμπα τονίζει, επίσης, ότι ο καθορισμός των λοιπών φορολογιών με βάση τα ακαθάριστα έσοδα εφαρμόζοντας τις έμμεσες μεθόδους όπως τον φόρο εισοδήματος, θα δημιουργήσει σημαντικά προβλήματα σε νομικό επίπεδο,

ενόψει της πάγιας νομολογίας του ΣτΕ, η οποία απαιτεί αυτοτελή έλεγχο σε σχέση με τον καθορισμό των ακαθάριστων εσόδων για τον Φ.Π.Α., με εκείνο του φόρου εισοδήματος.

Σύμφωνα με τον Γεώργιο Δαλιάνη (2019), οι φορολογικοί έλεγχοι που πραγματοποιούνται από το Υπουργείο Οικονομικών στην Ελλάδα μπορούν να αξιολογηθούν με τη χρήση καινούριων μεθόδων. Κατά κύριο λόγο, η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών φορολογικού ελέγχου βασίζεται αφενός στην ανάπτυξη τεχνολογικών μέσων για την αναζήτηση, την ανάλυση και την επεξεργασία των δεδομένων από διασταυρώσεις και αφετέρου στην αξιοποίηση των πληροφοριών που παρέχονται από τις τράπεζες για την πραγματική κίνηση των κεφαλαίων. Με αυτόν τον τρόπο, οι ελεγκτικές υπηρεσίες ενσωμάτωσαν στο ελληνικό φορολογικό δίκαιο, νόμους και πρακτικές, οι οποίες εφαρμόζονται εδώ και πολλά έτη σε δυτικές χώρες της Ε.Ε. και των Η.Π.Α. Με άλλα λόγια πλέον οι ελεγκτικές υπηρεσίες, εφόσον έχουν στη διάθεσή τους ένα ευρύ φάσμα δεδομένων, είναι σε θέση έμμεσα να προσδιορίσουν τα ακαθάριστα έσοδα και τα γενικά έσοδα ενός φορολογούμενου, τα οποία είναι πιθανόν να μην τα εμφάνιζε ο φορολογούμενος μέχρι τον έλεγχο.

Όσον αφορά τον εναλλακτικό τρόπο υπολογισμού του φόρου εισοδήματος (τεκμήρια), στην ελληνική βιβλιογραφία γίνονται αρκετές αναφορές από διάφορους επιστήμονες. Ο Απόστολος Λιόλιος στο βιβλίο του «Τεκμήρια Δαπανών Διαβίωσης και Πόθεν Έσχες» (2011), αφού διευκρινίζει την εφαρμογή των τεκμηρίων στη χώρα μας και τις συνέπειές τους, επισημαίνει ότι η εφαρμογή των τεκμηρίων αποτελεί αδυναμία του φορολογικού συστήματος.

Σύμφωνα με τον Νικόλαο Μάρμπα (2018), τα τεκμήρια όσο και αν ακούγονται ως κάτι αυθαίρετο θεωρούνται πάντα επίκαιρα για την ελληνική πραγματικότητα, καθώς εξακολουθούν να αποτελούν μία από τις πλέον ενδεδειγμένες μεθόδους εξεύρεσης της φορολογητέας ύλης. Οι λόγοι δε που οδήγησαν τον Έλληνα νομοθέτη στην υιοθέτησή τους είναι πρώτον τεχνικοί, λόγω της ανεπάρκειας της αναγκαίας υποδομής και κατάρτισης του ελεγκτικού μηχανισμού, δεύτερον συνταγματικοί, για τη δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών με την πάταξη της φοροδιαφυγής και τρίτον δημοσιονομικοί, καθώς διευκολύνουν την είσπραξη των δημοσίων εσόδων. Η μακρόχρονη εφαρμογή τους στο ελληνικό φορολογικό σύστημα προκάλεσε συχνές αντιδράσεις των φορολογούμενων, κυρίως των αυτοαπασχολούμενων, και διατυπώθηκαν διάφορες απόψεις στους κόλπους της δημοσιονομικής θεωρίας και της νομολογίας των δικαστηρίων, όσον αφορά τη συμβατότητά τους προς τις συνταγματικές αρχές της νομιμότητας και ισότητας του φόρου. Ωστόσο, παρά τις αρχικές αμφιταλαντεύσεις, τελικά, στη νομολογία του Συμβουλίου Επικρατείας επικράτησε η άποψη ότι τα ισχύοντα τεκμήρια είναι ανεκτά από συνταγματική άποψη, καθώς θεσπίζονται πλέον ως μαχητά. Γι' αυτόν τον λόγο παρέχεται η δυνατότητα στους

φορολογούμενους να τα ανατρέψουν προσκομίζοντας τα απαραίτητα στοιχεία από τα οποία προκύπτει η πραγματική φοροδοτική τους ικανότητα.

Σύμφωνα με τον Γρηγόρη Μέντη (2021) η σταθερή, διαχρονικώς, επιδίωξη του νομοθέτη είναι η φορολογία των υποκειμένων των φόρων επί τη βάσει της αληθούς φοροδοτικής ικανότητας αυτών. Οι λόγοι αυτής της επιδίωξης δεν είναι μόνο οι προφανείς δημοσιονομικοί, αλλά αποσκοπούν στην εκπλήρωση της συνταγματικής αρχής της φορολογικής ισότητας. Διαχρονική, όμως, είναι και η διαπίστωση ότι δεν αρκεί η καλή και δίκαιη φορολογική νομοθεσία για την επίτευξη του στόχου αυτού. Απαιτείται πέραν της αναπτύξεως φορολογικής συνείδησης από τους φορολογουμένους, η αποτελεσματική ελεγκτική δράση της διοικήσεως. Παρά τις εξαγγελίες του εκάστοτε Υπουργού Οικονομικών περί πατάξεως της φοροδιαφυγής, είναι κοινώς αποδεκτή η διαπίστωση ότι η φοροδιαφυγή δεν «πατάσσεται». Συνεπώς, ανέκυψε, κατά καιρούς, η ανάγκη νομοθετικής ρυθμίσεως, με θέσπιση άλλων θεσμών εντοπισμού και φορολογίας διαφευγούσης του φορολογικού ελέγχου φορολογητέας ύλης. Έτσι, μετά τον παραδοσιακό εξωλογιστικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης, ο οποίος κρίθηκε από τη νομολογία ότι αποτελεί μέθοδο υπολογισμού του εισοδήματος (όχι κύρωση) και ο οποίος εφαρμοζόταν επί επιτηδευματιών ως συνέπεια σοβαρών παραβάσεων της φορολογικής νομοθεσίας και υπό τη συνδρομή ειδικώς οριζόμενων προϋποθέσεων, εισήχθη στη νομοθεσία η διαδικασία των έμμεσων τεχνικών ελέγχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3⁰

ΦΟΡΟΙ, ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

3.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται περιγραφή της έννοιας του φόρου, των διακρίσεων αυτού και βασικών φορολογικών εννοιών. Ακόμα παρουσιάζεται το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, οι παράγοντες που οδηγούν σε αυτήν καθώς και οι συνέπειες που τελικά απορρέει. Επίσης, επιχειρείται να παρουσιαστεί η έννοια, ο σκοπός, οι διακρίσεις του φορολογικού ελέγχου στη χώρα μας, καθώς επίσης και τα όργανα που είναι υπεύθυνα για τη διεξαγωγή του. Στο τέλος του κεφαλαίου αναφέρεται η έννοια της ενδικοφανούς προσφυγής και της παραγραφής.

3.2 Η Έννοια του Φόρου

Ο κλασικός ορισμός της έννοιας του φόρου διατυπώθηκε από τον G. Jeze, ενώ έγινε αποδεκτός και από την ελληνική επιστήμη. Σύμφωνα με αυτόν ο φόρος αποτελεί άμεση και οριστική παροχή των ιδιωτών προς τη δημόσια εξουσία, που είναι αναγκαία για την κάλυψη των δημοσίων βαρών¹. Η προσέγγιση της οικονομικής επιστήμης στο φαινόμενο της φορολογίας δεν διαφέρει ουσιωδώς από τον ορισμό του Jeze. Ο Γεωργακόπουλος² προτείνει ως βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα του φόρου τα εξής δύο:

- πρώτον, το ότι οι φόροι αποτελούν αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό στον δημόσιο τομέα,
- και δεύτερον, το ότι το μέσο αυτό είναι μονομερές, δηλαδή δεν συνεπάγεται αντίστοιχη ειδική αντιπαροχή των δημοσίων φορέων προς τους ιδιωτικούς.

¹Βλ. σχ. Β. Γεωργαντά, Τα δημόσια οικονομικά και η ελληνική οικονομική νομοθεσία κατά G. Jeze, Αθήνα 1995, τ.ΙΙΙ, σελ.191, Λ. Θεοχαροπούλου, Φορολογικό δίκαιο, Γενικό, 1980, σελ.3, Ι. Αναστοπούλου, Φορολογικό Δίκαιο, 24, Μ. Στασινοπούλου, Μαθήματα, Δημοσιονομικού Δικαίου, σελ.257

²Γεωργακόπουλου – Πατσουράτη, Δημόσια Οικονομική, Αθήνα 1991, σελ. 173 επ.

Η οικονομική αυτή οπτική δεν έρχεται σε αντίθεση με τον ορισμό του Jeze, υπερτονίζει απλώς μόνο συγκεκριμένα στοιχεία του περιοριζόμενου στο να περιγράψει κυρίως τα οικονομικά αποτελέσματα της επιβολής φορολογίας³.

3.3 Χαρακτηριστικά Γνωρίσματα των Φόρων

Για τη δωρεάν διάθεση των δημοσίων αγαθών στο κοινωνικό σύνολο, καθώς και την κάλυψη διάφορων άλλων δαπανών τους, ο δημόσιος φορέας χρειάζεται πόρους, τους οποίους δεν διαθέτει. Για την απόκτησή τους χρησιμοποιεί τους φόρους. Οι φόροι αποτελούν αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό στον δημόσιο τομέα. Ο αναγκαστικός χαρακτήρας τους γίνεται κατανοητός στην περίπτωση μη εκπλήρωσης των φορολογικών υποχρεώσεων των φορολογούμενων, καθώς τότε ενεργοποιείται το νομικό οπλοστάσιο που διαθέτει η φορολογική διοίκηση, προκειμένου να τους εξαναγκάσει να συμμορφωθούν.

3.4 Οι Βασικές Λειτουργίες των Φόρων

Οι φόροι επιτελούν τρεις βασικές λειτουργίες. Πρώτον, η ταμειυτική λειτουργία των φόρων - αποτελεί τη βασικότερη λειτουργία τους - που αναφέρεται στο αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό τομέα προς τον δημόσιο, έτσι ώστε ο δεύτερος να χρηματοδοτεί τις ανάγκες του και να παρέχει δωρεάν υπηρεσίες προς το κοινωνικό σύνολο.

Δεύτερον, η οικονομική λειτουργία των φόρων που αναφέρεται στη χρησιμοποίησή τους ως μέσο άσκησης οικονομικής πολιτικής, π.χ. για την καταπολέμηση της ανεργίας, του πληθωρισμού ή την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας.

Τρίτον, η κοινωνική λειτουργία των φόρων που αναφέρεται στη χρησιμοποίησή τους ως μέσο άσκησης κοινωνικής πολιτικής, δηλαδή για την αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου, που να ανταποκρίνεται στις αντιλήψεις της κοινωνίας περί κοινωνικής δικαιοσύνης.

³Νικόλαος Ι. Μπάμπας, Κωνσταντίνος Δ. Φινοκαλιώτης, Δημόσια Οικονομικά, Φόροι - Δημόσια Δάνεια – Δημόσιες Δαπάνες, Γ' έκδοση, 2011

3.5 Η Φορολογική Βάση

Η φορολογική βάση είναι το μέγεθος βάσει του οποίου υπολογίζεται η φορολογική υποχρέωση, δηλαδή το ποσό του φόρου που πρέπει να καταβάλει ο κάθε φορολογούμενος. Ως φορολογική βάση μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε χαρακτηριστικό γνώρισμα των φορολογούμενων, οικονομικό (π.χ. το εισόδημα ή η περιουσία) ή μη οικονομικό.

3.6 Ο Φορολογικός Συντελεστής

Φορολογικός συντελεστής λέγεται το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί σε κάθε μια μονάδα της φορολογικής βάσης. Διακρίνεται στον μέσο και στον οριακό φορολογικό συντελεστή.

Ο μέσος φορολογικός συντελεστής είναι ο λόγος του ποσού του φόρου που καταβάλλεται συνολικά προς τη συνολική αξία της φορολογικής βάσης.

Ο οριακός φορολογικός συντελεστής είναι ο πρόσθετος φόρος που πρέπει να καταβληθεί για κάθε μία νέα μονάδα της φορολογικής βάσης.

3.7 Διακρίσεις Φόρων

Με βάση τον φορολογικό συντελεστή οι φόροι διακρίνονται σε αναλογικούς, προοδευτικούς, αντίστροφα προοδευτικούς και εφάπαξ.

Αναλογικοί είναι οι φόροι όταν ο μέσος φορολογικός συντελεστής δεν μεταβάλλεται όταν μεταβάλλεται η φορολογική βάση, αλλά παραμένει πάντα σταθερός.

Προοδευτικοί είναι οι φόροι όταν ο μέσος φορολογικός συντελεστής μεταβάλλεται ανάλογα με το μέγεθος της φορολογικής βάσης. Αυτό σημαίνει ότι ο μέσος φορολογικός συντελεστής θα αυξάνεται όταν αυξάνεται η φορολογική βάση και το αντίστροφο.

Αντίστροφα προοδευτικοί είναι οι φόροι όταν ο μέσος φορολογικός συντελεστής τους μεταβάλλεται κατά τρόπο αντίστροφα ανάλογο προς το μέγεθος της φορολογικής βάσης.

Τέλος, εφάπαξ ονομάζονται οι φόροι που δεν συνδέονται με τη φοροδοτική ικανότητα των φορολογουμένων καθώς αυτοί καλούνται να καταβάλλουν ένα σταθερό ποσό, ανεξάρτητα από το ύψος του εισοδήματός τους.

3.8 Άμεσοι και Έμμεσοι Φόροι

Μια άλλη διάκριση των φόρων είναι αυτή ανάμεσα στους άμεσους και στους έμμεσους φόρους. Άμεσοι είναι οι φόροι που επιβαρύνουν τα άτομα επί των οποίων επιβάλλονται, αφαιρώντας ένα μέρος του διαθέσιμου εισοδήματός τους. Έμμεσοι είναι όσοι μπορούν να μετακυλήσουν σε άλλους φορολογούμενους. Στους άμεσους φόρους ανήκουν οι φόροι εισοδήματος (φυσικών και νομικών προσώπων) και οι φόροι επί της περιουσίας (ή κεφαλαίου). Στους έμμεσους φόρους ανήκουν οι φόροι δαπάνης (ο φόρος προστιθέμενης αξίας, ο ειδικός φόρος κατανάλωσης).

Η άμεση φορολογία επιδρά επί του εισοδήματος καθώς αφαιρεί ένα μέρος αυτού και επομένως μειώνει το διαθέσιμο εισόδημα του φορολογούμενου.

3.9 Άμεσος και Έμμεσος Προσδιορισμός του Φόρου

Άμεσος είναι ο προσδιορισμός του φόρου, χωρίς περαιτέρω ενέργεια από τη φορολογική διοίκηση, με βάση τα στοιχεία που ο φορολογούμενος έχει συνυποβάλει με τη φορολογική του δήλωση. Αντίθετα, έμμεσος είναι ο προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης, όταν τίθενται εν αμφιβόλω από τη Φορολογική Διοίκηση τα στοιχεία που προκύπτουν άμεσα από τη δήλωση του φορολογούμενου, καθιστώντας επιτακτικό τον επαναπροσδιορισμό της βάσης επιβολής του φόρου.

3.10 Η Έννοια του Εισοδήματος

Επειδή, ούτε το Σύνταγμα, ούτε οποιοσδήποτε νόμος περί φορολογίας εισοδήματος όρισαν ρητώς την έννοια του εισοδήματος θα αναφερθεί ο ορισμός που δίνει η νομολογία.

Ως εισόδημα νοείται και φορολογείται η πρόσοδος, που παράγεται περιοδικώς από διαρκώς εκμεταλλεύσιμη πηγή και αποτελεί το αντάλλαγμα της προσωπικής εργασίας ή τον καρπό των περιουσιακών στοιχείων του φορολογουμένου και όχι κάθε άλλη, μη έχουσα τα ανωτέρω γνωρίσματα, προσαύξηση της περιουσίας του, εκτός εάν με ειδική διάταξη νόμου θεωρείται εισόδημα για την υπαγωγή του στον φόρο⁴.

⁴ΣτΕ 3872/2013

3.11 Πραγματικό και Πλασματικό Εισόδημα

Ανάλογα με τον τρόπο προσδιορισμού του το εισόδημα δύναται να διακριθεί σε δύο κατηγορίες: α) πραγματικό και β) πλασματικό (μη πραγματικό)⁵.

Πραγματικό είναι το εισόδημα όταν ο τρόπος υπολογισμού του αποδίδει το πράγματι κτηθέν.

Πλασματικό είναι το εισόδημα όταν, ενόψει αδυναμίας προσδιορισμού του πράγματι κτηθέντος, αυτό προσδιορίζεται επί τη βάσει ορισμένου τρόπου, που δεν αποδίδει το πράγματι κτηθέν.

3.12 Η Έννοια της Φοροδιαφυγής

Ο όρος **φοροδιαφυγή (tax evasion)** μπορεί να ορισθεί ως η παράνομη ενέργεια της ηθελημένης απόκρυψης φορολογητέου εισοδήματος και άλλων φορολογικών αντικειμένων κατά τη δήλωση και τον υπολογισμό του οφειλόμενου φόρου, συμπεριλαμβάνοντας και τη μη απόδοση του οφειλόμενου φόρου στις αρμόδιες κρατικές αρχές (Βασαρδάνη 2011, σελ. 15).

Επειδή οι φόροι αποτελούν μονομερείς παροχές των φορολογουμένων προς το δημόσιο και δεν υπάρχει ειδική αντιπαροχή για αυτές, προκαλείται η αντίδραση των φορολογουμένων σχετικά με την εκπλήρωση των φορολογικών τους υποχρεώσεων προς το κράτος. Η αντίδραση αυτή οδηγεί στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Η φοροδιαφυγή αποτελεί το πιο συνηθισμένο οικονομικό έγκλημα και η εμφάνισή της συμπίπτει χρονικά με την εμφάνιση των φόρων.

Ειδικότερα, ως φοροδιαφυγή ορίζεται το σύνολο των παράνομων ενεργειών των φορολογουμένων που αποβλέπει στη μείωση της φορολογικής τους επιβάρυνσης. Κατά κύριο λόγο διαπράττεται όταν φυσικά ή νομικά πρόσωπα αποκρύπτουν, από τη Φορολογική Διοίκηση μέρος από τη φορολογητέα ύλη τους, με αποτέλεσμα να εισπράττονται μειωμένα φορολογικά έσοδα από το κράτος.

Η έννοια της **φοροαποφυγής (tax avoidance)** συχνά συγχέεται με αυτήν της φοροδιαφυγής, όμως αφορά διαφορετικό περιεχόμενο. Δεν αποτελεί ευθεία παράβαση της φορολογικής νομοθεσίας αλλά είναι η μη καταβολή ή μερική καταβολή φόρων, μέσω της εκμετάλλευσης των κενών της νομοθεσίας, με πρόθεση την εξάλειψη ή τη μείωση της φορολογικής υποχρέωσης του φορολογούμενου. Ο τελευταίος, δηλαδή, προσπαθεί να

⁵Γ. Μέντης (2018), Δίκαιο Φορολογίας Εισοδήματος, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.184 επ.

εκμεταλλευτεί συγκεκριμένα νομοθετικά «παράθυρα», ασάφειες και ειδικές ρυθμίσεις ενώ επίσης εφαρμόζει επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό (tax planning) με σκοπό τη διαχρονική ελαχιστοποίηση των φόρων που καταβάλλει. Με αυτόν τον τρόπο παραβαίνει το πνεύμα αλλά όχι το γράμμα του νόμου. Και στις δύο περιπτώσεις τελικός στόχος είναι η επιθυμία του φορολογουμένου για μερική ή ολική αποφυγή καταβολής φόρου. Συνεπώς, το αποτέλεσμα για το Δημόσιο παραμένει το ίδιο, δηλαδή να στερείται σημαντικά κρατικά έσοδα.

3.13 Οι Αιτίες της Φοροδιαφυγής

Οι παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν τους φορολογούμενους στη φοροδιαφυγή ποικίλλουν. Οι αιτίες αυτές μπορεί να είναι νομοθετικές, τεχνολογικές, πολιτικές, διαρθρωτικές, γραφειοκρατικές και πολιτισμικές (φορολογική κουλτούρα).

Γενικά οι αιτίες που οδηγούν τους Έλληνες πολίτες στη φοροδιαφυγή και οι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν και να διογκώσουν αυτό το φαινόμενο είναι οι εξής: 1) η πολυνομία του φορολογικού συστήματος και η ασάφεια των φορολογικών νόμων, 2) η πολυπλοκότητα και η δαιδαλώδης γραφειοκρατία στην Ελλάδα, 3) η ανισομερής κατανομή των φόρων από το κράτος, 4) το μορφωτικό επίπεδο των πολιτών που κατά ένα βαθμό μπορεί να προσδιορίσει την ανάπτυξη της φορολογικής τους συνείδησης. Επιπλέον άλλες αιτίες είναι 5) η ύπαρξη μεγάλων συντελεστών φορολόγησης (αύξηση φορολογικού βάρους τα τελευταία έτη στην Ελλάδα), 6) η έλλειψη τεχνολογικών/ οργανωτικών υποδομών από το κράτος, 7) η αδυναμία της Φορολογικής Διοίκησης να ανιχνεύσει κάθε φορολογική απάτη και να ασκήσει αποτελεσματικό έλεγχο και τέλος, 8) οι μέθοδοι που χρησιμοποιεί το κράτος για να διαχειριστεί τα δημόσια έσοδα και ο βαθμός ικανοποίησης των πολιτών από τις δημόσιες υπηρεσίες και τα αγαθά που τους παρέχονται.

3.14 Οι Συνέπειες της Φοροδιαφυγής

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, όπως είναι φυσικό, προκαλεί σοβαρές αρνητικές συνέπειες οι οποίες έχουν αντίκτυπο τόσο για το ίδιο το κράτος όσο και για την κοινωνία ως σύνολο, επηρεάζοντας σημαντικά τη λειτουργία της οικονομίας και μειώνοντας την αποτελεσματικότητά της. Σε επίπεδο χώρας οι συνέπειες αυτές έχουν ως αποτέλεσμα να μειώνονται σημαντικά τα φορολογικά έσοδα και οι πόροι του κράτους. Το μέγεθος της

φοροδιαφυγής στη χώρα μας είναι αρκετά υψηλό με αποτέλεσμα να έχει δυσμενείς συνέπειες για την οικονομική της ανάπτυξη. Αρκετά θεμελιώδες θα ήταν να αναφέρουμε ότι η εκδήλωση του φαινομένου της φοροδιαφυγής βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με την ευρύτερη κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα, καθώς επίσης και με την κατάσταση των ίδιων των φορολογουμένων.

Σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης(Ο.Ο.Σ.Α.) το 2011, εάν η Ελλάδα εισέπραττε τον Φ.Π.Α., τις ασφαλιστικές εισφορές και τον φόρο εισοδήματος με την αποτελεσματικότητα που το έπραξαν οι χώρες του Ο.Ο.Σ.Α. κατά μέσο όρο, τα φορολογικά έσοδα θα αυξάνονταν σχεδόν κατά 5% του Α.Ε.Π.

Όσον αφορά μία άλλη έρευνα για το έλλειμμα Φ.Π.Α. για το έτος 2012, η Ελλάδα ήταν η πέμπτη κατά σειρά χώρα με το μεγαλύτερο έλλειμμα Φ.Π.Α. (33,4%), ενώ για το 2013, βρέθηκε στην τέταρτη θέση, με ποσοστό 34%.

Παρακάτω παρατίθενται οι σημαντικότερες συνέπειες της φοροδιαφυγής:

- **Η μείωση των φορολογικών εσόδων του κράτους.** Η απώλεια των φορολογικών εσόδων, έχει ως άμεσο αποτέλεσμα τη στενότητα των οικονομικών πόρων, και την αποδυνάμωση της επίτευξης των σκοπών που επιτελεί η άσκηση της φορολογικής πολιτικής. Συνεπώς το κράτος εξαναγκάζεται να προβεί σε εξωτερικό και εσωτερικό δανεισμό, ο οποίος δυσχεραίνει τη θέση και τα μεγέθη του προϋπολογισμού.

- **Πλήττονται οι αρχές του ελεύθερου ανταγωνισμού** καθώς οι επιχειρήσεις που δεν συμμορφώνονται με τους φορολογικούς νόμους καταφέρνουν να αποκτήσουν στρατηγικό πλεονέκτημα σε σχέση με τις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις και να αποκτήσουν μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά.

- **Η άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών** δημιουργεί τις προϋποθέσεις για περαιτέρω διεύρυνση των ανισοτήτων καθώς αυξάνει κατά θεμελιώδη βαθμό τις φορολογικές υποχρεώσεις των ειλικρινών φορολογουμένων.

- **Η σπατάλη πόρων σε μη παραγωγικές δραστηριότητες.** Το κράτος ξοδεύει χρήμα και χρόνο προκειμένου να δημιουργήσει ένα αποτελεσματικό ελεγκτικό μηχανισμό, ενώ οι φορολογούμενοι στρέφονται στην πρόσληψη δικηγόρων και λογιστών, ώστε να τους οδηγήσουν στη φοροδιαφυγή με περίτεχνες ενέργειες.

- **Επιβαρύνονται οι χαμηλότερες εισοδηματικές τάξεις.** Η αδυναμία για συγκέντρωση των πόρων που είναι θεμελιώδεις για τη λειτουργία της πολιτείας, σε συνδυασμό με την αναποτελεσματικότητα του ελεγκτικού μηχανισμού να αντιμετωπίσει τη φοροδιαφυγή έχει ως αποτέλεσμα τη μετάθεση του βάρους στους έμμεσους φόρους. Στις πιο

ανεπτυγμένες χώρες με μικρά ποσά φοροδιαφυγής το μεγαλύτερο μέρος από τα έσοδά τους προέρχεται από άμεσους φόρους, ενώ αντιθέτως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες με υψηλά επίπεδα φοροδιαφυγής βασίζεται στους έμμεσους. Όμως, οι έμμεσοι αυτοί φόροι επιβάλλονται με αναλογικούς συντελεστές και έχουν ως συνέπεια να επιβαρύνουν τα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια.

Συμπερασματικά, σε κοινωνικό επίπεδο αντιλαμβανόμαστε ότι διευρύνονται κατά μεγάλο βαθμό οι κοινωνικές ανισότητες μεταξύ των πολιτών, διότι η άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών οδηγεί τους ειλικρινείς φορολογουμένους σε σημαντικές επιβαρύνσεις και από την άλλη μεριά δημιουργούνται προϋποθέσεις συσσώρευσης μεγαλύτερου πλούτου σε αυτούς που φοροδιαφεύγουν. Τέλος, υπάρχουν και αυτοί οι οποίοι διατυπώνουν ότι το αποτέλεσμα της φοροδιαφυγής μπορεί να έχει τελικά κάποιες θετικές συνέπειες καθώς αυξάνει το διαθέσιμο εισόδημα, τις επενδύσεις, την αποταμίευση και την κατανάλωση.

3.15 Φορολογικός Έλεγχος

Η έννοια του φορολογικού ελέγχου περιλαμβάνει το σύνολο των διαδικασιών και των ελεγκτικών επαληθεύσεων που πρέπει να διενεργηθούν από τα αρμόδια όργανα της Φορολογικής Διοίκησης, στα οικονομικά στοιχεία των φορολογούμενων, είτε φυσικών είτε νομικών προσώπων, ώστε να γίνει η διασταύρωση της εκπλήρωσης των φορολογικών υποχρεώσεών τους. Επιπλέον οι φορολογικές αρχές προβαίνουν σε έλεγχο σε έγγραφα, λογιστικά αρχεία και παρόμοιες πληροφορίες, θέτοντας ορισμένες ερωτήσεις στον φορολογούμενο και σε τρίτα πρόσωπα, και ερευνά εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνται για τη διενέργεια των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, σύμφωνα με τις διαδικασίες και τις μεθόδους που προβλέπονται στις διατάξεις των άρθρων 23 έως 29 του Κ.Φ.Δ. (ν. 4174/2013).

3.15.1 Σκοπός Φορολογικού Ελέγχου

Ειδικότερα ο σκοπός του φορολογικού ελέγχου μπορεί να καθοριστεί ως εξής:

- Διαπίστωση της υποβολής των κάθε είδους φορολογικών δηλώσεων που προβλέπονται από τη φορολογική νομοθεσία.
- Ο έλεγχος και η επαλήθευση της ορθής σύνταξης των φορολογικών δηλώσεων με βάση τα δεδομένα των λογιστικών αρχείων αλλά και των δεδομένων που προέρχονται από τρίτους.

- Ο έλεγχος της ορθότητας του υπολογισμού του φορολογικού αποτελέσματος με βάση τις ισχύουσες φορολογικές διατάξεις, π.χ. φορολογικές αναμορφώσεις κλπ.
- Ο έλεγχος για τυχόν απόκρυψη εισοδημάτων των φορολογουμένων.
- Να εξετάζονται τα λογιστικά βιβλία και τα τηρούμενα στοιχεία της επιχείρησης, ώστε να διαπιστώνεται εάν οι λογιστικές εγγραφές στηρίζονται σε νόμιμα παραστατικά στοιχεία.
- Εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχων με σκοπό τη σύγκριση με τα λογιστικά δεδομένα και τα δεδομένα των φορολογικών δηλώσεων.
- Ο έλεγχος της τήρησης λογιστικών βιβλίων και στοιχείων με βάση τις αρχές της λογιστικής και τις διατάξεις που προβλέπονται στον ν. 4308/2014 περί Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων.
- Ο έλεγχος εάν γίνεται ορθά η απόδοση φόρων, τελών και εισφορών προς το Δημόσιο.
- Να γίνεται ο ορθός έλεγχος και ο υπολογισμός του λογιστικού και του φορολογητέου αποτελέσματος.

Είναι αυτονόητο ότι όλα τα κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια, ώστε να περιορίσουν κάθε είδους παράνομη ενέργεια των φορολογούμενων, όπως το σύνθετο φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Η καταστολή της φοροαποφυγής και της φοροδιαφυγής μέσω στοχευμένων και αποτελεσματικών φορολογικών ελέγχων, συνιστά επιτακτικό σκοπό δημοσίου συμφέροντος, διότι με την επιβολή φορολογικών ποινών στους παραβάτες θα επιτευχθεί η συμμόρφωση των φορολογούμενων και η πάταξη της φοροδιαφυγής. Έτσι, είναι μεγίστης σημασίας να εφαρμόζεται ένας αμερόληπτος και αποτελεσματικός έλεγχος που θα έχει ως αποτέλεσμα την εξάλειψη των κοινωνικών αδικιών και τη δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών στο κοινωνικό σύνολο.

3.15.2 Είδη Φορολογικού Ελέγχου

Οι φορολογικοί έλεγχοι, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 23 του ν. 4174/2013 είναι δυνατόν να διενεργηθούν από τη Φορολογική Διοίκηση με τη μορφή φορολογικού ελέγχου από τα γραφεία της φορολογικής διοίκησης ή με τη μορφή επιτόπιου φορολογικού ελέγχου. Η Φορολογική Διοίκηση μπορεί να διενεργεί φορολογικό έλεγχο από τα γραφεία της με βάση έγγραφα και πληροφορίες που μπορεί να έχει στην κατοχή της αλλά και λογιστικά βιβλία του φορολογούμενου που προσκομίζονται σε αυτήν ύστερα από γραπτό αίτημά της. Η δεύτερη περίπτωση είναι να γίνει ο έλεγχος στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης.

Με τις διατάξεις του άρθρου 25 του ν.4174/2013 προβλέπονται δύο είδη ελέγχου: ο πλήρης και ο μερικός. Η διάκριση αυτή έχει ως κριτήριο την έκταση του ελέγχου. Πλήρης έλεγχος, ο οποίος είναι και οριστικός, είναι αυτός που διενεργείται για όλες τις φορολογίες και όλα τα φορολογικά αντικείμενα καθώς και για τις εισφορές και τα τέλη. Μερικός έλεγχος είναι αυτός που δεν συγκεντρώνει τα παραπάνω στοιχεία του πλήρους ελέγχου.

3.15.3 Όργανα Φορολογικού Ελέγχου

Με τον ν. 4389/2016, συστάθηκε η Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή χωρίς νομική προσωπικότητα με την επωνυμία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.), με σκοπό τον προσδιορισμό, τη βεβαίωση και την είσπραξη των φορολογικών, τελωνειακών και λοιπών δημοσίων εσόδων, που άπτονται του πεδίου των αρμοδιοτήτων της. Η Α.Α.Δ.Ε. άρχισε τη λειτουργία της την 1/1/2017 και την ίδια ημερομηνία καταργήθηκε η Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών.

Ο φορολογικός έλεγχος διενεργείται κυρίως από τις υπηρεσίες της Α.Α.Δ.Ε. Επίσης, διενεργείται από υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών και τη Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας (Δ.Ο.Α.) του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη.

Οι υπηρεσίες φορολογικού ελέγχου της Α.Α.Δ.Ε. είναι οι εξής:

1) Οι Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.)Α΄ τάξεως, όπως αυτές ορίζονται από την Α.Α.Δ.Ε., εκτελούν έλεγχο ανάλογα με τη χωρική τους αρμοδιότητα, σε φυσικά και νομικά πρόσωπα και ανάλογα με το ύψος των ακαθάριστων εσόδων ή αμοιβών τους.

2) Το Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου (Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π.), αποτελεί Ειδική Αποκεντρωμένη Υπηρεσία φορολογικού ελέγχου, επιπέδου Διεύθυνσης, της Γενικής διεύθυνσης της Φορολογικής Διοίκησης της Α.Α.Δ.Ε. Έχει ως αρμοδιότητά της, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 34 του ν. 4141/2013, τον έλεγχο φορολογούμενων φυσικών προσώπων όλης της επικράτειας. Ελέγχει υποθέσεις που σχετίζονται με: αυτούς που είτε διαθέτουν μεγάλη ακίνητη περιουσία είτε έχουν αποστείλει χρηματικά εμβάσματα στο εξωτερικό, offshore εταιρείες, αυτούς που έχουν πραγματοποιήσει δαπάνες μεγάλου μεγέθους και υποθέσεις κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας. Με τις βελτιωμένες μεθόδους ελέγχου που εφαρμόζονται, αποσκοπούν στην πάταξη της φοροδιαφυγής και στην είσπραξη δημοσίων εσόδων από τους φορολογούμενους μεγάλου πλούτου.

3) Το Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.), έχει τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 34 του ν. 4141/2013. Το Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ. έχει

ως στόχο του να πατάξει τη φοροδιαφυγή, να επιτύχει την αποτελεσματική είσπραξη των εσόδων που αφορούν μεγάλες επιχειρήσεις και προέρχονται από τον έλεγχο των φορολογούμενων όλης της επικράτειας που έχουν ετήσια ακαθάριστα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα που υπερβαίνουν το όριο ποσού, το οποίο καθορίζεται με τις εκάστοτε αποφάσεις του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. Επιπρόσθετα, συμβάλλει στη βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης των μεγάλων επιχειρήσεων που ελέγχει.

4) Η Υπηρεσία Ερευνών και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων (Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.) συστήθηκε με το άρθρο 9 της Δ6Α 1058824 ΕΞ 2014/08.04.2014 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων (Γ.Γ.Δ.Ε.), ως αποτέλεσμα της μεταβίβασης στη Γ.Γ.Δ.Ε. των αρμοδιοτήτων του Σ.Δ.Ο.Ε., για τη διενέργεια του προληπτικού ελέγχου. Έχει ως αρμοδιότητά της τους ελέγχους πρόληψης για την εξακρίβωση της ορθής εφαρμογής των διατάξεων της φορολογικής και τελωνειακής νομοθεσίας. Επίσης, έχει πρόσβαση και λαμβάνει οποιαδήποτε πληροφορία που αφορά ή σχετίζεται με την άσκηση του έργου και της αποστολής της, ύστερα από σχετική υπηρεσιακή εντολή, ενώ ακόμα οι υπάλληλοί της είναι εφοδιασμένοι με αρμοδιότητες όπως η κατάσχεση βιβλίων και στοιχείων και ανάκριση υπόπτων για οικονομικά εγκλήματα. Είναι μη υποκείμενη σε περιορισμούς διατάξεων περί απορρήτου, αλλά είναι υποχρεούμενη στην τήρηση των διατάξεων περί εχεμύθειας. Τέλος, έχει ως αντικείμενο τη διενέργεια μερικών επιτόπιων ελέγχων, ερευνών καθώς και την εκτέλεση εισαγγελικών παραγγελιών.

Οι υπηρεσίες φορολογικού ελέγχου του Υπουργείου Οικονομικών είναι οι παρακάτω:

1) Η Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος που συστάθηκε με τον ν. 4512/2018 (άρθρα 381-394). Αποστολή της είναι αποκλειστικά η διενέργεια ερευνών, προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης για την εξακρίβωση τέλεσης μείζονος ποινικής απαξίας φορολογικών εγκλημάτων και οποιωνδήποτε άλλων απολύτως συναφών οικονομικών εγκλημάτων, που βλάπτουν σοβαρά τα συμφέροντα του Ελληνικού Δημοσίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατόπιν παραγγελίας του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος ή του αναπληρωτή του ή των εισαγγελικών λειτουργιών που τον επικουρούν, υπό την εποπτεία του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος. Η κατά τόπο αρμοδιότητα της Υπηρεσίας εκτείνεται σε όλη την επικράτεια.

2) Η Γενική Διεύθυνση Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε.) που συστάθηκε με το Π.Δ. 84/2019 (Α' 123), έχει ως αποστολή της την αποκάλυψη και καταπολέμηση εστιών οικονομικού εγκλήματος, τον έλεγχο της κίνησης κεφαλαίων, της κατοχής και διακίνησης απαγορευμένων ή υπό ειδικό καθεστώς ειδών και ουσιών, τον

έλεγχους ορθής εφαρμογής των διατάξεων που σχετίζονται με τις εθνικές και κοινοτικές επιδοτήσεις και επιχορηγήσεις, την αποκάλυψη περιπτώσεων διαφθοράς και απάτης, καθώς επίσης και τον έλεγχο της ορθής εφαρμογής των διατάξεων που αναφέρονται στην προστασία της δημόσιας περιουσίας, με σκοπό την πρόληψη των σχετικών παραβάσεων και παράνομων πράξεων, την οικειοθελή συμμόρφωση των υπόχρεων, τη δίωξη των υπευθύνων παραβατών, καθώς και την προστασία γενικότερα των οικονομικών συμφερόντων του Ελληνικού Δημοσίου, της εθνικής οικονομίας, του κοινωνικού συνόλου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.).

Η υπηρεσία του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη που διενεργεί και φορολογικούς ελέγχους είναι η Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας (Δ.Ο.Α.). Σύμφωνα με το άρθρο 24 του ν. 4249/2014, έχει ως αποστολή την πρόληψη, έρευνα και καταστολή οικονομικών εγκλημάτων που τελέστηκαν εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων του Δημοσίου και της εθνικής οικονομίας γενικότερα και εμφανίζουν τα χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και την έρευνα, πρόληψη και καταστολή της αδήλωτης και της ανασφάλιστης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής, ακόμα και στις περιπτώσεις που δεν συνιστούν αξιόπινες πράξεις, με τοπική αρμοδιότητα που εκτείνεται σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια, εκτός από τους χώρους αρμοδιότητας του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής.

Στο πλαίσιο εκπλήρωσης της αποστολής της, παρακολουθεί, μελετά, αναλύει, αξιολογεί και αξιοποιεί αναλόγως, σημαντικά, ειδικά ή ιδιαίτερου ενδιαφέροντος, οικονομικά γεγονότα και κινήσεις, τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και σε διεθνές περιβάλλον και επιλαμβάνεται υποθέσεων αρμοδιότητάς της, συνεργαζόμενη προς τούτο, τόσο σε πληροφοριακό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο, με άλλες συναρμόδιες Υπηρεσίες, Αρχές και Φορείς, σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις.

3.16 Ενδικοφανής Προσφυγή

Ως ενδικοφανής προσφυγή ορίζεται μια διαδικασία που οφείλει υποχρεωτικά να ακολουθήσει ο φορολογούμενος στην περίπτωση που θέλει να αμφισβητήσει μια πράξη της Φορολογικής Αρχής, είτε είναι ρητή είτε σιωπηρή, πριν επιλέξει να καταφύγει στην άσκηση προσφυγής ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. Οι ενδικοφανείς προσφυγές υποβάλλονται ώστε να επανεξεταστούν οι πράξεις της Φορολογικής Διοίκησης στο πλαίσιο της διοικητικής

διαδικασίας και έχει ως στόχο να επιτευχθεί η συντομότερη είσπραξη των δημοσίων εσόδων και να αποσυμφορηθούν τα διοικητικά δικαστήρια από τις υποθέσεις που μπορούν εύκολα να λυθούν σε επίπεδο φορολογικής διοίκησης.

Η ενδικοφανής προσφυγή πρέπει να κατατίθεται στην αρμόδια Φορολογική Αρχή εντός ανατρεπτικής προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την ημέρα της κοινοποίησης της πράξης στον φορολογούμενο ή από τη συντέλεση της παράλειψης. Αρμόδιο όργανο για την εξέταση της προσφυγής είναι η Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών (Δ.Ε.Δ.) της Α.Α.Δ.Ε.

Όσον αφορά το νομικό πλαίσιο, για πράξεις που εκδίδονται από τη Φορολογική Αρχή καθώς και για τις σιωπηρές αρνήσεις της Φορολογικής Αρχής, τίθεται σε εφαρμογή το άρθρο 63 του ν.4174/ 2013, όπως ισχύει σήμερα, και όπως αυτό εξειδικεύεται από τις εκδοθείσες εγκυκλίους.

3.17 Παραγραφή του Δικαιώματος Διενέργειας Φορολογικού Ελέγχου

Η παραγραφή ορίζεται από το άρθρο 36 του Κ.Φ.Δ. (ν.4174/2013). Σύμφωνα με την παρ. 1 του παραπάνω άρθρου και νόμου προβλέπεται πενταετής παραγραφή από τη λήξη του έτους εντός του οποίου λήγει η προθεσμία υποβολής δήλωσης. Όταν προβλέπεται η υποβολή περισσότερων δηλώσεων προβλέπεται πενταετής παραγραφή από τη λήξη του έτους εντός του οποίου λήγει η προθεσμία υποβολής της τελευταίας δήλωσης.

Σύμφωνα με τις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παρ. 2 του παραπάνω άρθρου και νόμου επιμηκύνεται κατά ένα έτος (1) η πενταετής παραγραφή.

Σύμφωνα με την παρ. 3α' του παραπάνω άρθρου και νόμου προβλέπεται δεκαετής παραγραφή, η οποία ισχύει μόνο εάν μετά τη διενέργεια ελέγχου διαπιστωθεί ότι έχει συντελεστεί έγκλημα φοροδιαφυγής, κατά την έννοια και τα όρια του άρθρου 66 του ν.4174/2013.

3.18 Στοιχεία Εσόδων και Ελέγχων για την Καταπολέμηση της Φοροδιαφυγής από τις Εκθέσεις Απολογισμού της Α.Α.Δ.Ε. Ετών 2019 και 2020

A1) Στοιχεία εσόδων έτους 2019

Αποτελέσματα του έτους 2019 στον τομέα της είσπραξης των φορολογικών και τελωνειακών εσόδων.

- Συνολικά έσοδα 52,8 δισ. €, έναντι στόχου 52,3 δισ. €, αυξημένα έναντι του προηγούμενου έτους κατά 0,9%.
- Εισπράξεις προ επιστροφών φόρων από Δ.Ο.Υ. και Ελεγκτικά Κέντρα 37,3 δισ. €, αυξημένες σε σχέση με το προηγούμενο έτος κατά 1,3%.
- Εισπράξεις προ επιστροφών φόρων από Τελωνεία 13,4 δισ. €, αυξημένες σε σχέση με το προηγούμενο έτος κατά 1,3%.
- Έσοδα Φ.Π.Α. Δ.Ο.Υ. και Ελεγκτικών Κέντρων 12,4 δισ. €, αυξημένα έναντι του προηγούμενου έτους κατά 13,6%.
- Εισπράξεις έναντι "παλαιού" ληξιπρόθεσμου υπολοίπου 2,79 δισ. € και εισπραξιμότητα νέου ληξιπρόθεσμου υπολοίπου 34,6% έναντι στόχου 27%.
- Εισπράξεις από μεγάλους οφειλότες και από στοχευμένες δράσεις της Επιχειρησιακής Μονάδας Είσπραξης (Ε.Μ.ΕΙΣ.) 746,1 εκατ. €, έναντι ετήσιου στόχου 675 εκατ. €.

Πίνακας Εσόδων Ελεγκτικών Κέντρων και Δ.Ο.Υ. (σε εκατ. €)

Πίνακας 3.1

	Γενικά έσοδα 2018	Γενικά έσοδα 2019	ΜΤΒΛ %
Ελεγκτικά Κέντρα	372,7	259,3	-30,4%
Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.	299,0	218,9	-26,8%
Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π.	73,7	40,4	-45,2%
Δ.Ο.Υ.	36.481,1	37.083,6	1,7%
Δ.Ο.Υ. Φ.Π. Αθηνών	23.620,7	24.273,8	2,8%
Δ.Ο.Υ.Φ.Π. Θεσ/νίκης	5.265,0	5.207,6	-1,1%
Δ.Ο.Υ.Φ.Π. Πειραιά	5.372,4	5.430,8	1,1%
Δ.Ο.Υ.Φ.Π. Πατρών	2.223,0	2.171,4	-2,3%
Σύνολο εσόδων	36.853,8	37.342,9	1,3%

A2) Στοιχεία για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής έτους 2019

- Διενέργεια 27.058 φορολογικών ελέγχων έναντι στόχου 25.000, με αντίστοιχη βεβαίωση 1,5 δισ. € και εισπράξεις 404,5 εκατ. €.
- Διενέργεια 455 ελέγχων από το Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ. έναντι στόχου 450, με αντίστοιχη βεβαίωση 182,9 εκατ. €.
- Διενέργεια 1.497 ελέγχων από το Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π. το 2019 έναντι στόχου 850, με αντίστοιχη βεβαίωση 107,3 εκατ. €.

- Διενέργεια 25.106 ελέγχων από τις Δ.Ο.Υ. και τις Φ.Α.Ε. το 2019 έναντι στόχου 23.700, με αντίστοιχη βεβαίωση 1,18 δισ. €.
- Διενέργεια συνολικά 100.315 μερικών επιτόπιων ελέγχων από τις Δ.Ο.Υ. και τις Υ.Ε.Δ.Δ.Ε., έναντι στόχου 72.000. Επιπλέον διενεργήθηκαν 3.258 εμφανείς έλεγχοι από τις Υ.Ε.Δ.Δ.Ε. εκτός στοχοθεσίας.
- Ολοκλήρωση 812 ερευνών από τις Υ.Ε.Δ.Δ.Ε., έναντι στόχου 620.

B1) Στοιχεία εσόδων έτους 2020

Αποτελέσματα του έτους 2020 στον τομέα της εισπραξης των φορολογικών και τελωνειακών εσόδων.

- Συνολικά έσοδα 43,9 δισ. €, έναντι στόχου 53,1 δισ. €.
- Εισπράξεις προ επιστροφών φόρων από Δ.Ο.Υ. και Ελεγκτικά Κέντρα 30,5 δισ. €, έναντι στόχου 37,7 δισ. €.
- Εισπράξεις προ επιστροφών φόρων από Τελωνεία 11,6 δισ. €, έναντι στόχου 13,6 δισ. €.
- Έσοδα Φ.Π.Α. Δ.Ο.Υ. και Ελεγκτικών Κέντρων 10,4 δισ. €, έναντι στόχου 12,6 δισ. €.
- Εισπράξεις έναντι "παλαιού" ληξιπρόθεσμου υπολοίπου 2,4 δισ. €.
- Εισπραξιμότητα νέου ληξιπρόθεσμου υπολοίπου 31%, έναντι στόχου 25%.
- Εισπράξεις από μεγάλους οφειλότες και από στοχευμένες δράσεις της Ε.Μ.ΕΙΣ. 524,3 εκατ. €, έναντι στόχου 500 εκατ. €.

B2) Στοιχεία για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής έτους 2020

- 24.363 φορολογικών ελέγχων με αντίστοιχη βεβαίωση 1,6 δισ. € και εισπράξεις 169,8 εκατ. €.
- Διενέργεια 442 ελέγχων από το Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ. με αντίστοιχη βεβαίωση 91,3 εκατ. €.
- Διενέργεια 761 ελέγχων από το Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π. με αντίστοιχη βεβαίωση 391,4 εκατ. €.
- Διενέργεια 23.160 ελέγχων από τις Δ.Ο.Υ. και τις Φ.Α.Ε. το 2020 με αντίστοιχη βεβαίωση 1,15 δισ. €.
- Διενέργεια συνολικά 49.177 μερικών επιτόπιων ελέγχων από τις Δ.Ο.Υ. και τις Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.
- Ολοκλήρωση 1.229 ερευνών από τις Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.

Πίνακας Εσόδων Ελεγκτικών Κέντρων και Δ.Ο.Υ. (σε εκατ. €)

Πίνακας 3.2

	Γενικά έσοδα 2019	Γενικά έσοδα 2020	ΜΤΒΛ (%)
Ελεγκτικά Κέντρα	259,3	183,1	-29,4%
Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.	218,9	158,6	-27,5%
Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π.	40,4	24,5	-39,5%
Δ.Ο.Υ.	37.083,6	30.297,4	-18,3%
Δ.Ο.Υ. Φ.Π. Αθηνών	24.273,8	19.772,1	-18,5%
Δ.Ο.Υ. Φ.Π. Θεσ/νίκης	5.207,6	4.418,7	-15,1%
Δ.Ο.Υ. Φ.Π. Πειραιά	5.430,8	4.299,1	-20,8%
Δ.Ο.Υ. Φ.Π. Πατρών	2.171,4	1.807,5	-16,8%
Σύνολο εσόδων	37.342,9	30.480,5	-18,4%

Πίνακας Αποτελεσμάτων των υποθέσεων ελέγχου με χρήση έμμεσων τεχνικών

Πίνακας 3.3

	Πλήθος υποθέσεων ελέγχου	Βεβαίωση (εκατ. €)
Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π.	27	5,36
Φ.Α.Ε.	21	55,77
Δ.Ο.Υ.	379	28,14
Σύνολο	427	89,27

Εκτός των παραπάνω στοιχείων, στο παράρτημα της παρούσας εργασίας, θα ακολουθήσουν τα ετήσια στατιστικά στοιχεία εισοδήματος της Α.Α.Δ.Ε. των φορολογικών ετών 2017–2019.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΜΜΕΣΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

4.1 Εισαγωγή–Ορισμοί

Στο παρακάτω κεφάλαιο πρόκειται να γίνει διεξοδική ανάλυση των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης (έμμεσες τεχνικές ελέγχου). Για τον λόγο αυτό κρίνεται απαραίτητο να παρουσιαστούν κάποιες έννοιες οι οποίες είναι θεμελιώδεις για την καλύτερη κατανόηση του συγκεκριμένου θέματος.

Κοινοί τραπεζικοί λογαριασμοί: Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ.1 του νόμου 5638/1932, ως κατάθεση σε κοινό λογαριασμό (joint account, comptejoint, Oder-Konto), ορίζεται η χρηματική κατάθεση σε τράπεζα σε ανοιχτό λογαριασμό στο όνομα δύο ή περισσότερων προσώπων από κοινού, που περιέχει τον όρο ότι είτε ένας είτε μερικοί είτε και όλοι οι συνδικαιούχοι μπορούν να κάνουν χρήση του λογαριασμού από την κατάθεση, συνολικά ή μερικά, χωρίς τη σύμπραξη των άλλων. Ο ορισμός αυτός ανταποκρίνεται στην έννοια του κοινού διαζευκτικού λογαριασμού, του οποίου χαρακτηριστικό γνώρισμα είναι το αυτοτελές δικαίωμα καθενός από τους συνδικαιούχους να κάνει χρήση του κοινού λογαριασμού.

Σε φορολογικό έλεγχο πολλές φορές ζητείται από τον ελεγχόμενο να αποδείξει από πού προέρχονται τα εισοδήματα και η ρευστότητά του με τις φορολογικές του δηλώσεις και τα τεκμήριά του. Εάν ο ελεγχόμενος αυτός συμμετέχει σε κοινό λογαριασμό, ίσως να χρειαστεί να αποδείξει στους ελεγκτές της Α.Α.Δ.Ε. πως η συμμετοχή του στις τραπεζικές καταθέσεις είναι μεγαλύτερη της τεκμαιρόμενης αναλογίας με βάση την οποία κάνουν τους υπολογισμούς τους οι φορολογικές αρχές.

Ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ φορολογικών αρχών: Στην προσπάθεια ελέγχου και περιορισμού της διεθνούς φοροδιαφυγής-φοροαποφυγής και σε συνεργασία με τον Ο.Ο.Σ.Α., δημιουργήθηκε ένα σύστημα αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών με απώτερο σκοπό να εντοπιστούν τα κεφάλαια τα οποία δεν φορολογούνται ή δεν δηλώνονται στα κράτη στα οποία υπάγονται φορολογικά οι δικαιούχοι. Μέχρι τώρα περίπου εκατόν σαράντα (140) χώρες έχουν ενταχθεί στο σύστημα αυτό μεταξύ των οποίων και όλες οι

χώρες-μέλη της Ε.Ε. Η χώρα μας ενσωμάτωσε στο εθνικό δίκαιο τη σχετική πολυμερή συμφωνία με τον ν.4428/2016. Η συμφωνία προβλέπει ότι η Ελλάδα όπως και οι λοιπές συμμετέχουσες στη συμφωνία χώρες, θα λαμβάνει από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της επικράτειας της σε ετήσια βάση, χρηματοοικονομικές πληροφορίες σχετικά με όλους τους δηλωτέους λογαριασμούς αλλοδαπών συμφερόντων. Οι πληροφορίες αυτές αφορούν τόκους, μερίσματα, έσοδα από πωλήσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, ενοίκια, έσοδα από ορισμένα ασφαλιστικά προϊόντα, λοιπά έσοδα που προκύπτουν από παθητικά εισοδήματα και υπόλοιπα λογαριασμών αρχής και τέλους έτους.

Στοιχεία που αντλούνται από Τράπεζες, Δ.Ε.Κ.Ο., ασφαλιστικές εταιρείες κλπ.

Με την εφαρμογή του ν.4174/2013 και σύμφωνα με το άρθρο 15, θεσπίστηκαν οι υποχρεώσεις πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, ιδρυμάτων πληρωμών, των Ελληνικών Ταχυδρομείων, των Εταιρειών Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών κλπ, που υποχρεούνται ετησίως να διαβιβάζουν στις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών, μέσω ηλεκτρονικών καταστάσεων, τα παρακάτω στοιχεία που αφορούν: το ποσό των πιστωτικών και χρεωστικών τόκων καταθέσεων και *repos* που απέκτησε το φυσικό πρόσωπο κατά το προηγούμενο έτος καθώς και το ποσό του φόρου που παρακρατήθηκε, με τα στοιχεία των δικαιούχων/συνδικαιούχων όπως όνομα, επώνυμο, Α.Φ.Μ. και ημερολογιακό έτος αναφοράς.

Προσαύξηση περιουσίας

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 21 του Κ.Φ.Ε., κάθε προσαύξηση περιουσίας που προέρχεται από παράνομη ή αδικαιολόγητη ή άγνωστη πηγή ή αιτία, θεωρείται κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στον Κ.Φ.Δ. Επιπλέον, με τις διατάξεις του άρθρου 39 του Κ.Φ.Δ. ορίζεται ότι σε περίπτωση διαπίστωσης προσαύξησης περιουσίας κατά την παρ. 4 του άρθρου 21 του Κ.Φ.Ε., η προσαύξηση αυτή δεν υπόκειται σε φορολογία, εφόσον ο φορολογούμενος αποδείξει την πραγματική πηγή αυτής, καθώς επίσης και ότι αυτή είτε έχει υπαχθεί σε νόμιμη φορολογία, είτε απαλλάσσεται από τον φόρο σύμφωνα με ειδικές διατάξεις. Οι διατάξεις της ως άνω παραγράφου αναφέρονται σε οποιαδήποτε προσαύξηση περιουσίας, που προέρχεται από παράνομη ή αδικαιολόγητη ή άγνωστη πηγή και αιτία προέλευσης, και ορίζεται ότι ο φορολογούμενος, έχει τη δυνατότητα να αποδείξει την πραγματική πηγή ή την αιτία προέλευσης ή ότι η εν λόγω προσαύξηση φορολογήθηκε ή απαλλάχθηκε νόμιμα. Σε περίπτωση που οι αποδείξεις δεν είναι ικανοποιητικές, η οποιαδήποτε προσαύξηση της

περιουσίας χαρακτηρίζεται και φορολογείται ως εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα.

Η προσαύξηση της περιουσίας μπορεί να αναφέρεται σε κινητή ή ακίνητη περιουσία οποιασδήποτε μορφής, όπως οικόπεδα, κατοικίες, αυτοκίνητα, σκάφη, αεροσκάφη, τραπεζικές καταθέσεις και πάσης φύσεως χρεόγραφα, (μετοχές, τοκομερίδια, ομόλογα, αμοιβαία κεφάλαια κλπ.), η οποία δεν δικαιολογείται από τα εισοδήματα που δηλώνει ο φορολογούμενος. Η μεταβολή της σύνθεσης ή της διατήρησης της περιουσίας δεν σημαίνει απαραίτητα και την προσαύξή της. Σε κάθε περίπτωση, οποιαδήποτε προσαύξηση περιουσίας διαπιστωθεί κατά τον έλεγχο, προκειμένου να φορολογηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 29 του Κ.Φ.Ε., δηλαδή με συντελεστή τριάντα τρία τοις εκατό (33%), απαιτείται να ελέγχονται και να συνεκτιμώνται και οι τυχόν δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του άρθρου 32 του Κ.Φ.Ε.

Για τη δικαιολόγηση προσαύξησης περιουσίας μέσω διάθεσης περιουσιακών στοιχείων ή μέσω απόκτησης εισοδημάτων που στο παρελθόν δεν υπήρχε η υποχρέωση της αναγραφής τους στη δήλωση φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων, είτε γιατί ήταν αφορολόγητα είτε γιατί φορολογούνταν με ειδικό τρόπο (π.χ. τόκοι, πώληση εισηγμένων μετοχών), πρέπει να αποδεικνύονται με τα κατάλληλα νόμιμα δικαιολογητικά. Επίσης, σε όσες περιπτώσεις επικαλείται ο φορολογούμενος ότι η προσαύξηση περιουσίας προέρχεται από δωρεά, δανειοδότηση, γονική παροχή, κληρονομιά κλπ, πρέπει να ελέγχεται αν υπήρχε η δυνατότητα από τον δωρητή, τον δανειοδότη, τον παρέχοντα και τον κληρονομούμενο, να καταβάλλει τα ποσά που επικαλείται ο φορολογούμενος, καθώς και αν έχουν καταλογιστεί τα ποσά που προβλέπονται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις (π.χ. τέλη χαρτοσήμου, φόρος γονικής παροχής, φόρος δωρεάς κλπ).

Η προσαύξηση της περιουσίας που προκύπτει από τον έλεγχο τραπεζικών λογαριασμών πρέπει να τεκμηριώνεται επαρκώς, καθόσον αναλήψεις/καταθέσεις μπορεί να αφορούν συναλλαγές-κινήσεις που δεν συνιστούν κατ' ανάγκη φορολογητέο εισόδημα. Περαιτέρω μεταφορές χρηματικών ποσών μεταξύ τραπεζικών λογαριασμών εξετάζονται και διερευνάται ο λόγος που πραγματοποιήθηκαν οι συναλλαγές μεταφοράς των ποσών αυτών αφού προσκομίσει ο φορολογούμενος τα σχετικά έγγραφα. Όταν δεν μπορεί να δικαιολογηθεί η προσαύξηση της περιουσίας, τότε αυτή φορολογείται στη χρήση που διαπιστώνεται από τον έλεγχο ότι επήλθε. Ο φορολογούμενος δύναται σε κάθε περίπτωση να αποδείξει ότι ο χρόνος αυτός είναι διάφορος από αυτόν που διαπιστώθηκε από τον έλεγχο.

Διευκρινίσεις για τη διενέργεια ελέγχων αναφορικά με την προσαύξηση περιουσίας φορολογουμένων, ανεξαρτήτως του τρόπου ή της μεθόδου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης και κατόπιν της σχετικής νομολογίας του Σ.τ.Ε., δόθηκαν με την ΠΟΛ 1175/2017.

Τέλος, για χρήσεις πριν από την 1/1/2014, σχετικές είναι οι διατάξεις του τελευταίου εδαφίου της παρ. 3 του άρθρου 48 του ν. 2238/1994.

Κριτήρια επιλογής υποθέσεων προς έλεγχο

Σύμφωνα με την ΠΟΛ.1050/2014, στον έλεγχο υπάγονται οι ανέλεγκτες υποθέσεις φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων, επιτηδευματιών και μη, για τις οποίες ισχύει μία ή περισσότερες από τις κατωτέρω περιπτώσεις όπως προβλέπεται στο άρθρο 3 της εγκυκλίου αυτής:

- ✓ Προκύπτει αδικαιολόγητος πλουτισμός (περιουσιακά στοιχεία και καταθέσεις),
- ✓ Παρουσιάζονται μεγάλες δαπάνες που δεν δικαιολογούνται από τα δηλωθέντα εισοδήματα του φορολογούμενου φυσικού προσώπου (ατομικά και οικογενειακά),
- ✓ Είναι μέλη εταιρειών (οποιασδήποτε μορφής) με ζημιογόνα αποτελέσματα,
- ✓ Δεν τηρούνται ή δεν επιδεικνύονται τα βιβλία και τα στοιχεία Κ.Β.Σ. /Κ.Φ.Α.Σ.,
- ✓ Υφίστανται πληροφορίες για παράνομα ή/και αδήλωτα εισοδήματα/αγορές/δαπάνες (επαγγελματικές, ατομικές, οικογενειακές).

Έμμεσες τεχνικές ελέγχου

Στη διεθνή πρακτική, οι μέθοδοι με τις οποίες οι έμμεσες τεχνικές προσεγγίζουν τον κάθε έλεγχο είναι πέντε και είναι οι εξής:

- i) Η αρχή της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου (source and application of funds method).
- ii) Η αρχή της καθαρής θέσης του φορολογούμενου (networth method).
- iii) Η αρχή του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά (bank deposits and cash expenditure method).
- iv) Η αρχή των αναλογιών (mark up method).
- v) Η αρχή της σχέσης τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών (unit and volume method).

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι παραπάνω τεχνικές με τη σχετική εγκύκλιο της κάθε μιας.

Πίνακας 4.1- Ερμηνευτικές εγκύκλιοι ανά τεχνική ελέγχου

Μέθοδοι έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης	Ερμηνευτικές εγκύκλιοι
Ανάλυση ρευστότητας του φορολογούμενου	ΠΟΛ.1050/2014
Η αρχή της καθαρής θέσης του φορολογούμενου	ΠΟΛ.1050/2014
Η αρχή του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά	ΠΟΛ.1050/2014
Η αρχή των αναλογιών	Α.1008/2020 και Ε.2016/2020
Η αρχή της σχέσης τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών	Α.1008/2020και Ε.2016/2020

Από τον συνδυασμό των διατάξεων των εγκυκλίων, ΠΟΛ.1050/2014 και Α1008/2020, προκύπτουν, μάλλον, τα παρακάτω: i) Στα φυσικά πρόσωπα (Φ.Π.) ασκούντα δραστηριότητα μπορούν να εφαρμοστούν οι μέθοδοι και των δύο παραπάνω εγκυκλίων. ii) Στα φυσικά πρόσωπα που δεν ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα εφαρμόζονται μόνο οι μέθοδοι της ΠΟΛ.1050/2014. iii) Στα νομικά πρόσωπα (Ν.Π.) που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα εφαρμόζονται οι μέθοδοι της εγκυκλίου Α1008/2020.Ο παραπάνω συλλογισμός θα μπορούσε να αποτυπωθεί σχηματικά στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 4.2 – Κατηγορίες φορολογουμένων και εφαρμοστέα εγκύκλιος

Κατηγορίες Φορολογούμενων	Εφαρμοστέα εγκύκλιος
Φ. Π., μη ασκούντα επιχειρηματική δραστηριότητα	ΠΟΛ. 1050/2014
Φ. Π., ασκούντα επιχειρηματική δραστηριότητα	Α1008/2020 και ΠΟΛ.1050/2014
Ν. Π., ασκούντα επιχειρηματική δραστηριότητα	Α1008/2020

4.2 Νομοθετικό Πλαίσιο και Εγκύκλιοι

Οι πρώτες νομοθετικές διατάξεις οι οποίες προέβλεπαν την εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου είναι οι διατάξεις του άρθρου 67 Β του ν. 2238/1994, στα πλαίσια των οποίων γινόταν αναφορά για τον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης των φορολογουμένων κατόπιν της διενέργειας ελέγχου. Συγκεκριμένα στις διατάξεις αυτές αναφέρεται ότι ο προσδιορισμός των αποτελεσμάτων με έλεγχο μπορεί να διενεργείται και με την εφαρμογή μιας ή περισσοτέρων από τις έμμεσες τεχνικές.

Εν συνεχεία, με τις διατάξεις του άρθρου 28 του ν. 4172/2013 προβλέπεται η δυνατότητα προσδιορισμού του εισοδήματος των φυσικών και νομικών προσώπων και νομικών

οντοτήτων που ασκούν ή προκύπτει ότι ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα με βάση κάθε διαθέσιμο στοιχείο ή με έμμεσες μεθόδους ελέγχου.

Έπειτα, με τις διατάξεις του άρθρου 27 του ν. 4174/2013 ορίζονται οι πέντε διεθνώς αναγνωρισμένες μέθοδοι έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης, όπως αυτές αναφέρονται και στο άρθρο 67 Β του ν. 2238/1994 και προσδιορίζεται ότι η Φορολογική Διοίκηση μπορεί να προβαίνει σε εκτιμώμενο, διορθωτικό ή προληπτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης, χρησιμοποιώντας μία ή περισσότερες από τις τεχνικές αυτές. Επιπροσθέτως ορίζεται αναλυτικά το περιεχόμενο και ο τρόπος εφαρμογής των τεχνικών αυτών.

Το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, ολοκληρώνεται με μία σειρά υπουργικών αποφάσεων (εγκύκλιοι), οι οποίες εκδόθηκαν με σκοπό να γίνουν οι απαραίτητες τροποποιήσεις και βελτιώσεις στις παραπάνω νομοθετικές διατάξεις και ταυτόχρονα να δοθούν οι απαραίτητες οδηγίες και κατευθύνσεις για την ορθή εφαρμογή των τεχνικών αυτών.

Οι εγκύκλιοι που εκδόθηκαν:

1) Αρ. πρωτ.: ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 10.5.2013 «Εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό φορολογητέου εισοδήματος φυσικών προσώπων».

2) ΠΟΛ.1171/4.7.2013 «Οδηγίες σχετικά με την παροχή στοιχείων από τους φορολογούμενους κατά τον έλεγχο υποθέσεων φυσικών προσώπων».

3) ΠΟΛ.1270/ 24.12.2013 «Μεθοδολογία έμμεσων τεχνικών ελέγχου».

4) ΠΟΛ.1050/17-02-2014 «Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν. 4174/2013 (Φ.Ε.Κ. Α' 170) για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φορολογουμένων φυσικών προσώπων με μεθόδους έμμεσου προσδιορισμού».

5) ΠΟΛ.1094/4.4.2014 «Τροποποίηση της ΠΟΛ.1050/17-2-2014 Απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 474 τεύχος Β/25-2-2014 περί καθορισμού του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν.4174/2013 (Φ.Ε.Κ. Α' 170) για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φορολογουμένων φυσικών προσώπων με μεθόδους έμμεσου προσδιορισμού».

6) ΠΟΛ.1259/22.12.2014 «Παροχή οδηγιών για τον τρόπο εφαρμογής της ΠΟΛ 1050/17.02.2014 Απόφασης Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων».

7) ΠΟΛ.1033/21.2.2013 «Διευκρινήσεις στο πλαίσιο χειρισμού των υποθέσεων φορολογουμένων που έχουν αποστείλει εμβάσματα στο εξωτερικό κατά τα έτη 2009-2011».

8) ΠΟΛ.1054/2.3.2015 «Τροποποίηση της ΠΟΛ.1033/28-1-2014 (ΦΕΚ Β' 276) Απόφασης του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων σχετικά με τις υποχρεώσεις πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, ιδρυμάτων πληρωμών, Ελληνικών Ταχυδρομείων, Εταιριών Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, επιχειρήσεων ιδιωτικής ασφάλισης, ιδιωτικών θεραπευτηρίων, ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, εταιριών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, εταιριών παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και ύδρευσης, σύμφωνα με το άρθρο 15 του Ν. 4174/2013 (ΦΕΚ Α' 170 / 26-07-2013)».

9) ΠΟΛ.1260/7.12.2015 «Τροποποίηση της ΠΟΛ. 1033/28.1.2014 (ΦΕΚ 276 Β') απόφασης του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων σχετικά με τις υποχρεώσεις πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, ιδρυμάτων πληρωμών, Ελληνικών Ταχυδρομείων, Εταιριών Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, επιχειρήσεων ιδιωτικής ασφάλισης, ιδιωτικών θεραπευτηρίων, ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, εταιριών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, εταιριών παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και ύδρευσης, σύμφωνα με το άρθρο 15 του Ν. 4174/2013 (ΦΕΚ 170 Α'/26-07-2013)».

10) Α1177/3.5.2019 «Τροποποίηση της αριθ. ΠΟΛ.1033/28.1.2014 (Β'276) Απόφασης του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων αναφορικά με τις υποχρεώσεις πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, ιδρυμάτων πληρωμών, Ελληνικών Ταχυδρομείων, Εταιριών Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, επιχειρήσεων ιδιωτικής ασφάλισης, ιδιωτικών θεραπευτηρίων, ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, εταιριών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, εταιριών παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και ύδρευσης, σύμφωνα με το άρθρο 15 του ν.4174/2013 (Α'170)».

11) Α1008/20.1.2020 «Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης των περιπτώσεων α' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν. 4174/2013 (ΦΕΚ 170 Α') για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φυσικών ή νομικών προσώπων ή κάθε είδους νομικής οντότητας που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα».

12) Ε2015/31.1.2020 «Οδηγίες για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 28 του ν. 4172/2013».

13) Ε2016/ 31.1.2020 «Παροχή οδηγιών σχετικά με την εφαρμογή των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης των περιπτώσεων α' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 του ν. 4174/2013 (Α'170)».

4.3 Τεχνική Ανάλυσης Ρευστότητας του Φορολογούμενου

Σύμφωνα με την ΠΟΛ.1270/2013 ορίζονται τα ακόλουθα: Η τεχνική προσδιορίζει φορολογητέο εισόδημα αναλύοντας τα έσοδα (φορολογητέα και μη), τις αγορές και δαπάνες (επαγγελματικές, ατομικές και οικογενειακές) και τις αυξήσεις και μειώσεις των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων (επαγγελματικών, ατομικών και οικογενειακών) του ελεγχόμενου.

Κατά την εφαρμογή της μεθόδου αυτής δημιουργείται ένα ισοζύγιο με δύο βασικές στήλες «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων» και «Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων». Στην πρώτη στήλη «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων» περιλαμβάνονται τα κάθε μορφής έσοδα που έχουν εισπραχθεί στη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου, των οποίων αποδεικνύεται η πραγματοποίηση και η νομιμότητα των συναλλαγών. Στη δεύτερη στήλη «Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων» περιλαμβάνονται όλες οι πραγματοποιηθείσες αναλώσεις, κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου. Η διαφορά μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης στήλης θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογείται υπόκειται σε φορολόγηση.

Στην πρώτη στήλη «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων» αθροίζονται:

1. Τα υπόλοιπα των χρηματοπιστωτικών λογαριασμών προσωπικών/ οικογενειακών και επαγγελματικών που τηρούνται είτε στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό κατά την έναρξη του ελεγχόμενου έτους.

2. Τα διαθέσιμα μετρητά ή και το υπόλοιπο ταμείου στην αρχή του ελεγχόμενου έτους (διευκρινίζεται ότι το υπόλοιπο ταμείου αναφέρεται στις περιπτώσεις ατομικής επιχείρησης με διπλογραφικά βιβλία, πρώην Γ' κατηγορίας βιβλία Κ.Β.Σ. ή του Κ.Φ.Α.Σ.).

3. Οι αναλήψεις από επιχειρήσεις όπου συμμετέχει ο φορολογούμενος, ο/η σύζυγος ή και τα προστατευόμενα μέλη αυτών (εκτός ατομικής επιχείρησης).

4. Τα ακαθάριστα έσοδα από την άσκηση ατομικής επιχειρηματικής δραστηριότητας του φορολογούμενου ή του/της συζύγου.

5. Τα έσοδα από λοιπές πηγές εισοδήματος όπως:

- μισθώματα από εκμίσθωση ακινήτων (εκτός τεκμαρτών),
- εισόδημα από κινητές αξίες,
- εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις,
- δηλωθέν εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες,

- εισόδημα από λοιπές πηγές π.χ. εισόδημα αλλοδαπής προέλευσης , εισόδημα που δεν εντάσσεται σε κάποια από τις κατηγορίες Α-Ζ της παρ.2 του άρθρου 4 Κ.Φ.Ε.

6. Οι εισπράξεις από λοιπά μη φορολογητέα έσοδα, όπως αποζημιώσεις, επιδοτήσεις, δωρεές κ.λπ.

7. Τα έσοδα από πώληση περιουσιακών στοιχείων προσωπικών/οικογενειακών ή και επαγγελματικών (σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης).

8. Τα ποσά δανείων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κάθε μορφής, ιδιώτες κλπ.

9. Τα λοιπά έσοδα πάσης φύσεως φορολογητέα ή μη.

10. Οι αυξήσεις πληρωτέων λογαριασμών. Αυτές περιλαμβάνουν: υποχρεώσεις από αγορές, δαπάνες γενικά καθώς και φορολογικές υποχρεώσεις, οι οποίες οφείλονται στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους. Η αύξηση των πληρωτέων λογαριασμών καθορίζεται από την σύγκριση του υπόλοιπου πληρωτέων λογαριασμών στο τέλος του προηγούμενου έτους με το υπόλοιπο στο τέλος του ελεγχόμενου έτους.

11. Οι μειώσεις λογαριασμών εισπρακτέων, όπως απαιτήσεις από πωλήσεις επαγγελματικές, προσωπικές κ.λπ. καθώς και απαιτήσεις φορολογικές (π.χ. επιστροφές φόρων κλπ) οι οποίες είναι απαιτητές στο τέλος κάθε ελεγχόμενης έτους. Η μείωση εισπρακτέων λογαριασμών προκύπτει από την σύγκριση του υπόλοιπου των εισπρακτέων λογαριασμών στο τέλος του προηγούμενου έτους με το υπόλοιπο στο τέλος του ελεγχόμενου έτους.

12. Η αύξηση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενου/ων έτους/ων.

13. Οι λοιπές περιπτώσεις εσόδων. Αναγράφεται οποιαδήποτε άλλη περίπτωση εσόδου που δεν αναφέρεται παραπάνω.

Στην δεύτερη στήλη **Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων** αθροίζονται:

1. Τα υπόλοιπα των χρηματοπιστωτικών λογαριασμών προσωπικών/ οικογενειακών και επαγγελματικών που τηρούνται είτε στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό κατά τη λήξη του ελεγχόμενου έτους (τα υπόλοιπα των λογαριασμών την 31/12/200X).

2. Τα διαθέσιμα μετρητά ή και το υπόλοιπο του ταμείου στο τέλος του ελεγχόμενου έτους (διευκρινίζεται ότι το υπόλοιπο ταμείου αναφέρεται για τις περιπτώσεις ατομικής επιχείρησης με διπλογραφικά βιβλία, πρώην Γ' κατηγορίας βιβλία Κ.Β.Σ. ή του Κ.Φ.Α.Σ.).

3. Οι εισφορές σε λογαριασμούς επιχειρήσεων όπου συμμετέχει ο ίδιος ο φορολογούμενος, ο/η σύζυγος ή και τα προστατευόμενα μέλη αυτών (εκτός ατομικών επιχειρήσεων).

4. Η συνεισφορά ποσών για συμμετοχή στο κεφάλαιο κάθε μορφής επιχειρήσεων.

5. Οι αγορές περιουσιακών στοιχείων (προσωπικών/οικογενειακών και επαγγελματικών) και επενδυτικών αγαθών καθώς και οι δαπάνες που αφορούν βελτιώσεις αυτών.

6. Οι αγορές εμπορευμάτων, πρώτων και βοηθητικών υλών και λοιπών αγαθών αναγκαίων στην άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας.

7. Οι επαγγελματικές/επιχειρηματικές δαπάνες πάσης φύσεως (εκπιπτόμενες ή μη από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης). Περιλαμβάνονται και οι δαπάνες που αφορούν επισκευές και συντηρήσεις των επαγγελματικών περιουσιακών στοιχείων.

Παρατήρηση: Χειρισμός αποσβέσεων για πάγια επαγγελματικά περιουσιακά στοιχεία στην έμμεση τεχνική της ρευστότητας.

Στην περίπτωση που οι αποσβέσεις συμπεριλαμβάνονται στις συνολικά δηλωθείσες επαγγελματικές δαπάνες για την εφαρμογή της συγκεκριμένης τεχνικής θα πρέπει με το ποσό των αποσβέσεων να μειώσουμε τις επαγγελματικές δαπάνες που θα καταχωρίσουμε στην αντίστοιχη ένδειξη γιατί οι αποσβέσεις δεν αποτελούν πραγματικές καταβολές.

8. Τα ποσά αποπληρωμής του χρεωλυσίου προσωπικών ή επαγγελματικών δανείων. Διευκρινίζεται ότι το ποσό των τόκων ανάλογα με το είδος του δανείου (επαγγελματικό ή προσωπικό) συμπεριλαμβάνεται στις δαπάνες είτε στις προσωπικές/οικογενειακές είτε στις επαγγελματικές.

9. Τα ποσά για ασφάλιστρα, αποζημιώσεις, δωρεές (όπως γονικές παροχές ή χορηγίες χρηματικών ποσών κλπ), και λοιπές δαπάνες.

10. Τα ποσά για φόρους, τέλη, εισφορές και πρόστιμα κάθε μορφής.

11. Τα ποσά για κάθε είδους δαπάνες διαβίωσης (προσωπικές/οικογενειακές) καθώς και δαπάνες που αφορούν επισκευές και συντηρήσεις των προσωπικών/οικογενειακών περιουσιακών στοιχείων (δαπάνες για το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου, του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών).

12. Οι μειώσεις των πληρωτέων λογαριασμών. Σύμφωνα με την τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου στους πληρωτέους λογαριασμούς περιλαμβάνονται οι υποχρεώσεις από αγορές, δαπάνες γενικά καθώς και φορολογικές υποχρεώσεις, οι οποίες οφείλονται στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους*. Η μείωση των πληρωτέων λογαριασμών καθορίζεται από την σύγκριση του υπόλοιπου πληρωτέων λογαριασμών στο τέλος του προηγούμενου έτους με το υπόλοιπο στο τέλος του ελεγχόμενου έτους. (*Δεν περιλαμβάνονται τα δάνεια, τα οποία αναγράφονται στη γραμμή (8) « Ποσά αποπληρωμής προσωπικών ή επαγγελματικών δανείων».

13. Οι αυξήσεις εισπρακτέων λογαριασμών. Σύμφωνα με την τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου περιλαμβάνονται οι απαιτήσεις από πωλήσεις

επαγγελματικές, προσωπικές, φορολογικές κλπ, οι οποίες είναι απαιτητές στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους. Το εάν υπάρχει αύξηση εισπρακτέων λογαριασμών προκύπτει από την σύγκριση του υπόλοιπου των εισπρακτέων λογαριασμών στο τέλος του προηγούμενου έτους με το υπόλοιπο στο τέλος του ελεγχόμενου έτους.

14. Οι χορηγήσεις δανείων σε τρίτους.

15. Η μείωση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενου έτους ή επόμενων ετών. Εάν στο τέλος του έτους, το ποσό των προκαταβολών έναντι εσόδων επόμενου έτους/επόμενων ετών έχει μειωθεί σε σύγκριση με το ποσό των προκαταβολών έναντι εσόδων επόμενου έτους/επόμενων ετών στο τέλος του προηγούμενου έτους, η μείωση θα καταχωρηθεί στη στήλη Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων στη γραμμή (15) «Μείωση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενων ετών». Στην περίπτωση που θα είχαμε αύξηση των προκαταβολών θα καταχωρούσαμε την αύξηση στη στήλη «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων» στη γραμμή (12) «Αύξηση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενων ετών»

16. Οι λοιπές περιπτώσεις αναλώσεων. Αναγράφεται οποιαδήποτε άλλη περίπτωση δαπάνης/αγοράς που δεν αναφέρεται παραπάνω.

Η αρνητική διαφορά μεταξύ της στήλης «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων» και της στήλης «Αναλώσεις Κεφαλαίων εσόδων» ελέγχεται ως μη δηλούμενο εισόδημα και εφόσον δεν αιτιολογείται, σύμφωνα και με τα οριζόμενα στο άρθρο 10 της Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α1077357 ΕΞ 10.5.2013, υπόκειται σε φορολόγηση σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 11 και 12 της ίδιας απόφασης.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται ενδεικτικά η εν λόγω τεχνική.

Πίνακας 4.3 - Τεχνική ανάλυσης ρευστότητας

(I) ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ ΕΣΟΔΩΝ	(II) ΑΝΑΛΩΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ ΕΣΟΔΩΝ
1. Υπόλοιπα χρηματοοικονομικών λογαριασμών στην έναρξη του ελεγχόμενου έτους (προσωπικοί, οικογενειακοί, επαγγελματικοί)	1. Υπόλοιπα χρηματοοικονομικών λογαριασμών στη λήξη του ελεγχόμενου έτους (προσωπικοί, οικογενειακοί, επαγγελματικοί)
2. Διαθέσιμα μετρητά ή και το υπόλοιπο ταμείου στην έναρξη του ελεγχόμενου έτους	2. Διαθέσιμα μετρητά ή και το υπόλοιπο ταμείου στη λήξη του ελεγχόμενου έτους
3. Αναλήψεις από επιχείρηση/εις	3. Εισφορές σε λογαριασμούς επιχείρησης/σεων
4. Ακαθάριστα έσοδα από επαγγελματική δραστηριότητα	4. Ποσά συμμετοχής στο κεφάλαιο κάθε μορφής επιχειρήσεων
5. Έσοδα από λοιπές πηγές	5. Αγορές περιουσιακών στοιχείων (προσωπικών/ επαγγελματικών)

6. Εισπράξεις από λοιπά μη φορολογητέα έσοδα (αποζημιώσεις, επιδοτήσεις, δωρεές κ.λπ.)	6. Αγορές εμπορευμάτων, α΄ & β΄ υλών και λοιπών αγαθών αναγκαίων στην άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας
7. Έσοδα από πώληση περιουσιακών στοιχείων	7. Επαγγελματικές/ επιχειρηματικές δαπάνες πάσης φύσεως
8. Δάνεια από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κλπ	8. Ποσά αποπληρωμής προσωπικών ή επαγγελματικών δανείων
9. Λοιπά έσοδα πάσης φύσεως φορολογητέα ή μη	9. Ποσά για ασφάλιστρα, αποζημιώσεις, δωρεές και λοιπές δαπάνες
10. Αυξήσεις πληρωτέων λογαριασμών	10. Ποσά φόρων, τελών, εισφορών και προστίμων κάθε μορφής
11. Μειώσεις λογαριασμών εισπρακτέων	11. Ποσά για κάθε είδους δαπάνες διαβίωσης (προσωπικές/ οικογενειακές)
12. Αύξηση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου/ων έτους/ων	12. Μειώσεις πληρωτέων λογαριασμών
13. Λοιπές περιπτώσεις εσόδων	13. Αυξήσεις λογαριασμών εισπρακτέων
	14. Χορηγήσεις δανείων σε τρίτους
	15. Μείωση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενου έτους/ων
	16. Λοιπές περιπτώσεις αναλώσεων
ΣΥΝΟΛΟ (Α)	ΣΥΝΟΛΟ (Β)
(ΙΙΙ) ΥΠΟΛΟΙΠΟ	
Σύνολο διαθέσιμων κεφαλαίων / εσόδων (Α)	
ΜΕΙΟΝ Διαθέσιμα έσοδα / κεφάλαια που χρησιμοποιήθηκαν (Β)	
Υπόλοιπο βάσει της τεχνικής = (Α) – (Β)	

Αν $(A) < (B)$ τότε η αρνητική διαφορά $(A) - (B)$ θεωρείται ως μη δηλούμενο εισόδημα και εφόσον δεν αιτιολογείται, φορολογείται.

4.4 Τεχνική Καθαρής Θέσης του Φορολογούμενου

Σύμφωνα με την ΠΟΛ.1270/2013 ορίζονται τα ακόλουθα: «Η τεχνική αυτή αναδημιουργεί το οικονομικό ιστορικό του φορολογούμενου φυσικού προσώπου και προσδιορίζει τη φορολογητέα ύλη λαμβάνοντας υπόψη όλα τα περιουσιακά στοιχεία και τα διαθέσιμα κεφάλαια προσωπικά, οικογενειακά, επαγγελματικά, τις διάφορες απαιτήσεις (ενεργητικό), τις υποχρεώσεις προσωπικές, οικογενειακές ή επαγγελματικές (παθητικό), τις ατομικές, οικογενειακές και επαγγελματικές δαπάνες (ατομικών επιχειρήσεων) ως και τα εισοδήματα από λοιπές πηγές (ατομικά και οικογενειακά)».

Κατά την τεχνική αυτή δημιουργείται ο Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού για όλες τις ελεγχόμενες φορολογικές περιόδους με φορολογική περίοδο βάσης την αμέσως προηγούμενη από την πρώτη ελεγχόμενη φορολογική περίοδο.

Στο Ενεργητικό περιλαμβάνονται όλα τα περιουσιακά στοιχεία του ελεγχόμενου, του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών καθώς και οι καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατά τη λήξη κάθε φορολογικής περιόδου.

Στο Παθητικό συμπεριλαμβάνονται οι αντίστοιχες υποχρεώσεις.

Η διαφορά Ενεργητικού-Παθητικού αποτελεί την Καθαρή Θέση κάθε φορολογικής περιόδου. Από την καθαρή θέση λήξης κάθε φορολογικής περιόδου αφαιρείται η καθαρή θέση έναρξης. Οι διάφορες αυξομειώσεις της καθαρής θέσης αναπροσαρμόζονται με τις περιπτώσεις απόκτησης περιουσιακών στοιχείων άνευ ανταλλάγματος, όπως για παράδειγμα αιτίας θανάτου, δωρεάς, γονικής παροχής, προίκας, κερδών από τυχερά παιχνίδια, ανταλλαγής, και τις περιπτώσεις εκποίησης αυτών, με τις ατομικές και οικογενειακές δαπάνες κάθε είδους και συγκρίνονται με τα δηλωθέντα εισοδήματα. Η προκύπτουσα διαφορά θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογείται υπόκειται σε φορολόγηση.

Στο **Ενεργητικό** περιλαμβάνονται:

- ✓ Ακίνητη περιουσία (κόστος κτήσης).
- ✓ Έπιπλα, συσκευές, λοιπός εξοπλισμός (επαγγελματικά).
- ✓ Προσωπικά αντικείμενα μεγάλης αξίας (έπιπλα, έργα τέχνης, συλλογές κ.λπ.) όταν η αξία τους είναι από 5.000 ευρώ και άνω το καθένα.
- ✓ Κοσμήματα και λοιπά τιμαφή (αξίας άνω των 5.000 ευρώ το κάθε περιουσιακό στοιχείο).
- ✓ Απαιτήσεις διάφορες: περιλαμβάνονται οι εισπρακτέοι λογαριασμοί, δηλαδή οι απαιτήσεις από πωλήσεις επαγγελματικές και προσωπικές/οικογενειακές κ.λπ. καθώς και φορολογικές (επιστροφές φόρων κ.λπ.) οι οποίες είναι απαιτητές στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους. Το υπόλοιπο που προκύπτει στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους συμπεριλαμβάνεται στο ενεργητικό.
- ✓ Μηχανοκίνητα οχήματα, σκάφη και αεροσκάφη κλπ.
- ✓ Μετρητά διαθέσιμα στην κατοχή του φορολογουμένου, του/της συζύγου ή των προστατευόμενων μελών αυτών.
- ✓ Καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του φορολογουμένου, του/της συζύγου ή των προστατευόμενων μελών αυτών όπως π.χ. σε λογαριασμούς καταθετικούς, όψεως, προθεσμίας, τρεχούμενους.

✓ Μετοχές και λοιποί τίτλοι.

✓ Σύνολο απογραφής τέλους χρήσης σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης (εμπορεύματα, έτοιμα προϊόντα, α' και β' ύλης υλικών συσκευασίας, ημιτελή υπολείμματα). Στις περιπτώσεις ελέγχου συνεχόμενων ετών για τις οποίες δεν υπάρχει συνεχής υποχρέωση σύνταξης απογραφής, τυχόν συνταχθείσες απογραφές δεν υπολογίζονται στη συγκεκριμένη τεχνική.

✓ Διάφοροι λογαριασμοί ή λοιπά περιουσιακά στοιχεία (προσωπικά/οικογενειακά ή επαγγελματικά) των οποίων η αξία υπερβαίνει τις 5.000 ευρώ.

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, ως αξία λαμβάνεται το πραγματικό κόστος κτήσης, όπως αυτό προκύπτει από τα διαθέσιμα στον έλεγχο στοιχεία. Στις περιπτώσεις ανέγερσης οικοδομών, ως κόστος λαμβάνεται το κόστος ανέγερσης όπως αυτό προκύπτει από τα διαθέσιμα στον έλεγχο στοιχεία. Τα επαγγελματικά/επιχειρηματικά περιουσιακά στοιχεία αφορούν περιπτώσεις ατομικής επιχείρησης.

Από την άλλη, στο **Παθητικό** συμπεριλαμβάνονται όλες οι υποχρεώσεις του ελεγχόμενου, του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών καθώς και οι επαγγελματικές υποχρεώσεις σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης, όπως:

✓ Δάνεια (προσωπικά/οικογενειακά).

✓ Δάνεια (επαγγελματικά - σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης).

✓ Γραμμάτια (προσωπικά/οικογενειακά ή της ατομικής του επιχείρησης).

✓ Πιστωτές διάφοροι: περιλαμβάνονται οι πληρωτέοι λογαριασμοί δηλαδή οι υποχρεώσεις από αγορές και δαπάνες γενικά καθώς και φορολογικές υποχρεώσεις, επαγγελματικές, προσωπικές/οικογενειακές οι οποίες οφείλονται στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους. Το υπόλοιπο που προκύπτει στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους συμπεριλαμβάνεται στο παθητικό.

✓ Υποχρεώσεις (Αποσβέσεις κλπ).

Ενδεικτικά στις πιο πάνω περιπτώσεις, η υποχρέωση του έτους βάσης ή καθενός από τα επόμενα έτη μεταφέρεται και αυξάνεται αν οι υποχρεώσεις αυξηθούν π.χ. νέο δάνειο, ή μειώνεται ανάλογα με τις πραγματικές καταβολές αποπληρωμής των υποχρεώσεων.

Αντιμετώπιση αποσβέσεων

Ειδικά για την τεχνική αυτή, εάν στον πίνακα του ενεργητικού περιλαμβάνονται και πάγια επαγγελματικά περιουσιακά στοιχεία για τα οποία είχαν διενεργηθεί αποσβέσεις κατά τον υπολογισμό του φορολογητέου εισοδήματος τότε, το σωρευτικό ποσό αποσβέσεων για αυτά τα περιουσιακά στοιχεία αναγράφεται ως υποχρέωση στον πίνακα του παθητικού.

Από την άλλη, εάν στο ενεργητικό περιλαμβάνονται περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν αποσβεσθεί πλήρως, στον πίνακα παθητικού αναγράφεται το σύνολο των αποσβέσεων που έχει διενεργηθεί για αυτά και έχει εκπέσει από τα ακαθάριστα έσοδα.

Για ένα περιουσιακό στοιχείο που πωλήθηκε ή διατέθηκε με άλλον τρόπο στις 31/12/20XX και δεν περιλαμβάνεται πλέον στον κατάλογο του ενεργητικού, θα πρέπει η απόσβεσή του να μην περιλαμβάνεται πλέον στο σωρευτικό ποσό των αποσβέσεων, που αναγράφεται ως υποχρέωση στον πίνακα του παθητικού.

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, οι διάφορες αυξομειώσεις της καθαρής θέσης αναπροσαρμόζονται με τις περιπτώσεις απόκτησης περιουσιακών στοιχείων άνευ ανταλλάγματος κατά το εν λόγω έτος. Στο αποτέλεσμα αυτό προστίθενται: Οι μη εκπιπόμενες δαπάνες (με επιταγές, μετρητά ή μέσω τραπεζικών λογαριασμών) και συγκεκριμένα:

- Προσωπικές και οικογενειακές δαπάνες διαβίωσης.
- Λοιπές δαπάνες και αγορές. Δεν περιλαμβάνονται οι επαγγελματικές δαπάνες και αγορές, με εξαίρεση τις δαπάνες που είναι μη παραγωγικές ή δεν εκπίπτουν βάσει διατάξεων νόμου από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης, οι οποίες και αναγράφονται.
- Ζημίες από εκποίηση περιουσιακού στοιχείου, μη αναγνωριζόμενες φορολογικώς.

Από το μερικό αυτό σύνολο αφαιρούνται τα μη φορολογούμενα εισοδήματα και συγκεκριμένα:

- Τα αφορολόγητα έσοδα από διάφορες πηγές, που αφορούν όλες τις πηγές εσόδων του φορολογούμενου του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών που συμπεριλήφθηκαν ή όχι στην υποβληθείσα δήλωση φορολογίας εισοδήματος αλλά δεν υπάγονται σε φορολόγηση βάσει διατάξεων νόμου.
- Μη φορολογητέες περιπτώσεις εσόδων ή φορολογητέες κατ' ειδικό τρόπο όπως τα έσοδα από δωρεές, κέρδη από πώληση περιουσιακού στοιχείου, επιχορηγήσεις και λοιπές μη φορολογητέες περιπτώσεις που συμπεριλήφθηκαν ή όχι στην υποβληθείσα δήλωση φορολογίας εισοδήματος.

Σημειώνεται ότι σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, όπως η περίπτωση πώλησης περιουσιακού στοιχείου που αποκτήθηκε με αντάλλαγμα ή άνευ ανταλλάγματος, λαμβάνεται για τη συγκεκριμένη τεχνική μόνο το αποτέλεσμα, δηλαδή το κέρδος ή ζημία που προκύπτει, εφόσον αυτό δεν φορολογήθηκε ή δεν εξέπεσε σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Αυτά τα ποσά αναγράφονται αντίστοιχα στις ενδείξεις «μη φορολογούμενες περιπτώσεις εσόδων» ή στις «ζημίες από εκποίηση περιουσιακών στοιχείων». Ειδικότερα, στις περιπτώσεις πώλησης περιουσιακού στοιχείου το οποίο είχε αποκτηθεί χωρίς αντάλλαγμα, ως κέρδος ή ζημία

λαμβάνεται υπόψη το σύνολο του ποσού πώλησης μείον το κόστος όπως προσδιορίστηκε στον πίνακα του Ενεργητικού.

Το Υπόλοιπο αποτελεί το βάσει της τεχνικής αυτής προσδιοριζόμενο Καθαρό Εισόδημα του ελεγχόμενου φορολογούμενου, της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών. Το εισόδημα αυτό θα συγκριθεί με τα αντίστοιχα δηλωθέντα εισοδήματα (υπαχθέντα σε φορολόγηση) από κάθε πηγή του φορολογούμενου του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών.

Σύμφωνα με την τεχνική αυτή το προκύπτον υπόλοιπο ελέγχεται ως μη δηλούμενο εισόδημα και εφόσον δεν αιτιολογείται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 10 της απόφασης ΔΕΣ Α1077357 ΕΞ 10.5.2013, υπόκειται σε φορολόγηση σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 11 και 12 της ίδιας Α.Υ.Ο.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται ενδεικτικά η εν λόγω τεχνική.

Πίνακας 4.4 - Τεχνική καθαρής θέσης

	Ενεργητικό
ΜΕΙΟΝ	Παθητικό
	Καθαρή Θέση λήξης περιόδου
ΜΕΙΟΝ	Καθαρή Θέση αρχής περιόδου
	Μεταβολή (Αύξηση ή μείωση) Καθαρής Θέσης
ΠΛΕΟΝ	Μη εκπιπτόμενες δαπάνες
ΜΕΙΟΝ	Μη φορολογούμενα εισοδήματα
	Προσδιορισμένο βάσει τεχνικής εισόδημα (Α)
ΜΕΙΟΝ	Δηλωθέν εισόδημα (Β)
	Υπόλοιπο βάσει της τεχνικής = (Α) – (Β)

Αν (Α) > (Β) τότε η θετική διαφορά (Α) – (Β) θεωρείται ως μη δηλούμενο εισόδημα και εφόσον δεν αιτιολογείται, φορολογείται.

4.5 Τεχνική του Ύψους των Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά

Σύμφωνα με την ΠΟΛ.1270/2013 ορίζονται τα ακόλουθα: «Η μέθοδος της ανάλυσης των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά είναι μια τεχνική που προσδιορίζει την φορολογητέα ύλη παρακολουθώντας την κίνηση των διαθεσίμων κεφαλαίων του φορολογούμενου, του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών τους, είτε με την

κατάθεση αυτών σε χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς είτε με την ανάλωσή τους σε διάφορες συναλλαγές με χρήση μετρητών».

Αναλύει τις συνολικές καταθέσεις και τα διαθέσιμα σε χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς, τις αγορές και τις δαπάνες σε μετρητά τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε οικογενειακό επίπεδο κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου και τα συγκρίνει με τα συνολικά δηλωθέντα έσοδα.

Κατά την τεχνική αυτή, από τις συνολικές τραπεζικές καταθέσεις της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου αφαιρούνται τα κατατεθειμένα ποσά που αφορούν μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα, όπως εκταμιεύσεις δανείων, συμψηφιστικές κινήσεις και λοιπές πράξεις που δεν αποτελούν καθαρές καταθέσεις.

Στο υπόλοιπο των καθαρών τραπεζικών καταθέσεων προστίθενται όλες οι καταβολές σε μετρητά για αγορές, δαπάνες (προσωπικές/οικογενειακές ή επαγγελματικές) και λοιπές συναλλαγές και αφαιρούνται τα μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα που δεν κατατέθηκαν σε λογαριασμούς. Το νέο υπόλοιπο αναμορφώνεται με τις αυξήσεις/μειώσεις εισπρακτέων λογαριασμών και συγκρίνεται με τα συνολικά δηλωθέντα εισοδήματα.

Η προκύπτουσα διαφορά θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογείται υπόκειται σε φορολόγηση.

Η τεχνική αυτή προσδιορίζει τα έσοδα του φορολογούμενου αναλύοντας τις τραπεζικές καταθέσεις και τις δαπάνες με χρήση μετρητών σε διάφορες συναλλαγές. Συγκεκριμένα:

1. Προσδιορίζονται και εξετάζονται οι συνολικές τραπεζικές καταθέσεις της ελεγχόμενης περιόδου στις περιπτώσεις που υπάρχει άνοιγμα λογαριασμών. Περιλαμβάνονται, επίσης, οι πιστωτικές κινήσεις σε λογαριασμό/ούς που αφορούν καθαρές καταθέσεις και έμμεσες καταθετικές πράξεις (προσωρινές καταθέσεις προς εξόφληση υποχρεώσεων όπως δάνεια κλπ). Στις περιπτώσεις όπου δεν έχει πραγματοποιηθεί άνοιγμα λογαριασμών, οι συνολικές τραπεζικές καταθέσεις λαμβάνονται ως διαφορά υπολοίπου τέλους μείον αρχής χρήσης. Επισημαίνεται ότι η τεχνική παράγει ανεπαρκή/ελλιπή/μη ασφαλή αποτελέσματα στις περιπτώσεις μη ανοίγματος λογαριασμών. Στις περιπτώσεις, όμως, που χρησιμοποιείται η διαφορά υπολοίπου τέλους-αρχής, η τυχόν προκύπτουσα αρνητική διαφορά δεν αναγράφεται επί του εντύπου.

2. Αφαιρούνται τα κατατεθειμένα ποσά στους πιο πάνω λογαριασμούς που αφορούν:

- Μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα.
- Ποσά από εκταμίευση δανείων.
- Συμψηφιστικές κινήσεις μεταξύ λογαριασμών του φορολογούμενου, του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών.

- Συναλλαγές, μεταφορές και λοιπές πράξεις που δεν αποτελούν καθαρές καταθέσεις.

3. Στο Υπόλοιπο των καθαρών τραπεζικών καταθέσεων προστίθενται:

- Δαπάνες επιχειρηματικές/επαγγελματικές (εξοφληθείσες με μετρητά).
- Αγορές εμπορευμάτων, πρώτων και βοηθητικών υλών και λοιπών αγαθών αναγκαίων στην άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας (εξοφληθείσες με μετρητά).
- Αγορές περιουσιακών στοιχείων προσωπικών/οικογενειακών και επαγγελματικών (εξοφληθείσες με μετρητά).
- Προσωπικές/οικογενειακές δαπάνες (εξοφληθείσες με μετρητά).
- Καταβληθέντες φόροι, εισφορές και πρόστιμα κάθε μορφής (εξοφληθείσες με μετρητά).
- Αποπληρωμή / μείωση χρεών με μετρητά.
- Αύξηση/μείωση διαθεσίμων μετρητών ελεγχόμενης περιόδου.

Η μείωση διαθεσίμων μετρητών τίθεται με αρνητικό πρόσημο (παράδειγμα: 31/12/2004 10.000 ευρώ μετρητά και 31/12/2005 διαθέσιμα 5.000 ευρώ μετρητά. Στην χρήση 2005 θα καταχωρηθεί το ποσό των -5.000 ευρώ).

- Λοιπές καταβολές σε μετρητά.

Συμπεριλαμβάνονται και οι περιπτώσεις μείωσης των λογαριασμών πληρωτέων που εξοφλούνται με μετρητά.

Σημειώνεται επίσης ότι τα επαγγελματικά περιουσιακά στοιχεία αφορούν μόνο περιπτώσεις ατομικής επιχείρησης.

4. Το νέο υπόλοιπο των καθαρών τραπεζικών καταθέσεων μειώνεται με τα μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα που δεν κατατέθηκαν σε λογαριασμούς και με την αύξηση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου/νων έτους/ων. Αυξάνεται με την μείωση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου/νων έτους/ων, και με την αύξηση των εισπρακτέων λογαριασμών ή μειώνεται με την μείωση των εισπρακτέων λογαριασμών.

Γενικές παρατηρήσεις:

- Αν ένα έσοδο έχει συμπεριληφθεί στα ακαθάριστα έσοδα χωρίς να έχει εισπραχτεί μέχρι την 31/12/20XX τότε οι τραπεζικές καταθέσεις στη συγκεκριμένη χρήση θα είναι μειωμένες συγκρινόμενες με τα ακαθάριστα έσοδα κατά το ποσό αυτό. Έστω ότι την επομένη χρήση το ποσό αυτό εισπραχτεί τότε οι τραπεζικές καταθέσεις θα είναι μεγαλύτερες συγκρινόμενες με τα ακαθάριστα έσοδα κατά το ποσό αυτό.

- Αν ένα έσοδο έχει ταμιακά εισπραχτεί μέχρι τις 31/12/20XX αλλά δεν έχει συμπεριληφθεί στα ακαθάριστα έσοδα τότε οι τραπεζικές καταθέσεις στη συγκεκριμένη χρήση θα είναι αυξημένες συγκρινόμενες με τα ακαθάριστα έσοδα κατά το ποσό αυτό. Έστω ότι την επομένη χρήση το ποσό αυτό τιμολογηθεί τότε τα ακαθάριστα έσοδα θα είναι μεγαλύτερα κατά το ποσό αυτό, ενώ οι τραπεζικές καταθέσεις θα είναι μικρότερες.

- Για την συγκεκριμένη έμμεση τεχνική, εισπρακτέοι λογαριασμοί θεωρούνται οι απαιτήσεις από πωλήσεις επαγγελματικές, προσωπικές/οικογενειακές οι οποίες είναι απαιτητές στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους. Για τον προσδιορισμό της αύξησης ή μείωσης των εισπρακτέων λογαριασμών συγκρίνεται το υπόλοιπο στο τέλος του έτους με το υπόλοιπο στην αρχή του έτους. Το νέο Υπόλοιπο, όπως αναμορφώθηκε αποτελεί τα βάσει τεχνικής συνολικό εισόδημα προς φορολόγηση. Το εισόδημα αυτό συγκρίνεται με το ακαθάριστο εισόδημα του ελεγχόμενου καθώς και με το σύνολο των λοιπών εισοδημάτων του ελεγχόμενου και του/της συζύγου αυτού. Αν προκύψει θετική διαφορά, ελέγχεται ως μη δηλωθέν εισόδημα και εφόσον δεν αιτιολογείται σύμφωνα και με τα οριζόμενα στο άρθρο 10 της απόφασης ΔΕΣ Α1077357 ΕΞ 10.5.2013 υπόκειται σε φορολόγηση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 11 και 12 της ίδιας Α.Υ.Ο.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται ενδεικτικά η εν λόγω τεχνική.

Πίνακας 4.5 - Τεχνική τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά

Συνολικό Ποσό Καταθέσεων	
ΜΕΙΟΝ	Μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα που κατατέθηκαν σε λογαριασμούς
ΜΕΙΟΝ	Ποσά από εκταμίευση δανείων
ΜΕΙΟΝ	Συμψηφιστικές κινήσεις (μεταφορές κεφαλαίων)
ΜΕΙΟΝ	Λοιπές πράξεις
Υπόλοιπο Καθαρών Τραπεζικών Καταθέσεων	
ΠΛΕΟΝ	Επιχειρηματικές/επαγγελματικές δαπάνες (μετρητοίς)
ΠΛΕΟΝ	Επιχειρηματικές/επαγγελματικές δαπάνες (μετρητοίς)
ΠΛΕΟΝ	Αγορές περιουσιακών στοιχείων (μετρητοίς)
ΠΛΕΟΝ	Προσωπικές/οικογενειακές Δαπάνες (μετρητοίς)
ΠΛΕΟΝ	Καταβληθέντες φόροι, εισφορές (μετρητοίς)
ΠΛΕΟΝ	Αποπληρωμή/μείωση χρεών με μετρητά
ΠΛΕΟΝ	Αυξομείωση διαθεσίμων μετρητών
ΠΛΕΟΝ	Λοιπές καταβολές σε μετρητά
Υπόλοιπο Κατατεθειμένων και Αναλωθέντων Εσόδων	
ΜΕΙΟΝ	Μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα μη κατατεθειμένα σε τράπεζες
ΜΕΙΟΝ	Αύξηση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενου έτους
ΜΕΙΟΝ	Μείωση εισπρακτέων λογαριασμών
ΠΛΕΟΝ	Μείωση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου έτους
ΠΛΕΟΝ	Αυξήσεις λογαριασμών εισπρακτέων (π.χ. πωλήσεις με πίστωση)

	Εισόδημα βάσει τεχνικής (Α)
ΜΕΙΟΝ	Δηλωθέν εισόδημα (Β)
	Υπόλοιπο βάσει της τεχνικής =(Α) – (Β)

Αν (Α) >(Β) τότε η θετική διαφορά (Α) – (Β) θεωρείται ως μη δηλούμενο εισόδημα και εφόσον δεν αιτιολογείται, φορολογείται.

Παράδειγμα (Για τις τρεις πρώτες έμμεσες τεχνικές ελέγχου που αναφέρθηκαν παραπάνω)

Ο φορολογούμενος Σ. Β. με ατομική επιχείρηση, ελέγχεται για τα φορολογικά έτη 2018 και 2019. Από τις πληροφορίες του αρχείου της αρμόδιας για τον έλεγχο Δ.Ο.Υ., τον έλεγχο των λογιστικών του αρχείων (βιβλία, στοιχεία), τον έλεγχο των φορολογικών του δηλώσεων (Ε1, Ε2 και Ε3), των εντύπων διαθέσιμων περιουσιακών στοιχείων και του ερωτηματολογίου τρόπου διαβίωσης που συμπλήρωσε ο φορολογούμενος, σύμφωνα με την ΠΟΛ.1171/4.7.2013, συγκεντρώθηκαν τα παρακάτω δεδομένα:

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΑΥΤΩΝ

ΔΕΔΟΜΕΝΑ	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΤΗ		
	ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2017	2018	2019
Πωλήσεις τοις μετρητοίς		115.000	130.000
Πωλήσεις επί πιστώσει Το 2018 πραγματοποιήθηκαν συνολικές πωλήσεις 160.000 € ήτοι 115.000 € τοις μετρητοίς και 45.000 € επί πιστώσει. Οι επί πιστώσει πωλήσεις του 2018 εισπράχθηκαν εντός του 2019. Το 2019 πραγματοποιήθηκαν πωλήσεις τοις μετρητοίς ύψους 130.000 €		45.000	0
Ακαθάριστα έσοδα (Συνολικές πωλήσεις)		160.000	130.000
Απογραφή έναρξης (1/1)		32.000	36.000
Αγορές χρήσης (1/1-31/12)		65.000	55.000
Απογραφή λήξης (31/12)	32.000	36.000	41.000
Κόστος Πωληθέντων		61.000	50.000
Επαγγελματικές δαπάνες τοις μετρητοίς		20.000	25.000
Επαγγελματικές δαπάνες επί πιστώσει Το 2018 πραγματοποιήθηκαν συνολικές επαγγελματικές δαπάνες 35.000 € ήτοι 20.000 € τοις μετρητοίς και 15.000 € επί πιστώσει. Οι επί πιστώσει δαπάνες του 2018 καταβλήθηκαν εντός 2019. Το 2019 πραγματοποιήθηκαν επαγγελματικές δαπάνες τοις μετρητοίς ύψους 25.000 €		15.000	0

Σύνολο επαγγελματικών δαπανών		35.000	25.000
Καθαρά Κέρδη		64.000	55.000
Κόστος παγίων στοιχείων (31/12)	100.000	110.000	115.000
Αγορά κατοικίας αξίας 180.000 € το 2016, με δάνειο από τράπεζα και υποθήκη για 150.000 €			
Υπόλοιπο υποθήκης (31/12)	148.000	146.500	144.500
Καταβολή τόκων ενυπόθηκου δανείου		10.500	10.000
Καταβολή χρεωλυσίου ενυπόθηκου δανείου		1.500	2.000
Σύνολο καταβολής τοκοχρεωλυσίου δανείου		12.000	12.000
Υπόλοιπα τραπεζικών καταθέσεων (31/12)	75.000	80.000	150.000
Μετρητά ανά χείρας (31/12)	7.000	5.000	3.000
Λήψη τραπεζικού καταναλωτικού δανείου το 2016, ύψους 10.000 €, χωρίς να έχει καμία αποπληρωμή			
Καταβολή τόκων ενυπόθηκου δανείου		10.500	10.000
Καταβολή χρεωλυσίου ενυπόθηκου δανείου		1.500	2.000
Αποπληρωμές υποθήκης		12.000	12.000
Αγορά κοσμημάτων		8.000	10.000
Δίδακτρα ιδιωτικού σχολείου		8.000	9.500
Ενοίκια εξοχικής κατοικίας (500 x 6 = 3.000 €)		3.000	3.000
Διακοπές στο εξωτερικό		5.500	4.500
Δαπάνες συντήρησης κατοικίας		10.000	2.500
Μερικό σύνολο (1) (περ. 11 πιν. Τεχνικής ανάλυσης ρευστότητας)		45.000	39.500
Αγορά αυτοκινήτου (τοις μετρητοίς)		30.000	
Αγορά σκάφους (τοις μετρητοίς)			35.000
Ασφάλεια ζωής		1.700	1.800
Καταβολή εισφορών στα ασφαλιστικά ταμεία		3.000	3.200
Καταβολή φόρων ακίνητης περιουσίας		1.200	1.200
Μερικό σύνολο (2)		35.900	41.200
Σύνολο δαπανών διαβίωσης (1) + (2)		82.400	82.700
Άθροισμα εισφορών στα ασφαλιστικά ταμεία και φόρων ακίνητης περιουσίας		4.200	4.400
Άθροισμα αγοράς αυτοκινήτου και παγίων στοιχείων το 2018 και αγοράς σκάφους και παγίων στοιχείων το 2019		40.000	40.000
Άθροισμα αγοράς ακινήτου και κόστους παγίων στοιχείων	280.000	290.000	295.000
Μεταβολή των υπολοίπων των τραπεζικών καταθέσεων (ποσό επόμενου έτους μείον ποσό προηγούμενου έτους)		5.000	70.000
Προσωπικές/οικογενειακές δαπάνες τοις μετρητοίς (πιν. Τεχνικής τραπεζικών καταθέσεων & δαπανών σε μετρητά)		48.200	43.300
Μεταβολή των υπολοίπων των μετρητών ανά χείρας (ποσό επόμενου έτους μείον ποσό προηγούμενου έτους)		-2.000	-2.000

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΞΟΔΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

ΕΞΟΔΑ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΤΗ	
	2018	2019
Αποπληρωμές υποθήκης	12.000	12.000
Αγορά κοσμημάτων	8.000	10.000
Δίδακτρα ιδιωτικού σχολείου	8.000	9.500
Ενοίκια εξοχικής κατοικίας (600 x 6 = 3.600)	3.000	3.000
Διακοπές στο εξωτερικό	5.500	4.500
Δαπάνες συντήρησης κατοικίας	10.000	2.500
Αγορά αυτοκινήτου	30.000	0
Αγορά σκάφους	0	35.000
Ασφάλεια ζωής	1.700	1.800
Καταβολή εισφορών στα ασφαλιστικά ταμεία	3.000	3.200
Καταβολή φόρων ακίνητης περιουσίας	1.200	1.200
Σύνολο δαπανών διαβίωσης	82.400	82.700

Αφού καταρτίσαμε τον πίνακα εξόδων διαβίωσης, δημιουργούμε το ισοζύγιο με τις δύο βασικές στήλες «Πηγές κεφαλαίων / εσόδων» και «Αναλώσεις κεφαλαίων / εσόδων» για κάθε ελεγχόμενο έτος, σύμφωνα με την τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου.

ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ					
I. ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ ΕΣΟΔΩΝ	ΦΟΡΟΛΟΓ. ΕΤΗ		II. ΑΝΑΛΩΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ ΕΣΟΔΩΝ	ΦΟΡΟΛΟΓ. ΕΤΗ	
	2018	2019		2018	2019
1.Υπόλοιπα χρηματ/κώνλογ/σμώνστην έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης (προσωπικοί, οικογενειακοί, επαγγελματικοί)	75.000	80.000	1.Υπόλοιπα χρηματ/κώνλογ/σμών στη λήξη της ελεγχόμενης χρήσης (προσωπικοί, οικογενειακοί, επαγγελματικοί)	80.000	150.000
2. Διαθέσιμα μετρητά ή και το Υπόλοιπο ταμείου στην έναρξη του ελεγχόμενου έτους	7.000	5.000	2. Διαθέσιμα μετρητά ή και το Υπόλοιπο ταμείου στη λήξη του ελεγχόμενου έτους	5.000	3.000
3. Αναλήψεις από επιχείρηση/εις			3. Εισφορές σε λογ/μούς επιχείρησης/σεων		
4. Ακαθάριστα Έσοδα από επαγγελματική δραστηριότητα	160.000	130.000	4. Ποσά συμμετοχής στο κεφάλαιο κάθε μορφής επιχειρήσεων		
5. Έσοδα από λοιπές πηγές			5. Αγορές περιουσιακών στοιχείων (προσωπικών/ επαγ/κών)	40.000	40.000
6. Εισπράξεις από λοιπά μη φορολογητέα έσοδα (αποζημιώσεις, επιδοτήσεις, δωρεές κ.λπ.)			6. Αγορές εμπορ/των, α', β' υλών και λοιπών αγαθών αναγκαίων στην άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας	65.000	55.000
7. Έσοδα από Πώληση περιουσιακών στοιχείων			7.Επαγγελματικές/ επιχειρηματικές δαπάνες πάσης φύσεως	35.000	25.000
8. Δάνεια από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κλπ			8. Ποσά αποπληρωμής προσωπικών ή επαγγελματικών δανείων	1.500	2.000
9. Λοιπά έσοδα πάσης φύσεως φορολογητέα ή μη			9. Ποσά για ασφάλιστρα, αποζημιώσεις, δωρεές και λοιπές δαπάνες	1.700	1.800
10. Αυξήσεις πληρωτέων λογαριασμών	15.000		10. Ποσά φόρων, τελών, εισφορών και προστίμων κάθε μορφής	4.200	4.400
11. Μειώσεις λογαριασμών εισπρακτέων		45.000	11. Ποσά για κάθε είδους δαπάνες διαβίωσης (προσωπικές/ οικογενειακές)	45.000	39.500
12. Αύξηση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου/ων έτους/νων			12. Μειώσεις πληρωτέων λογαριασμών		15.000
13. Λοιπές περιπτώσεις εσόδων			13. Αυξήσεις λογαριασμών εισπρακτέων	45.000	
			14. Χορηγήσεις δανείων σε τρίτους		
			15. Μείωση προκ/λών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένων ετών		
			16. Λοιπές περιπτώσεις αναλώσεων		
ΣΥΝΟΛΟ	257.000	260.000	ΣΥΝΟΛΟ	322.400	335.700

ΙΙΙ. ΥΠΟΛΟΙΠΟ	ΦΟΡ. ΕΤΟΣ 2018	ΦΟΡ. ΕΤΟΣ 2019
Σύνολο διαθέσιμων εσόδων/κεφαλαίων(A)	257.000	260.000
Διαθέσιμα έσοδα/κεφάλαια που χρησιμοποιήθηκαν(B)	322.400	335.700
Υπόλοιπο βάσει της τεχνικής (κεφάλαια από άγνωστες ή παράνομες πηγές) (A) - (B)	-65.400	-75.700

Η αρνητική διαφορά (-65.400 για το έτος 2018 και -75.700 για το έτος 2019) μεταξύ της στήλης «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων» και της στήλης «Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων» ελέγχεται ως μη δηλούμενο εισόδημα και εφόσον δεν αιτιολογείται υπόκειται σε φορολόγηση.

Εν συνεχεία, ακολουθεί ο υπολογισμός των κεφαλαίων από άγνωστες ή παράνομες πηγές σύμφωνα με την τεχνική της καθαρής θέσης, όπου δημιουργούμε ένα πίνακα ενεργητικού (περιουσιακά στοιχεία προσωπικά, οικογενειακά, επαγγελματικά) και παθητικού (υποχρεώσεις προσωπικές, οικογενειακές, επαγγελματικές) για κάθε ελεγχόμενη χρήση. Η διαφορά ενεργητικού - παθητικού αποτελεί την καθαρή θέση κάθε χρήσης.

ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ			
ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΤΗ	ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ (2017)	2018	2019
Μετρητά ανά χείρας	7.000	5.000	3.000
Καταθέσεις σε χρηματοοικονομικά ιδρύματα	75.000	80.000	150.000
Ακίνητη περιουσία	280.000	290.000	295.000
Αυτοκίνητο		30.000	30.000
Σκάφος			35.000
Κοσμήματα αξίας άνω των 5.000 €		8.000	10.000
Απαιτήσεις διάφορες		45.000	
Σύνολο απογραφής τέλους χρήσης	32.000	36.000	41.000
Σύνολο Ενεργητικού	394.000	494.000	564.000
ΠΑΘΗΤΙΚΟ			
Υποθήκη – Κατοικία	148.000	146.500	144.500
Πιστωτές διάφοροι		15.000	
Τραπεζικό καταναλωτικό δάνειο	10.000	10.000	10.000
Σύνολο Παθητικού	158.000	171.500	154.500
ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ	236.000	322.500	409.500
μείον (-) καθαρή θέση προηγούμενου έτους		236.000	322.500
Αύξηση (μείωση) καθαρής θέσης		86.500	87.000
πλέον (+) Προσωπικά και οικογενειακά έξοδα διαβίωσης:			
Τόκοι ενυπόθηκου δανείου		10.500	10.000
Φόροι ακίνητης περιουσίας		1.200	1.200

Ασφάλεια ζωής		1.700	1.800
Εισφορές στα ασφαλιστικά ταμεία		3.000	3.200
Δίδακτρα ιδιωτικού σχολείου		8.000	9.500
Διακοπές στο εξωτερικό			4.500
Ενοίκια εξοχικής κατοικίας (500 x 6 = 3.000 €)		3.000	0
Δαπάνες συντήρησης κατοικίας		10.000	2.500
Προσδιοριζόμενο εισόδημα βάσει της τεχνικής (Α)		123.900	119.700
μείον (-) Κεφάλαια από γνωστές πηγές (Δηλωθέντα καθαρά κέρδη) (Β)		64.000	55.000
Κεφάλαια από άγνωστες ή παράνομες πηγές (Α) - (Β)		59.900	64.700

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα, το προσδιοριζόμενο καθαρό εισόδημα και για τα δύο φορολογικά έτη είναι μεγαλύτερο του εισοδήματος από γνωστές πηγές. Η προκύπτουσα διαφορά (59.900 για το έτος 2018 και 64.700 για το έτος 2019), αποτελεί κεφάλαια από άγνωστες ή παράνομες πηγές και εφόσον δεν αιτιολογείται υπόκειται σε φορολόγηση.

Τέλος, για τον υπολογισμό των κεφαλαίων από άγνωστες ή παράνομες πηγές με την τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά θεωρούμε ότι δεν έχει πραγματοποιηθεί άνοιγμα λογαριασμών και οι συνολικές τραπεζικές καταθέσεις λαμβάνονται ως η διαφορά υπολοίπου τέλους μείον αρχή χρήσης.

ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΕ ΜΕΤΡΗΤΑ					
	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΤΗ	2018		2019	
	Σύνολο καταθέσεων σε €		5.000		70.000
(-)	Επανακαταθέσεις και μεταφορές				
	Καθαρές καταθέσεις		5.000		70.000
(+)	Επιχειρ/κές - επαγ/κές δαπάνες τοις μετρητοίς	20.000		25.000	
	Αγορές εμπορευμάτων α' & β' υλών τοις μετρητοίς	65.000		55.000	
	Αγορές περιουσιακών στοιχείων τοις μετρητοίς	40.000		40.000	
	Καταβληθέντες φόροι, εισφορές και πρόστιμα κάθε μορφής	4.200		4.400	
	Προσωπικές/οικογενειακές δαπάνες τοις μετρητοίς	48.200		43.300	
	Αποπληρωμή/μείωση χρεών με μετρητά			15.000	
	Αύξηση/μείωση διαθεσίμων μετρητών	-2.000		-2.000	

	Λοιπές καταβολές σε μετρητά				
	Σύνολο		175.400		180.700
	Υπόλοιπο κατατεθειμένων και αναλωθέντων εσόδων		180.400		250.700
(-)	Μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα που δεν κατατέθηκαν σε λογαριασμούς (δάνεια, δωρεές κλπ)				
	Αύξηση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου/νων έτους/ων				
(+))	Μείωση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου/νων έτους/ων				
	Αυξήσεις λογαριασμών εισπρακτέων	45.000			
(-)	Μειώσεις λογαριασμών εισπρακτέων			45.000	
	Σύνολο ετήσιων ακαθάριστων εσόδων βάσει της τεχνικής (Α)		225.400		205.700
(-)	Σύνολο δηλωθέντων ακαθάριστων εσόδων (B₁)		160.000		130.000
	Σύνολο λοιπών εισοδημάτων (B₂)				
	Κεφάλαια από άγνωστες ή παράνομες πηγές (Α) - [(B₁) + (B₂)]		65.400		75.700

Το προσδιοριζόμενο συνολικό ετήσιο ακαθάριστο εισόδημα και για τις δύο χρήσεις είναι μεγαλύτερο από το σύνολο των δηλωθέντων ακαθάριστων εσόδων και των λοιπών εισοδημάτων. Η προκύπτουσα διαφορά τους (65.400 για το έτος 2018 και 75.700 για το έτος 2019) , αποτελεί κεφάλαια από άγνωστες ή παράνομες πηγές και εφόσον δεν αιτιολογείται υπόκειται σε φορολόγηση.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑ ΤΕΧΝΙΚΗ

<u>ΤΕΧΝΙΚΕΣ</u>	<u>ΕΤΗ</u>	
	2018	2019
ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ	-65.400	-75.700
ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ	59.900	64.700
ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΕ ΜΕΤΡΗΤΑ	65.400	75.700

Ο έλεγχος στη συγκεκριμένη περίπτωση θα επιλέξει ή την πρώτη τεχνική ή την τρίτη, λόγω του μεγαλύτερου ποσού της διαφοράς που προκύπτει από την εφαρμογή αυτών.

4.6 Μέθοδος της Αρχής των Αναλογιών

Οδηγίες για την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή της μεθόδου αυτής δόθηκαν σχετικώς πρόσφατα με την Α.1008/20.1.2020 (Β'88) απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων. Όπως αναφέρεται και στην εγκύκλιο Ε2016/31.1.2020 με την εν λόγω μέθοδο γίνεται προσδιορισμός των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα με βάση ποσοστά και δείκτες, ιδιαίτερα με βάση το πραγματικό περιθώριο μικτού κέρδους, που θεωρούνται επαρκή και αξιόπιστα, βάσει των γενικά παραδεκτών αρχών και τεχνικών της ελεγκτικής και προέρχονται είτε κυρίως από την ίδια την επιχείρηση είτε από τρίτες πηγές.

Για την εφαρμογή της συγκεκριμένης τεχνικής, μετά την ανάλυση των πωλήσεων και/ή του κόστους των πωλήσεων προσδιορίζεται με αξιόπιστη αναλογία (σχέση) η οποία εφαρμόζεται σε μία, γνωστή εκ των προτέρων, βάση (ενδεικτικά στο κόστος πωληθέντων) και με τον τρόπο αυτό προσδιορίζονται τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα του φορολογούμενου. Η μέθοδος αυτή εφαρμόζεται ιδίως σε επιχειρήσεις των οποίων το απόθεμα είναι ελεγχόμενο ή μπορεί να προσδιοριστεί με αξιόπιστο τρόπο ή οι αγορές μπορούν εύκολα να κατανέμονται σε ομάδες με το ίδιο ή παρόμοιο ποσοστό περιθωρίου κέρδους (π.χ. όπως καταστήματα ποτών (κάβες), ταβέρνες, βενζινάδικα, εστιατόρια και κοσμηματοπωλεία).

Για την ορθότητα των αποτελεσμάτων σημαντικό ρόλο λαμβάνει η αξιοπιστία των αναλογιών που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης. Ειδικότερα αναφέρονται:

➤ Κύρια πηγή πληροφοριών πρέπει να είναι η ίδια η επιχείρηση.

Θα πρέπει να λαμβάνονται πληροφορίες με κύρια πηγή άντλησης την ίδια την ελεγχόμενη επιχείρηση με βάση τα πραγματικά δεδομένα της επιχείρησης (κόστος, δαπάνες, τιμές πώλησης κλπ), στοιχεία τα οποία θα πρέπει να αντλούνται αφενός από τα λογιστικά αρχεία του φορολογούμενου και αφετέρου από κάθε είδους διαθέσιμα στοιχεία, πληροφορίες και διευκρινίσεις που θα παρασχεθούν είτε από τον ίδιο τον ελεγχόμενο είτε από τρίτες πηγές (αντισυμβαλλόμενους). Με τον τρόπο αυτό καθορίζονται οι αναλογίες (ποσοστά) με βάση πραγματικά δεδομένα της επιχείρησης. Συνεπώς, το πραγματικό περιθώριο μικτού κέρδους δύναται να προσδιορισθεί συγκρίνοντας τιμολόγια αγορών με τιμολόγια πωλήσεων ή αναλύοντας τιμοκαταλόγους ή τιμές ραφιών ή ερευνώντας αρχεία αποθήκης και βιβλία παραγγελιών ή και άλλες συναφείς πληροφορίες.

➤ Σε περίπτωση που δεν είναι εφικτός ο καθορισμός των αναλογιών σύμφωνα με την προηγούμενη περίπτωση, ποσοστά και δείκτες δύναται να προκύψουν και με βάση δεδομένα

ομοειδών επιχειρήσεων. Τότε, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα χαρακτηριστικά της ελεγχόμενης επιχείρησης και ιδίως ο τύπος του εμπορεύματος, η γεωγραφική θέση της επιχείρησης, το μέγεθός της, η ελεγχόμενη φορολογική περίοδος, και η γενικότερη εμπορική πολιτική που χρησιμοποιείται, ώστε οι αναλογίες που τελικά θα εφαρμοσθούν για τον προσδιορισμό των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα να ανταποκρίνονται όσο το δυνατόν περισσότερο στα χαρακτηριστικά του ελεγχόμενου προσώπου.

➤ Για να επαληθευτεί το κόστος πωληθέντων, ο έλεγχος συνεκτιμά στοιχεία αντισυμβαλλόμενων, υφιστάμενες παραβάσεις, τεχνικές προδιαγραφές κλπ. Για τον προσδιορισμό των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα δύναται να χρησιμοποιηθούν διάφορες αναλογίες κατά την εφαρμογή της συγκεκριμένης τεχνικής, όπως ενδεικτικά η αναλογία περιθωρίου μικτού κέρδους - πωλήσεων, η αναλογία περιθωρίου μικτού κέρδους - κόστους, η αναλογία κόστους πωληθέντων - πωλήσεων, η αναλογία καθαρής τιμής πώλησης - τιμής κόστους κ.λπ., οι οποίες εφαρμόζονται επί του συνολικού κόστους ώστε να προσδιορισθούν τα έσοδα.

Επιπλέον, η μέθοδος της αρχής των αναλογιών, εκτός του προσδιορισμού των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα, μπορεί να εφαρμοστεί και για τον προσδιορισμό των εκροών και των φορολογητέων κερδών των ελεγχόμενων προσώπων, εφόσον χρησιμοποιηθούν αξιόπιστες αναλογίες για τον προσδιορισμό των εκροών και των φορολογητέων κερδών.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο έλεγχος αντλώντας στοιχεία από τα βιβλία της επιχείρησης, από τους προμηθευτές, τους πελάτες ακόμα και από τα συγκριτικά στοιχεία ομοειδών επιχειρήσεων που αντλεί, μπορεί με τη χρήση βασικών αριθμοδεικτών να προβεί σε υπολογισμό των εσόδων, τα οποία συγκρίνονται με τα δηλωθέντα έσοδα.

Ενδείκνυται η χρήση της μεθόδου της αρχής των αναλογιών, για τον προσδιορισμό των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα, των εκροών και των φορολογητέων κερδών, σε επιχειρήσεις:

1. με σχετικά περιορισμένο εύρος δραστηριοτήτων,
2. των οποίων η κύρια πηγή εσόδων τους αποτελεί η διάθεση αποθεμάτων,
3. των οποίων οι παράμετροι που διαμορφώνουν το κόστος των πωληθέντων ή οι πηγές από τις οποίες προέρχονται οι αγορές των εμπορευμάτων τους είναι περιορισμένες,
4. που υφίσταται σε ένα βαθμό ομοιομορφία στις τιμές πώλησης,
5. των οποίων το απόθεμα είναι ελεγχόμενο,
6. που εμπορεύονται αγαθά τα οποία έχουν όμοιο μικτό κέρδος.

Παράδειγμα

Για τον προσδιορισμό των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα εφαρμόζεται η αναλογία (δείκτης) περιθωρίου μικτού κέρδους-πωλήσεων, ήτοι η αναλογία της διαφοράς της τιμής πώλησης μείον της τιμής αγοράς προς τιμή πώλησης, με βάση τη σχέση:

Αναλογία(%) περιθωρίου μικτού κέρδους επί των πωλήσεων = (τιμή πώλησης άνευ Φ.Π.Α.)- τιμή αγοράς άνευ Φ.Π.Α.)/(τιμή πώλησης άνευ Φ.Π.Α.).

Προσδιορίζεται η αναλογία του κόστους πωληθέντων προς τις πωλήσεις από τη σχέση:

Αναλογία (%) κόστους πωληθέντων επί των πωλήσεων = 1 - Αναλογία(%) περιθωρίου μικτού κέρδους επί των πωλήσεων και στη συνέχεια τα έσοδα προσδιορίζονται με βάση τη σχέση: **Έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα=Συνολικό κόστος πωληθέντων άνευ Φ.Π.Α./ Αναλογία (%) κόστους πωληθέντων.**

Έστω ότι ο ελεγχόμενος εμπορεύεται δύο προϊόντα το Α και το Β και από τα λογιστικά του αρχεία προκύπτουν:

Συνολικά δηλωθέντα ακαθάριστα έσοδα	160.000 €
Κόστος πωληθέντων (Προϊόν Α)	50.000 €
Κόστος πωληθέντων (Προϊόν Β)	100.000 €

Μετά από την ανάλυση των λογιστικών αρχείων της επιχείρησης (π.χ. παραστατικά αγοράς και πώλησης, τιμοκατάλογος) και την παροχή πληροφοριών από τον ελεγχόμενο, ο έλεγχος καταλήγει στα ακόλουθα ποσοστιαία περιθώρια μικτού κέρδους επί των πωλήσεων για τα προϊόντα Α και Β:

Καθαρή μέση τιμή αγοράς άνευ Φ.Π.Α. (Α)	40 €
Καθαρή μέση τιμή αγοράς άνευ Φ.Π.Α. (Β)	20 €

Καθαρή μέση τιμή πώλησης άνευ Φ.Π.Α. (Α)	50 €
Καθαρή μέση τιμή πώλησης άνευ Φ.Π.Α. (Β)	40 €

Ποσοστό μικτού κέρδους επί πωλήσεων (Α)	$(50-40)/50= 0,2$ ή 20%
Ποσοστό μικτού κέρδους επί πωλήσεων (Β)	$(40-20)/40= 0,5$ ή 50%

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι το ποσοστιαίο κόστος πωληθέντων έχει ως ακολούθως:

Αναλογία (%) κόστους πωληθέντων επί των πωλήσεων (Α)	$1-0,2= 0,8$ ή 80%
Αναλογία (%) κόστους πωληθέντων επί των πωλήσεων (Β)	$1-0,5=0,5$ ή 50%

Τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα προσδιορίζονται από τον έλεγχο με βάση τον τύπο:

Κόστος πωληθέντων/ποσοστιαίο κόστος πωληθέντων ως εξής:

Προσδιορισθέντα, βάσει ελέγχου, έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα (A)	50.000/0,80=62.500€
Προσδιορισθέντα, βάσει ελέγχου, έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα (B)	100.000/0,50=200.000€

Τα προσδιορισθέντα, βάσει ελέγχου, έσοδα συγκρίνονται με τα αντίστοιχα δηλωθέντα έσοδα και η θετική προκύπτουσα διαφορά θεωρείται μη δηλούμενο εισόδημα και **εφόσον δεν αιτιολογείται υπόκειται σε φορολόγηση.**

Προσδιορισθέντα, βάσει ελέγχου, έσοδα (A)	62.500€
Προσδιορισθέντα, βάσει ελέγχου, έσοδα (B)	200.000€
Σύνολο προσδιορισθέντων, βάσει ελέγχου, εσόδων	262.500€
Μείον: Δηλωθέντα έσοδα	160.000,00 €
Διαφορά	102.500€

Συμπέρασμα: Επομένως, η διαφορά που προκύπτει είναι 102.500 ευρώ και εφόσον δεν αιτιολογηθεί, θα υπαχθεί σε φορολόγηση.

4.7 Μέθοδος της Σχέσης της Τιμής Πώλησης Προς το Συνολικό Όγκο του Κύκλου Εργασιών

Όπως αναφέρεται στην εγκύκλιο Ε2016/31.1.2020, με τη συγκεκριμένη μέθοδο προσδιορίζονται τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα με την εφαρμογή της τιμής πώλησης στον αριθμό των μονάδων ή το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών. Αρχικά, για την εφαρμογή της τεχνικής αυτής, ο έλεγχος προσδιορίζει, χρησιμοποιώντας τεχνικές ανάλυσης και έρευνας και αξιοποιώντας στοιχεία κόστους, με βάση τα λογιστικά αρχεία του ελεγχόμενου προσώπου ή από τρίτες πηγές, τον αριθμό των μονάδων ή τον όγκο κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε ο ελεγχόμενος, με βάση τη συνάρτηση παραγωγής που απεικονίζει τον μετασχηματισμό συγκεκριμένης εισροής (πρώτη ύλη) σε εκροή (προϊόν/υπηρεσία) και την ποσότητα της εισροής που απαιτείται για την παραγωγή μίας μονάδας προϊόντος/ ή την παροχή μίας μονάδας υπηρεσίας.

Η εν λόγω μέθοδος δύναται να χρησιμοποιηθεί όταν η ελεγχόμενη επιχείρηση παράγει ένα ή περισσότερα ομοειδή προϊόντα, τα οποία έχουν μια σταθερή σχέση μεταξύ των συντελεστών παραγωγής (π.χ. σχέση υφάσματος με τα παραγόμενα πουκάμισα) ή μέσω προσδιορισμού του όγκου κύκλου εργασιών όταν το ύψος των πωλήσεων συνδέεται με μεταβλητές δαπάνες/λειτουργικά έξοδα που είναι ανάλογα του κύκλου εργασιών (π.χ. σχέση συσκευασίας με μερίδες διανεμόμενου φαγητού).

Επισημαίνεται ότι η μέθοδος της τιμής πώλησης προς τον συνολικό όγκο κύκλου εργασιών, ενδείκνυται για τον προσδιορισμό των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα, όταν:

✓ Ο έλεγχος δύναται να προσδιορίσει την τιμή πώλησης ανά μονάδα και τον αριθμό των μονάδων (προϊόντων/υπηρεσιών) ή τον όγκο συναλλαγών με βάση το κόστος των αγαθών που πωλούνται ή τις δαπάνες/έξοδα.

✓ Ο ελεγχόμενος κατέχει περιορισμένα είδη προϊόντων ή ορισμένου είδους παρεχόμενες υπηρεσίες και οι τιμές των πωλούμενων αυτών αγαθών ή οι αμοιβές των υπηρεσιών που παρέχονται είναι σχετικά σταθερές σε όλη τη διάρκεια της φορολογικής περιόδου.

Με την παρούσα μέθοδο, ο έλεγχος χρησιμοποιεί τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του (π.χ. αγορές α' υλών), τα μετατρέπει σε προϊόντα και με βάση τις τιμές του τιμοκαταλόγου, εξάγει ορισμένα συμπεράσματα σχετικά με τα ακαθάριστα έσοδα (προ Φ.Π.Α) που θα έπρεπε να έχει η επιχείρηση. Στην περίπτωση που αυτά είναι μεγαλύτερα από τα ακαθάριστα έσοδα που έχουν δηλωθεί στη φορολογική δήλωση, τότε η διαφορά αν δεν αιτιολογείται φορολογείται.

Παράδειγμα

Ας υποθέσουμε ότι στην εταιρεία «Α», η οποία έχει ως αντικείμενο δραστηριοτήτων την παρασκευή και εμπορία έτοιμων ενδυμάτων, συγκεκριμένα διαθέτει προς πώληση νεανικά t-shirts, διενεργείται φορολογικός έλεγχος για το φορολογικό έτος 2016.

Η ελεγχόμενη εταιρεία φέρεται να έλαβε και να καταχώρησε στα λογιστικά της βιβλία, εικονικά φορολογικά στοιχεία από την εταιρεία «Β», συνολικής αξίας 10.000 ευρώ.

Περαιτέρω δε, ο έλεγχος διαπιστώνει ότι η εταιρεία «Α» παράγει ένα, εν πολλοίς, ομοειδές προϊόν (νεανικά t-shirts), το οποίο έχει μια σταθερή σχέση μεταξύ των συντελεστών παραγωγής. Με βάση τα παραπάνω ο έλεγχος αποφασίζει να εφαρμόσει τη μέθοδο της σχέσης τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών, για τον προσδιορισμό των εκροών και των φορολογητέων κερδών της εταιρείας «Α».

1° βήμα

Ο έλεγχος διαπιστώνει, βάσει των τηρούμενων λογιστικών αρχείων ότι η σχέση παραγωγής είναι:

1 μέτρο υφάσματος (πρώτη ύλη) αντιστοιχεί σε 0,5 (1/2) t-shirt (παραγόμενου προϊόντος).

2° βήμα

Βάσει των τηρούμενων λογιστικών αρχείων, της εταιρείας «Α» προκύπτει ότι:
η τιμή πώλησης ενός t-shirt ανέρχεται στα 50,00 ευρώ.

3° βήμα

Από τα λογιστικά αρχεία της εταιρείας, προκύπτει, ότι η εταιρεία απέκτησε εντός του ελεγχόμενης χρήσης 1.000 μέτρα υφάσματος, εκ των οποίων τα 200 μέτρα αποτυπώθηκαν στο απόθεμα του τέλους χρήσης. Ως εκ τούτου για το ελεγχόμενο έτος χρησιμοποιήθηκαν:
800 μέτρα υφάσματος (μονάδες πρώτης ύλης).

4° βήμα

Βάσει των ανωτέρω, ο έλεγχος συνάγει ότι το συνολικό παραγόμενο προϊόν έχει ως εξής:
 $800 \text{ (μέτρα υφάσματος-πρώτη ύλη)} \times 0,5 \text{ (t-shirts - παραγόμενο προϊόν)} = 400 \text{ t-shirts.}$

5° βήμα

Ακαθάριστα έσοδα βάσει των ανωτέρω:

Συνολικό παραγόμενο προϊόν (400 t-shirts) x τιμή πώλησης (50,00 ευρώ) = 20.000,00 ευρώ.

Δηλωθέντα ακαθάριστα έσοδα = 8.000,00 ευρώ.

Διαφορά (ακαθαρίστων μεθόδου – ακαθαρίστων δηλωθέντων):

$20.000,00 - 8.000,00 = 12.000,00 \text{ ευρώ.}$

6° βήμα

Η προκύπτουσα θετική διαφορά των 12.000,00 ευρώ, τίθεται σε γνώση της ελεγχόμενης επιχείρησης. Σε περίπτωση μη αιτιολόγησής της, η τελευταία θεωρείται μη δηλούμενο εισόδημα υποκείμενο σε φορολόγηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

5.1 Γενικές Παρατηρήσεις

Ο εναλλακτικός τρόπος υπολογισμού του φόρου εισοδήματος αποτελεί αναντίρρητα μια τεκμαρτή μέθοδο που καθορίζει τη φορολογητέα ύλη. Η θέσπιση των τεκμηρίων διαβίωσης βασίζεται στην κοινά αποδεκτή άποψη ότι ορισμένα περιουσιακά στοιχεία του φορολογούμενου, όπως κατοικίες, σκάφη αναψυχής και άλλα, είναι ενδεικτικά της οικονομικής ευμάρειας των κατόχων τους. Ο νομοθέτης, θεωρεί συλλήβδην ότι οι δαπάνες τις οποίες υποβάλλει ο φορολογούμενος, όπως αυτές καθορίζονται αντικειμενικά εκ του νόμου, αντιστοιχούν στην ύπαρξη ενός ανάλογου φορολογητέου εισοδήματος. Το απλουστευτικό αυτό αξίωμα, το οποίο αιτιολογεί τη θέσπιση ενός ελάχιστου τεκμαρτού φορολογητέου εισοδήματος, βασίζεται στην κοινά αποδεκτή κοινωνική αντίληψη ότι, για να προβεί ο φορολογούμενος στην πραγματοποίηση ορισμένων δαπανών, απαιτείται η ύπαρξη ενός ανάλογου εισοδήματος. Πρέπει να επισημανθεί ότι τα τεκμήρια δαπανών και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων έχουν διττό σκοπό, καθώς από τη μια συμβάλλουν στον περιορισμό της φοροδιαφυγής και από την άλλη αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα νομοθετικά εργαλεία στη διάθεση της φορολογικής διοίκησης. Ειδικότερα σε περιόδους οικονομικής ύφεσης συντείνουν τόσο στην ανάταξη των φορολογικών εσόδων όσο και στην αύξηση των άμεσων φόρων. Ως εκ τούτου, σε περιόδους που παρατηρείται οικονομική ύφεση και συνεπακόλουθα τα έσοδα από την έμμεση φορολογία μειώνονται, ο νομοθέτης συχνά καταφεύγει στην άμεση φορολογία προκειμένου να αντισταθμίσει τις απώλειες των φορολογικών εσόδων. Συνεπώς, σε δυσχερείς οικονομικές συγκυρίες, η επιβολή των τεκμηρίων καθίσταται αναγκαία. Η αναγκαιότητα αυτή οφείλεται επίσης και στην αδυναμία του φοροεισπρακτικού μηχανισμού να συλλάβει τη φοροδιαφυγή και να υποβάλει στον φόρο την πραγματική φορολογητέα ύλη.

5.2 Ιστορική Αναδρομή των Τεκμηρίων Διαβίωσης και Απόκτησης Περιουσιακών Στοιχείων

Ο νομοθέτης έχοντας ως πρωταρχικό στόχο τη θέσπιση ενός συστήματος φορολογίας εισοδήματος ανάλογου με αυτό που είχε καθιερωθεί στη Γαλλία καθιέρωσε με τον ν.1640/1919 έναν κώδικα φορολογίας εισοδήματος, ο οποίος ονομάστηκε φόρος επί των καθαρών προσόδων. Με τις διατάξεις του παραπάνω νόμου καθιερώνονταν τεκμήρια για ορισμένες κατηγορίες φορολογουμένων που είχαν υψηλή κοινωνική θέση, στοιχείου που θεωρήθηκε ότι συνηγορούσε στην ύπαρξη και ενός ανάλογου εισοδήματος. Για τον λόγο αυτό αυτές οι κατηγορίες κρίθηκε σκόπιμο ότι πρέπει να συμβάλλουν ανάλογα και στα φορολογικά βάρη. Τελικά, ο ν. 1640/1919 καταργήθηκε με το ν.δ.3323/1955, το οποίο αποτέλεσε τον κορμό του σημερινού κώδικα φορολογίας εισοδήματος.

Με δεδομένες τις επιρροές των άλλων φορολογικών συστημάτων τα τεκμήρια δαπανών και διαβίωσης που θεσπίστηκαν με τις διατάξεις του ν. 820/1978, συνέβαλαν καθοριστικά στη διαμόρφωση του ελληνικού φορολογικού συστήματος. Τα τεκμήρια αυτά αποτέλεσαν μια μεταφορά αντίστοιχων νομοθετικών ρυθμίσεων του γαλλικού φορολογικού συστήματος. Με τα άρθρα 10 έως 14 του παραπάνω νόμου θεσπίστηκαν για πρώτη φορά τεκμήρια δαπανών και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων. Η λογική των τεκμηρίων αυτών βασιζόταν στο απλουστευτικό αξίωμα ότι οι φορολογούμενοι δεν μπορούσαν να διαθέτουν χρήματα και να προβαίνουν σε καταναλωτικές δαπάνες, χωρίς να διαθέτουν την ανάλογη οικονομική δυνατότητα. Η αναντιστοιχία μεταξύ του εισοδήματος που είχε δηλωθεί και των χρηματικών ποσών που είχαν διατεθεί για την κάλυψη καταναλωτικών δαπανών ή την απόκτηση περιουσιακών στοιχείων θεωρούνταν ότι αποτελούσε εισόδημα που είχε αποκρυβεί και ως εκ τούτου για λόγους φορολογικής δικαιοσύνης, έπρεπε να υποβληθεί στον φόρο.

Ο ν. 2238/1994 αντικατέστησε τον δ. 3323/1955, το οποίο και καταργήθηκε. Η οικονομική κρίση στις αρχές της δεκαετίας του 2010 ανέδειξε τις αδυναμίες του φορολογικού συστήματος. Η αγωνιώδης προσπάθεια του νομοθέτη να ανατάξει τα δημόσια οικονομικά ενόψει των δυσχερών καταστάσεων που προκάλεσε η οικονομική κρίση στην ελληνική κοινωνία, είχε ως αποτέλεσμα, εκτός των άλλων μέτρων, τη θέσπιση αρχικά του ν. 3842/2010 και στη συνέχεια του ν. 3986/2011. Με τους παραπάνω νόμους τα τεκμήρια δαπανών και διαβίωσης αναπροσαρμόστηκαν με προφανή στόχο την αύξηση των δημοσίων εσόδων.

Όπως αναφέρεται στο άρθρο 3 της αιτιολογικής έκθεσης του ν. 3842/2010 προτείνεται η καθιέρωση ενός αντικειμενικού συστήματος προσδιορισμού των δαπανών που απαιτούνται

να γίνουν λόγω της κατοχής και χρήσης ορισμένων περιουσιακών στοιχείων. Θα λαμβάνεται υπόψη ένα ετήσιο κόστος συντήρησης και λειτουργίας κατοικιών, αυτοκινήτων, σκαφών αναψυχής, εναέριων μέσων, πισινών, διδασκτρων, οικιακών βοηθών κ.α. προκειμένου να εκτιμηθεί ένα εισόδημα ως ελάχιστο φορολογητέο εισόδημα.

Με την παρ. 1 του παραπάνω άρθρου, γίνεται νομοτεχνική τακτοποίηση στο άρθρο 15 του ν. 2238/1994, δεδομένου ότι οι δαπάνες διαβίωσης των φορολογουμένων προσδιορίζονται πλέον με αντικειμενικά δεδομένα και όχι τεκμαρτά.

Με την παρ. 2 του άρθρου αυτού, αντικαθίσταται το άρθρο 16 του ν. 2238/1994, διότι μεταβάλλεται ο τρόπος προσδιορισμού των δαπανών διαβίωσης των φορολογουμένων με σκοπό, αφενός την πάταξη της φοροδιαφυγής και αφετέρου τον δικαιότερο προσδιορισμό των δαπανών αυτών ώστε να ανταποκρίνεται στις πραγματικές δαπάνες διαβίωσης των πολιτών.

Με την τροποποίηση της παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 2238/1994, μεταβάλλεται ο τρόπος υπολογισμού όλων των υπαρχουσών κατηγοριών των δαπανών που προσδιορίζουν το επίπεδο διαβίωσης των φορολογουμένων όπως κατοικίες, αυτοκίνητα, σκάφη αναψυχής, αεροσκάφη, πισίνες και προστίθενται και νέες κατηγορίες δαπανών όπως γενικές δαπάνες διαβίωσης, δίδακτρα ιδιωτικών σχολείων, δαπάνες σε οικιακούς βοηθούς, οδηγούς αυτοκινήτων, δασκάλους και λοιπό προσωπικό.

Ο ν.4172/2013, ο οποίος αντικατέστησε τον ν.2238/1994 και ισχύει από 1/1/2014, συντείνει στον εκσυγχρονισμό του φορολογικού συστήματος κατά τα πρότυπα των άλλων σύγχρονων κρατών, ενώ επίσης ενέχει στοιχεία νεωτερικότητας και απλοποίησης των κανόνων του φορολογικού δικαίου, σηματοδοτώντας μια ειδοποιό διαφορά σε σχέση με τις προϋπάρχουσες διατάξεις. Ενώ διατηρούνται οι προϊσχύουσες διατάξεις όσον αφορά τα τεκμήρια δαπανών και διαβίωσης, αυστηροποιείται ο έλεγχος που αφορά το λεγόμενο «πόθεν έσχες». Ενδεικτικό παράδειγμα του πνεύματος του νομοθέτη αποτελεί η θέσπιση του τεκμηρίου για την προέλευση χρηματικών ποσών που διατίθενται για τη σύσταση επιχειρήσεων ή την απόκτηση εταιρικών μεριδίων και χρεογράφων γενικώς, με το οποίο περιχαρακώνονται τα περιθώρια ξεπλύματος μαύρου χρήματος.

5.3 Νομοθετικό Πλαίσιο και Εγκύκλιοι

Σχετικά με την ανάλυση του **εναλλακτικού τρόπου υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας (τεκμήρια) του φορολογικού έτους 2020**, ισχύουν οι παρακάτω διατάξεις:

✓ Τα άρθρα (30-34) του ν.4172/23.7.2013 - Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.), που ισχύουν από 1/1/2014:

Άρθρο 30 Εναλλακτικός τρόπος υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας

Άρθρο 31 Αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες

Άρθρο 32 Δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων

Άρθρο 33 Μη εφαρμογή αντικειμενικών δαπανών και υπηρεσιών

Άρθρο 34 Διαφορά εισοδήματος και υπολογισμός του φόρου αυτής

Οι κυριότερες εγκύκλιοι που αναφέρονται στην παραπάνω ανάλυση είναι οι παρακάτω:

✓ ΠΟΛ. 1076/26.5.2015: Οδηγίες για την ορθή εφαρμογή του εναλλακτικού τρόπου υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας εισοδήματος (άρθρα 30-34 Ν.4172/13).

✓ Α1118/26.5.2021: Τύπος και περιεχόμενο της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων φορολογικού έτους 2020, των λοιπών εντύπων και των δικαιολογητικών εγγράφων που συνυποβάλλονται με αυτή.

Σχετικά με την ανάλυση της **ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών**, εκτός των άρθρων (30-34) του ν.4172/23.7.2013, ισχύουν και οι παρακάτω διατάξεις:

✓ Τα άρθρα 15 - 19 του ν. 2238/16.9.1994, που ισχύουν μέχρι 31/12/2013:

Άρθρο 15 Προσδιορισμός εισοδήματος με βάση αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες

Άρθρο 16 Τεκμήριο δαπανών διαβίωσης

Άρθρο 17 Δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων

Άρθρο 18 Μη εφαρμογή αντικειμενικών δαπανών και υπηρεσιών

Άρθρο 19 Διαφορά εισοδήματος και υπολογισμός του φόρου αυτής

Οι κυριότερες εγκύκλιοι που αναφέρονται στην παραπάνω ανάλυση είναι οι παρακάτω:

✓ Ε.2137/12.7.2019: Διευκρινίσεις για θέματα ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών για τις ανάγκες εφαρμογής της περίπτωσης ζ' της παραγράφου 2 του άρθρου 34 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.

✓ ΠΟΛ 1076/26.5.2015: Οδηγίες για την ορθή εφαρμογή του εναλλακτικού τρόπου υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας εισοδήματος (άρθρα 30-34 ν.4172/13).

✓ ΔΕΑΦ Α 1144110 ΕΞ 2015/5.11.2015: Διευκρινήσεις για θέματα ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών και προσαύξησης περιουσίας.

5.4 Τεκμήρια Δαπανών Διαβίωσης και Απόκτησης Περιουσιακών Στοιχείων Φορολογικού Έτους 2020

Στον Κ.Φ.Ε.(ν.4172/2013) τα τεκμήρια αναφέρονται ως «αντικειμενικές δαπάνες» ή «εναλλακτικός τρόπος υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας». Στην παρούσα εργασία θα χρησιμοποιείται και ο όρος «τεκμήρια», επειδή έχει καθιερωθεί ευρέως με αυτήν την ονομασία. Με κάποια κριτήρια προσδιορίζεται ένα ορισμένο ύψος εισοδήματος (τεκμαρτό ή υποθετικό εισόδημα) το οποίο πρέπει να δηλωθεί. Εάν δεν δηλωθεί το εισόδημα αυτό η φορολογική αρχή το θεωρεί ως δεδομένο και βάσει αυτού του εισοδήματος υπολογίζει τον φόρο. Αν όμως το εισόδημα που δηλώθηκε είναι μεγαλύτερο από αυτό που προσδιορίζεται βάσει τεκμηρίων, τότε τα τεκμήρια δεν επηρεάζουν το φορολογητέο εισόδημα και κατ' επέκταση ούτε τον φόρο.

Στην κοινή δήλωση των συζύγων για την κάλυψη των τεκμηρίων λαμβάνεται υπόψη το συνολικό οικογενειακό εισόδημα. Αντίθετα, στην περίπτωση των χωριστών δηλώσεων συζύγων, για την κάλυψη ή τον περιορισμό της διαφοράς των τεκμηρίων λαμβάνονται υπόψη τα αναγραφόμενα στη δήλωση χρηματικά ποσά, όπως αυτά δηλώνονται από τον κάθε σύζυγο χωριστά. Οι αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες του άρθρου 31, καθώς και οι δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του άρθρου 32 Κ.Φ.Ε. που αφορούν τον κάθε σύζυγο βαρύνουν αυτόν ατομικά (ΠΟΛ.1241/2018).

Σημειώνεται ότι τα τεκμήρια έχουν εφαρμογή **μόνο για τα φυσικά πρόσωπα** και όχι για τα νομικά.

Κατηγορίες τεκμηρίων

Έχουμε δύο κατηγορίες τεκμηρίων:

- Τα τεκμήρια δαπανών διαβίωσης (Αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες του άρθρου 31 του Κ.Φ.Ε.).
- Τα τεκμήρια απόκτησης περιουσιακών στοιχείων (Δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του άρθρου 32 του Κ.Φ.Ε.).

Στην πρώτη περίπτωση το εισόδημα που υπολογίζεται ότι δαπανήθηκε και φορολογείται είναι τεκμαρτό και όχι πραγματικό. Στη δεύτερη περίπτωση το εισόδημα που υπολογίζεται και φορολογείται είναι αυτό που πραγματικά δαπανήθηκε.

- Εκτός από τα παραπάνω τεκμήρια, λαμβάνεται υπόψη και ένα επιπλέον ποσό, ως **ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης**. Το ποσό αυτό ορίζεται στις 3.000 ευρώ εάν πρόκειται για άγαμο, διαζευγμένο ή χήρο και στις 5.000 ευρώ για συζύγους που υποβάλλουν κοινή δήλωση (άρθρο 31 του Κ.Φ.Ε.). Όταν οι σύζυγοι υποβάλλουν χωριστές δηλώσεις το ποσό ορίζεται στις 3.000 ευρώ για τον καθένα (ΠΟΛ. 1241/2018).

Τεκμήρια δαπανών διαβίωσης

Η φορολογική αρχή ανάλογα με τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τη διαβίωση όπως κατοικιών, αυτοκινήτων, σκαφών κλπ προσδιορίζει ένα ορισμένο ύψος εισοδήματος (τεκμαρτό εισόδημα) το οποίο πρέπει να δηλωθεί.

Τεκμήρια δαπανών διαβίωσης αποτελούν:

- Μία ή περισσότερες κατοικίες (κύρια και δευτερεύουσες).
- Το αυτοκίνητο ιδιωτικής χρήσης, μεικτής χρήσης ή τύπου τζίπ (με ελάχιστες εξαιρέσεις).
- Τα μη επαγγελματικά σκάφη ή τα πλοία αναψυχής ιδιωτικής χρήσης.
- Οι αμοιβές πληρωμάτων των σκαφών αναψυχής.
- Τα αεροσκάφη, ελικόπτερα, ανεμόπτερα και πτητικές αθλητικές μηχανές.
- Οι πισίνες (δεξαμενές κολύμβησης).
- Τα δίδακτρα σε ιδιωτικά σχολεία (με λίγες εξαιρέσεις).
- Τα τεκμαρτά ποσά για βοηθητικό προσωπικό (οικιακοί βοηθοί, οδηγοί αυτοκινήτων κλπ).

Τεκμήρια απόκτησης περιουσιακών στοιχείων (πόθεν έσχες)

Τεκμήρια απόκτησης περιουσιακών στοιχείων αποτελούν τα χρηματικά ποσά που πραγματικά κατέβαλε ο φορολογούμενος, η σύζυγός του ή τα προστατευόμενα από αυτούς μέλη, όπως ανήλικα τέκνα κλπ, για να αγοράσουν ορισμένα περιουσιακά στοιχεία ή να κάνουν άλλες συγκεκριμένες πράξεις.

Τα τεκμήρια αυτά είναι:

- Αγορά αυτοκινήτων και μοτοσικλετών.
- Αγορά πλοίων και σκαφών αναψυχής.

- Αγορά αεροσκαφών, ελικοπτέρων, ανεμοπτέρων και πτητικών αθλητικών μηχανών.
- Αγορά κινητών πραγμάτων αξίας άνω των δέκα χιλιάδων ευρώ, εκτός παγίου εξοπλισμού επιχειρήσεων.
- Αγορά επιχειρήσεων, εταιρικών μεριδίων και χρεογράφων γενικά.
- Οι καταβολές που γίνονται για τα ασφαλιστικά επενδυτικά συμβόλαια, κατά το μέρος που αποτελούν επενδυτικό προϊόν.
- Η αγορά ή χρονομεριστική ή χρηματοδοτική μίσθωση ακινήτου, ή ανέγερση οικοδομής ή κατασκευή πισίνας.
- Η χορήγηση δανείων προς οποιονδήποτε.
- Οι δωρεές, γονικές παροχές ή χορηγίες χρηματικών ποσών άνω των 300 ευρώ με εξαίρεση αυτές προς το Δημόσιο, δήμους και λοιπά.
- Η εξόφληση δανείων οποιασδήποτε μορφής (εκτός των επιχειρηματικών δανείων σύμφωνα και με την Α 1118/2021 ΑΑΔΕ).

Κλίμακα με την οποία θα υπολογιστεί ο επιπλέον φόρος

Όταν τα εισοδήματα που δηλώνονται δεν καλύπτουν τα τεκμήρια, τότε προστίθεται η διαφορά των τεκμηρίων και προσαυξάνονται τα εισοδήματα που δηλώθηκαν. Η προσαύξηση δεν φορολογείται με κάποια δεδομένη κλίμακα αλλά η κλίμακα φορολογίας είναι ανάλογη με την κάθε περίπτωση (ΠΟΛ.1076/2015, άρθρο 34 του ν.4172/2013).

(i) Κλίμακα μισθωτής εργασίας

Το ποσό για την κάλυψη των τεκμηρίων που προστίθεται, φορολογείται ως εισόδημα από μισθούς ή συντάξεις όταν:

- Δηλώνεται εισόδημα μόνο από μισθωτή εργασία και συντάξεις.
- Το μεγαλύτερο μέρος των εισοδημάτων που δηλώνεται, είναι από μισθωτή εργασία και συντάξεις.
- Δεν δηλώνεται εισόδημα από κάποια κατηγορία (πραγματικό).
- Είναι γραμμένος σε μητρώο ανέργων του ΟΑΕΔ, το έτος 2020 ανεξαρτήτως εισοδήματος (ΠΟΛ.1076/2015).
- Αποκτά ο φορολογούμενος εισόδημα μόνο από κεφάλαιο ή/και από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου, με την προϋπόθεση ότι το τεκμαρτό εισόδημα του φορολογούμενου δεν ξεπερνά το ποσό των 9.500 ευρώ (ΥΠ.ΟΙΚ. 1144341/3-11-2015, άρθρο 34 του ν.4172/13).

(ii) Κλίμακα επιχειρηματικής δραστηριότητας

Το ποσό για την κάλυψη των τεκμηρίων που προστίθεται, φορολογείται ως εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα:

- Δηλώνεται εισόδημα μόνο από επιχειρηματική δραστηριότητα.
- Το μεγαλύτερο μέρος των εισοδημάτων που δηλώνεται δεν είναι από μισθούς και συντάξεις.

Το πραγματικό εισόδημα είναι άνω των 6.000 ευρώ, το τεκμαρτό μέχρι 9.500 ευρώ και δεν ασκείται επιχειρηματική δραστηριότητα. Το ποσό άνω των 6.000 ευρώ φορολογείται ως εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα. Δηλαδή θα φορολογείται με την ίδια κλίμακα χωρίς όμως να γίνεται η μείωση από 777 ευρώ και άνω.

(iii) Κλίμακα αγροτικής επιχείρησης

Το ποσό για την κάλυψη των τεκμηρίων που προστίθεται, φορολογείται ως εισόδημα από αγροτική επιχείρηση όταν:

- Δηλώνεται εισόδημα μόνο από ατομική αγροτική επιχείρηση.
- Το μεγαλύτερο μέρος των εισοδημάτων που δηλώνεται είναι από ατομική αγροτική επιχείρηση (άρθρο 34 του ν.4172/2013).

Σημειώνεται ότι η κλίμακα των μισθωτών και συνταξιούχων είναι η ίδια με αυτήν της ατομικής επιχειρηματικής δραστηριότητας με τη διαφορά ότι για την επιχειρηματική δραστηριότητα δεν γίνεται μείωση του φόρου από 777 ευρώ και άνω.

5.5 Γενικές Πληροφορίες για τον Πίνακα 5 (Προσδιορισμός Ετήσιας Αντικειμενικής Δαπάνης)

ΠΙΝΑΚΑΣ 5. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ														
1. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης με βάση: α) την ετήσια αντικειμενική δαπάνη για ιδιοκατοικούμενη ή μισθωμένη ή δωρεάν παραχωρημένη κύρια κατοικία και έως δύο δευτερεύουσες κατοικίες.														
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΚΙΝΗΤΟΥ				ΜΕΣΟΚΕΝΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ Η ΔΩΡΕΑ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ	ΜΟΝΟΚΑΤΟΙΚΙΑ	ΒΕΣΤ ΟΡΓΑΝΟ	ΕΠΙΧΑΡΕΙΑ ΚΥΡΙΑΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	ΕΠΙΧΑΡΕΙΑ ΒΟΗΘΗΤΙΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	ΕΠΙΧΑΡΕΙΑ ΚΥΡΙΑΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ Κ.Α. 417/6.13	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΝΔΟΚΤΗΣΙΑΣ Ή ΧΡΗΣΗΣ ΥΠΟΚΡΕΤΩΝ ΣΥΣΤ.Σ.Σ	ΜΗΝΙΑΙΑ ΔΙΚΑΤΟΚΗΣΗ	* ΤΙΜΗ ΖΩΝΗΣ Ή ΤΙΜΗ ΕΚΚΙΝΗΣΗΣ		
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ - ΟΔΟΙ ΠΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΙΟΥΝ ΤΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ - ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΡΕΥΜΑΤΟΣ				203	240		211	212	231	213	214	215	216	
α) ΚΥΡΙΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑ				Τ.Κ. 208	204	Α.Φ.Μ. 808	ΝΑΙ	1	ΝΑΙ	1				
β) ΠΡΩΤΗ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ				Τ.Κ. 217	205	Α.Φ.Μ. 809	ΝΑΙ	1	ΝΑΙ	1				
γ) ΔΕΥΤΕΡΗ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ				Τ.Κ. 224	206	Α.Φ.Μ. 810	ΝΑΙ	1	ΝΑΙ	1				
β) την ετήσια αντικειμενική δαπάνη για λοιπές κατοικίες, αυτοτελείς βοηθητικούς χώρους γ) τα επιβατικά αυτ/τα Ι.Χ., Μ.Χ. (οικογένειες, ατομικής-εταιρικής επιχείσης, κοινωνιών και κοινοπραξιών)										707		708		
Κ.Α.	Α.Φ.Μ. κύριου ή κάτοχου Ε.Ι.Χ., Μ.Χ.	Κ.Α.	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ		Κ.Α.	Κυβικά εκατ.	Κ.Α.	Μήνες κυκλοφορίας	Κ.Α.	Ποσοστό αναβαθμ. %	Κ.Α.	Έτος πρώτης κυκλοφ.		
			Γράμματα	Αριθμός										
840			750		703	761	771	775			851	852		
841			751		704	762	772	776			853	854		
842			752		705	763	773	777			855	856		
843			753		706	764	774	778			857	858		
δ) τα σκάφη αναψυχής Ι.Χ. (οικογένειες κτλ.)														
Κ.Α.	Α.Φ.Μ. κύριου ή κάτοχου	Α.Φ.Μ. κ.Α.Μ.Α.Κ.	Κ.Α.	Υποκρέμαση - Προσάρτηση	Κ.Α.	Χέρση ενδείκτης	Κ.Α.	Ποσοστό Διαβόητος %	Κ.Α.	Πρώτη χρήση	Κ.Α.	Μήνες κυκλοφορίας	Κ.Α.	Μέτρα μήκους
844			779	ΝΑΙ	1	785	ΝΑΙ	1	717	729	733	747		711
845			780	ΝΑΙ	1	786	ΝΑΙ	1	718	730	734	748		713
δσ) τις αμοιβές πληρωμάτων σκαφών αναψυχής														
ε) τα αεροσκάφη, ελικόπτερα Ι.Χ. και ανεμόπτερα														
Σταθμό εθνότητας και ιθαγένειας	Τύπος	Αριθμός αεροπλάνων κατοικισμένη	Αριθμός αεροπλάνων παρικής	Κ.Α.	Ποσοστό αναβαθμ. %	Κ.Α.	Μήνες κυκλοφορίας	Κ.Α.	Ποσοστό αναβαθμ. %	Κ.Α.	Μήνες κυκλοφορίας	Κ.Α.	Πρώτη χρήση	
				709	710	737	738	739					715	
στ) τις δεξαμενές καλύμψεως (πισίνες)														
Κ.Α.	Εξωτερική (τετρ. μέτρα)	Κ.Α.	Ποσοστό αναβαθμ. %	Κ.Α.	Μήνες κυκλοφορίας									
787		755	756	740	765									
Κ.Α.	Εσωτερική (τετρ. μέτρα)	Κ.Α.	Ποσοστό αναβαθμ. %	Κ.Α.	Μήνες κυκλοφορίας									
788		757	758	749	769									
ζ) τη δαπάνη για διδάκτρα σε ιδιωτικά σχολεία														
η) τις δαπάνες για οικιακού βεσηθούς, οδηγούς αυτ/των, δασκάλους και λοιπό προσωπικό														
2. Από τη δαπάνη που καταβάλατε:														
α) για την αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση αυτοκινήτων, δίτροχων κλπ.οχημάτων														
β) για την αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση πλοίων αναψυχής,λοιπών σκαφών αναψυχής και αεροσκαφών														
γ) για την αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση κινητών πραγμάτων αξίας πάνω από 10.000 €														
δ) για την αγορά επιχειρήσεων, εταιρικών μεριδίων και χρεογράφων γενικά και τις καταβολές για ασφαλιστικά επενδυτικά συμβόλαια κατά το μέρος που αποτελούν επενδυτικό προϊόν														
ε) για την αγορά ή χρονομεριστική ή χρηματοδοτική μίσθωση ακινήτων ή ανέγερση οικοδομών κλπ.														
στ) για τη χορήγηση δανείων προς οποιονδήποτε														
ζ) για δωρεές ή γονικές παροχές ή χορηγίες χρηματικών ποσών άνω των 300€ (εκτός από το Δημόσιο κλπ.)														
η) για την τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων οποιασδήποτε μορφής														

Στον πίνακα αυτό περιλαμβάνονται τα στοιχεία προσδιορισμού του εισοδήματος με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες διαβίωσης, καθώς και τις ετήσιες δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου, της συζύγου του και των προσώπων που τους βαρύνουν. Ο παραπάνω πίνακας διαιρείται σε δύο μέρη, στον πίνακα 5.1 (αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες του άρθρου 31 του Κ.Φ.Ε.) και στον πίνακα 5.2(δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του άρθρου 32 του Κ.Φ.Ε.).

Πίνακας 5.1 Αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες του άρθρου 31 του Κ.Φ.Ε. (Τεκμήρια δαπανών διαβίωσης)

Τεκμήριο κατοικίας

Για τον υπολογισμό της ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης κατοικιών λαμβάνονται υπόψη οι ιδιοκατοικούμενες, οι μισθωμένες ή όσες έχουν παραχωρηθεί δωρεάν, ανεξάρτητα εάν είναι κύριες ή δευτερεύουσες (εξοχικές ή μη). Το τεκμήριο για την κύρια κατοικία υπολογίζεται με βάση την επιφάνειά της, τους κύριους και βοηθητικούς χώρους και ανάλογα με την τιμή ζώνης (Τ.Ζ.) της περιοχής στην οποία βρίσκεται.

Τα παραπάνω παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν:

Πίνακας 5.1 - Τεκμήριο κατοικίας ανάλογα με την επιφάνεια

Επιφάνεια τ.μ.	τ.μ.	Τιμή ανά τ.μ.	Ποσό	Σύνολο τ.μ.	Συνολικό ποσό
Μέχρι 80	80	40€	3.200€	80	3.200€
Από 81 έως 120	40	65€	2.600€	120	5.800€
Από 121 μέχρι 200	80	110€	8.800€	200	14.600€
Από 201 μέχρι 300	100	200€	20.000€	300	34.600€
Από 301 και άνω		400€			
Βοηθητικοί χώροι		40€			

Πίνακας 5.2 - Αύξηση ή μείωση τεκμηρίου κατοικίας

Περίπτωση	Αύξηση	Μείωση
Τ.Ζ. μέχρι 2.799 ευρώ		
Τ.Ζ. από 2800 μέχρι 4.999	40%	
Τ.Ζ. από 5.000 και πάνω	70%	
Μονοκατοικία	Επιπλέον 20%	
Δευτερεύουσα κατοικία		Μείωση 50%

Διευκρινίζεται ότι **μονοκατοικία** είναι το κτίσμα που αποτελεί λειτουργικά μία μόνο κατοικία με τους βοηθητικούς χώρους (αποθήκες, θέσεις στάθμευσης κτλ.), η οποία μπορεί να είναι σε ένα όροφο ή σε περισσότερους ορόφους και δεν εφάπτεται με άλλο κτίσμα είτε οριζόντια είτε κάθετα. Μονοκατοικίες θεωρούνται επίσης και κτίσματα σε επαφή με άλλα, που ανήκουν όμως σε διαφορετικές κάθετες ιδιοκτησίες και πληρούν κατά τα λοιπά τις παραπάνω προϋποθέσεις.

Αν η κατοικία μισθώνεται ορισμένους μήνες μέσα στο έτος, τα ετήσια ποσά της αντικειμενικής δαπάνης διαβίωσης τόσο για την κύρια όσο και για τη δευτερεύουσα κατοικία θα επιμερίζονται με βάση τους μήνες που διαρκεί η μίσθωση. Διάστημα μεγαλύτερο από 15

ημέρες λογίζεται ως ολόκληρος μήνας. Το ίδιο ισχύει και εάν η κατοικία αυτή αποκτήθηκε ή μεταβιβάστηκε μέσα στο έτος.

Όταν οι κατοικίες βρίσκονται σε περιοχές εκτός αντικειμενικού προσδιορισμού για τον προσδιορισμό της αξίας των ακινήτων λαμβάνεται υπόψη η τιμή εκκίνησης, αφού για αυτές δεν υπάρχει τιμή ζώνης.

Δεν υπολογίζεται ετήσια αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης στις περιπτώσεις των κενών κατοικιών. Προκειμένου για κατοικίες που παραμένουν κενές για διάστημα μεγαλύτερο των έξι μηνών, απαιτείται η προσκόμιση φωτοαντίγραφων λογαριασμών της ΔΕΗ ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο (π.χ. λογαριασμοί ύδρευσης, κοινοχρήστων) από το οποίο να αποδεικνύεται ότι το ακίνητο ήταν κενό για όλο το υπόψη διάστημα (ΠΟΛ.1076/2015).

Σε περίπτωση που εξαρτώμενο μέλος μισθώνει κατοικία (ή οποιοδήποτε τύπου και για οσωνδήποτε χρόνο κατάλυμα), διαφορετική από αυτήν της κύριας κατοικίας της οικογένειας και, εφόσον, δεν έχει δική του υποχρέωση υποβολής δήλωσης φορολογίας εισοδήματος, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 11 και 67 του Κ.Φ.Ε., η εν λόγω κατοικία δηλώνεται ως δευτερεύουσα από τον γονέα που είναι υπόχρεος να περιλάβει τα εισοδήματα του εξαρτώμενου μέλους του στη δική του δήλωση, προκειμένου να υπαχθεί στις διατάξεις του άρθρου 31 του Κ.Φ.Ε. ακόμα και στην περίπτωση που το μισθωτήριο συντάσσεται στο όνομα του τέκνου.

Τεκμήρια αυτοκινήτων

Όλα σχεδόν τα αυτοκίνητα έχουν τεκμήριο συντήρησης κυκλοφορίας, το οποίο υπολογίζεται κάθε έτος. Εξαιρούνται τα αυτοκίνητα που βρίσκονται σε ακινησία ή έχουν καταστραφεί ολοσχερώς, τα οποία απαλλάσσονται του τεκμηρίου διαβίωσης για την συντήρηση και κυκλοφορία τους.

Αυτοκίνητα επιχειρήσεων

Όταν ιδιωτικά επιβατικά αυτοκίνητα χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες ατομικής επιχείρησης από τον ιδιοκτήτη τους, για να υπολογιστεί η τεκμαρτή δαπάνη συντήρησης και κυκλοφορίας λαμβάνονται υπόψη όλα τα αυτοκίνητα.

Εξαιρέση υπάρχει για τις σχολές οδηγών και τις επιχειρήσεις ενοικίασης αυτοκινήτων, για τις οποίες θα ληφθεί υπόψη μόνο το αυτοκίνητο που έχει το μεγαλύτερο τεκμήριο (ΠΟΛ.1076/2015).

Όταν ιδιωτικά επιβατικά αυτοκίνητα ανήκουν σε Ομόρρυθμη Εταιρεία (Ο.Ε.) το ετήσιο τεκμήριο συντήρησης και κυκλοφορίας μοιράζεται μεταξύ των εταίρων ανάλογα με το

ποσοστό που συμμετέχουν στην εταιρεία. Το ετήσιο τεκμήριο που αναλογεί σε κάθε έναν εταίρο δεν μπορεί να είναι υψηλότερο από το τεκμήριο του αυτοκινήτου με το μεγαλύτερο τεκμήριο. Το ίδιο ισχύει και για τις κοινοπραξίες, τις κοινωνίες, τις αστικές εταιρείες.

Όταν τα ιδιωτικά επιβατικά αυτοκίνητα ανήκουν σε Ετερόρρυθμη Εταιρεία (Ε.Ε.) το ετήσιο τεκμήριο συντήρησης και κυκλοφορίας μοιράζεται μόνο μεταξύ των ομόρρυθμων εταίρων ανάλογα με το ποσοστό που συμμετέχουν στην εταιρεία. Για τους ετερόρρυθμους εταίρους δεν υπολογίζεται τεκμήριο για τα αυτοκίνητα που ανήκουν στην εταιρεία. Το τεκμήριο που αναλογεί σε καθέναν ομόρρυθμο εταίρο δεν μπορεί να είναι υψηλότερο από το τεκμήριο του αυτοκινήτου με το μεγαλύτερο τεκμήριο (ΠΟΛ.1076/2015).

Όταν τα ιδιωτικά επιβατικά αυτοκίνητα ανήκουν σε Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.) το ετήσιο τεκμήριο συντήρησης και κυκλοφορίας μοιράζεται μεταξύ των φυσικών προσώπων που είναι συγχρόνως διαχειριστές και εταίροι, αναλόγως του ποσοστού συμμετοχής τους. Αν κανείς διαχειριστής δεν είναι και εταίρος συγχρόνως, τότε το ετήσιο τεκμήριο των επιβατικών αυτοκινήτων, μοιράζεται στους εταίρους που είναι φυσικά πρόσωπα αναλόγως του ποσοστού συμμετοχής τους στην Ε.Π.Ε. Το ετήσιο τεκμήριο που αναλογεί σε κάθε έναν εταίρο δεν μπορεί να είναι υψηλότερο από το τεκμήριο του αυτοκινήτου με το μεγαλύτερο τεκμήριο.

Όταν τα ιδιωτικά επιβατικά αυτοκίνητα ανήκουν σε Ανώνυμη Εταιρεία (Α.Ε.) το ετήσιο τεκμήριο συντήρησης και κυκλοφορίας μοιράζεται στους προέδρους, τους διευθύνοντες συμβούλους, τους εντεταλμένους συμβούλους και τους διοικητές, ανεξαρτήτως αν τα πρόσωπα αυτά ασκούν πραγματική διοίκηση. Ο αντιπρόεδρος του Δ.Σ. δεν βαρύνεται με τεκμήριο. Το ετήσιο τεκμήριο που αναλογεί σε καθέναν από αυτούς, δεν μπορεί να είναι υψηλότερο από το τεκμήριο του αυτοκινήτου με το μεγαλύτερο τεκμήριο.

Τεκμήριο νοικιασμένου αυτοκινήτου

Όταν το επιβατικό αυτοκίνητο ιδιωτικής ή μεικτής χρήσης είναι απλώς νοικιασμένο ή νοικιασμένο με τη μέθοδο της χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing), το τεκμήριο υπολογίζεται στον ενοικιαστή για όσο χρόνο διαρκεί η μίσθωση. Όταν κάποιος νοικιάσει περισσότερα από ένα αυτοκίνητα εντός του έτους, θα ληφθούν υπόψη όλα τα αυτοκίνητα για το χρονικό διάστημα που χρησιμοποιήθηκε το καθένα (ΠΟΛ.1076/2015).

Για τα αυτοκίνητα μεικτής χρήσης ή τύπου jeep αυτοκινήτων εφαρμόζονται αντίστοιχα τα τεκμήρια συντήρησης και κυκλοφορίας που ισχύουν για τα επιβατικά αυτοκίνητα αναλόγως των κυβικών και της παλαιότητάς τους.

Όταν το αυτοκίνητο ανήκει σε ανήλικο παιδί, το τεκμήριό του βαρύνει τον γονέα που έχει το μεγαλύτερο εισόδημα και αν αυτός έχει χάσει τη γονική μέριμνα, το τεκμήριο βαρύνει τον άλλον γονέα. Αυτό ισχύει ανεξαρτήτως αν το παιδί έχει υποχρέωση να υποβάλλει φορολογική δήλωση ή όχι. Αν οι γονείς έχουν ίσο εισόδημα ή κανείς από τους δύο δεν έχει εισόδημα, το τεκμήριο βαρύνει τον πατέρα (ΠΟΛ.1076/2015).

Κατά την πώληση ή την αγορά του αυτοκινήτου εντός του 2020 το τεκμήριο συντήρησης και κυκλοφορίας, θα υπολογιστεί για τόσα δωδέκατα όσοι είναι και οι μήνες κατοχής του αυτοκινήτου. Χρονικό διάστημα κατοχής και κυκλοφορίας μεγαλύτερο από 15 ημέρες θα υπολογιστεί ως ολόκληρος μήνας.

Δεν έχουν τεκμήριο συντήρησης και κυκλοφορίας τα δίτροχα και τρίτροχα αυτοκινούμενα οχήματα ανεξαρτήτως των κυβικών τους εκατοστών.

Υπολογισμός Τεκμηρίου Αυτοκινήτου

Το τεκμήριο των επιβατικών αυτοκινήτων υπολογίζεται ανάλογα τα κυβικά τους εκατοστά και της παλαιότητάς τους. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα τεκμήρια επιβατικών αυτοκινήτων:

Πίνακας 5.3–Υπολογισμός τεκμηρίου αυτοκινήτου

Κυβισμός	Υπολογισμός τεκμηρίου
Μέχρι 1.200 κ.ε.	4.000 €
Από 1.201 μέχρι 2.000 κ.ε.	600 € ανά 100 κ.ε.
Από 2.001 μέχρι 3.000 κ.ε.	900 € ανά 100 κ.ε.
Από 3.001 και άνω κ.ε.	1.200 € ανά 100 κ.ε.

Όταν ο κυβισμός δεν καταλήγει σε πλήρη εκατοντάδα, τότε γίνεται στρογγυλοποίηση προς την πλησιέστερη εκατοντάδα. Μέχρι και 50 κ.ε. στρογγυλοποιείται στην αμέσως προηγούμενη και άνω των 50 κ.ε. στην αμέσως επόμενη.

Το τεκμήριο μειώνεται κατά 30% εάν η παλαιότητα είναι άνω των πέντε (5)έως δέκα(10)ετών και κατά 50% αν η παλαιότητα είναι άνω των δέκα (10)ετών. Ως έτος πρώτης κυκλοφορίας του αυτοκινήτου για τον υπολογισμό της παλαιότητάς του, λαμβάνεται υπόψη το έτος που κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το αυτοκίνητο στην Ελλάδα, ή σε χώρα της Ε.Ε./ Ε.Ο.Χ.

Τεκμήριο σκαφών αναψυχής

- Μηχανοκίνητα ανοιχτά σκάφη

Για τα μηχανοκίνητα σκάφη ανοιχτού τύπου, δηλαδή αυτά που δεν έχουν χώρο ενδιαίτησης, το ετήσιο τεκμήριο διαβίωσης υπολογίζεται σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.4 – Υπολογισμός τεκμηρίου ανοιχτού τύπου σκάφους

Μέτρα μήκους	Ετήσιο τεκμήριο
Μέχρι 5 μέτρα	4.000 €
Άνω από 5 μέχρι 6 μέτρα	6.000 €
Άνω από 6 μέχρι 7 μέτρα	8.000 €
Αύξηση κατά 2.000 € για κάθε επιπλέον μέτρο	

- Μηχανοκίνητα κλειστά σκάφη

Για τα μηχανοκίνητα ή μικτά σκάφη κλειστού τύπου, δηλαδή αυτά που έχουν χώρο ενδιαίτησης το ετήσιο τεκμήριο διαβίωσης υπολογίζεται ανάλογα με το ολικό μήκος τους. Για τα σκάφη αυτά όταν το ολικό μήκος τους είναι μέχρι επτά (7) μέτρα το ετήσιο ποσό του τεκμηρίου είναι 12.000 ευρώ. Το ποσό αυτό αυξάνεται ανάλογα με το μήκος τους όπως στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 5.5 – Υπολογισμός τεκμηρίου κλειστού τύπου σκάφους

Μήκος σκάφους	Μέχρι και 5 έτη (2016 – 2020)
Μέχρι 7 μέτρα	12.000€
8 μέτρα	15.000€
9 μέτρα	18.000€
10 μέτρα	21.000€
11 μέτρα	28.500€
12 μέτρα	36.000€
13 μέτρα	51.000€
14 μέτρα	66.000€
15 μέτρα	81.000€
16 μέτρα	103.500€
17 μέτρα	126.000€
18 μέτρα	148.500€
19 μέτρα	178.500€
20 μέτρα	208.500€
21 μέτρα	238.500€
22 μέτρα	268.500€
Άνω των 22 μέτρων προστίθενται 50.000 € για κάθε επιπλέον μέτρο	

Μείωση τεκμηρίου λόγω παλαιότητας

1. Άνω των πέντε (5)έως δέκα(10)ετών(2011-2015) μείωση 15%.
2. Άνω των 10 ετών (πριν το 2011) μείωση 30%.

Επίσης σημειώνεται ότι :

- αναγνωρίζεται πλέον η ακινησία για τα σκάφη αναψυχής ιδιωτικής χρήσης.

- τα σκάφη επαγγελματικής χρήσης δεν λαμβάνονται υπόψη για την αντικειμενική δαπάνη, εφόσον βέβαια πληρούν τις προϋποθέσεις κατάταξής τους ως επαγγελματικών (ΠΟΛ.1076/2015).

- Τεκμήριο jetski

Τα jetski είναι μηχανοκίνητα σκάφη χωρίς χώρο ενδιαίτησης. Ο υπολογισμός του τεκμηρίου γίνεται αναλόγως του μήκους που έχουν. Το τεκμήριο μειώνεται ανάλογα με την παλαιότητα(ΠΟΛ.1076/2015).

- Τεκμήριο παραδοσιακών σκαφών

Μειώνονται κατά 50% τα τεκμήρια των σκαφών αναψυχής που έχουν κατασκευαστεί ή κατασκευάζονται στην Ελλάδα στο σύνολο τους από ξύλο και είναι των τύπων: τρεχαντήρι, βαρκάλας κλπ που προέρχονται από την ελληνική ναυτική παράδοση. Γι' αυτό και χαρακτηρίζονται ως παραδοσιακά.

- Τεκμήριο ιστιοφόρων σκαφών

Μειώνονται κατά 50% τα τεκμήρια των σκαφών αναψυχής που είναι ιστιοφόρα.

- Τεκμήριο για αμοιβές πληρωμάτων των σκαφών αναψυχής

Για τα ιδιωτικά σκάφη αναψυχής με μόνιμο πλήρωμα που έχει ναυτολογηθεί για ολόκληρο ή για μέρος του έτους αποτελούν τεκμήριο οι αμοιβές που καταβάλλονται στο πλήρωμα. Δηλαδή στο τεκμήριο του σκάφους, βάσει του πίνακα, θα προστεθούν και οι αμοιβές του πληρώματος.

Τεκμήριο ανεμοπτέρων, αεροσκαφών και ελικοπτέρων

Για τα παραπάνω το τεκμήριο διαβίωσης υπολογίζεται ως εξής:

- Για τα ανεμόπτερα υπολογίζεται τεκμήριο διαβίωσης 8.000 ευρώ ετησίως.
- Πτητικές αθλητικές μηχανές: Για τις υπερελαφριές πτητικές αθλητικές μηχανές (Υ.Π.Α.Μ.) υπολογίζεται τεκμήριο διαβίωσης 20.000 ευρώ ετησίως.
- Τεκμήριο αεροσκαφών: Για τα αεροσκάφη με κινητήρα κοινό, εσωτερικής καύσης και στροβιλοελικοφορά ποσό 65.000 ευρώ για τους 150 πρώτους ίππους, το οποίο προσαυξάνεται με το ποσό των 500 ευρώ για κάθε έναν ίππο του κινητήρα τους άνω των 150.
- Τεκμήριο αεροσκαφών JET: Για αεροσκάφη αεριοπροωθούμενα υπολογίζεται δαπάνη διαβίωσης 200 ευρώ για κάθε λίμπρα ώθησης.

- Τεκμήριο ελικοπτέρων: Για τα ελικόπτερα το τεκμήριο δαπανών διαβίωσης ποσό 65.000 ευρώ για τους 150 πρώτους ίππους και το οποίο προσαυξάνεται με το ποσό των 500 ευρώ για κάθε έναν ίππο του κινητήρα τους άνω των 150.

Σημείωση: Για όλες τις παραπάνω περιπτώσεις αεροσκαφών κλπ, όταν το μήκος δεν είναι ακέραιος αριθμός μέτρων, τότε το τεκμήριο υπολογίζεται με βάση το αμέσως επόμενο ακέραιο αριθμό μέτρων. Επίσης, τα ποσά των τεκμηρίων αυτών δεν μειώνονται λόγω παλαιότητας ή ακινησίας.

Τεκμήριο πισίνας

Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη όταν πρόκειται για εξωτερική πισίνα υπολογίζεται με βάση την επιφάνεια (τ.μ.) της πισίνας. Για την εσωτερική πισίνα τα ποσά της τεκμαρτής δαπάνης είναι διπλάσια.

Το τεκμήριο για την πισίνα υπολογίζεται για ολόκληρο το έτος, ανεξαρτήτως αν η πισίνα βρίσκεται στην κύρια ή τη δευτερεύουσα κατοικία και ανεξαρτήτως αν χρησιμοποιείται ή όχι. Η μη χρήση της πισίνας αποδεικνύεται μόνο από το πιστοποιητικό καταστροφής της (ΠΟΛ.1076/2015).

Για τις δεξαμενές κολύμβησης (πισίνες) υπολογίζεται ετήσιο τεκμήριο διαβίωσης ανάλογα με την επιφάνειά τους, σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.6 – Υπολογισμός τεκμηρίου πισίνας

Επιφάνεια της πισίνας σε τ.μ.	Ετήσια τεκμαρτή δαπάνη διαβίωσης για κάθε τ.μ.	
	Εξωτερική πισίνα	Εσωτερική πισίνα
Μέχρι 60 τ.μ.	160€/τ.μ.	320€/τ.μ.
Άνω των 60 τ.μ.	320€/τ.μ.	640€/τ.μ.

Το τεκμήριο ισχύει και όταν η πισίνα είναι συναρμολογούμενη (ΠΟΛ.1076/2015).

Όταν πρόκειται για κοινόχρηστες πισίνες που βρίσκονται σε συγκροτήματα πολυκατοικιών το ετήσιο τεκμήριο διαβίωσης μοιράζεται στους ιδιοκτήτες των ακινήτων ανάλογα με τα χιλιοστά κάθε ιδιοκτησίας επί του οικοπέδου.

Δαπάνη για δίδακτρα σε ιδιωτικά σχολεία

Αποτελούν τεκμήρια διαβίωσης τα ποσά που καταβάλλονται σε ιδιωτικά σχολεία κυρίως για τα παιδιά του φορολογούμενου όταν αυτά πηγαίνουν σε σχολεία της στοιχειώδους ή της μέσης εκπαίδευσης. Τεκμήριο αποτελούν τα ποσά που έχουν καταβληθεί όπως αυτά φαίνονται στις αποδείξεις παροχής υπηρεσιών που εκδίδονται από τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια. Εξαιρούνται από το τεκμήριο τα παιδιά που πηγαίνουν σε ιδιωτικά εσπερινά γυμνάσια ή

λύκεια, ή πηγαίνουν σε ειδικά σχολεία ατόμων με ειδικές ανάγκες. Επίσης, εξαιρούνται τα δίδακτρα που καταβάλλονται σε ιδιωτικά εκπαιδευτήρια όπως τα πανεπιστήμια, τα παραρτήματα ξένων πανεπιστημίων, ιδιωτικών επαγγελματικών σχολών, τα ιδιωτικά Ι.Ε.Κ., και τα εργαστήρια ελευθέρων σπουδών (Α1118/2021ΑΑΔΕ).

Τα δίδακτρα των παιδιών, σε ιδιωτικά σχολεία αποτελούν για τους συζύγους οικογενειακή δαπάνη και το τεκμήριο μοιράζεται στους δύο συζύγους. Στην περίπτωση των διαζευγμένων γονέων όπου ο ένας γονέας έχει προστατευόμενα μέλη τα παιδιά και ο άλλος γονέας πληρώνει τις δαπάνες διδάκτρων των παιδιών του, το τεκμήριο διαβίωσης θα βαρύνει τον γονέα που πληρώνει τα δίδακτρα των παιδιών. Σε περίπτωση χωριστών δηλώσεων η δαπάνη των διδάκτρων αναγράφεται στη φορολογική δήλωση του γονέα που βαρύνεται με την καταβολή τους και αποτελεί τεκμήριο για αυτόν. (Α1118/2021ΑΑΔΕ).

Όταν τα δίδακτρα πληρώνονται από εταιρεία στην οποία εργάζεται ο γονέας, το τεκμήριο βαρύνει αυτόν τον γονέα (ΠΟΛ.1076/2015).

Δαπάνες για οικιακούς βοηθούς, οδηγούς αυτοκινήτων, δασκάλους και λοιπό προσωπικό

Το ύψος του τεκμηρίου δεν ορίζεται από το ύψος των αμοιβών που πραγματικά καταβάλλονται στους οικιακούς βοηθούς, αλλά από το όριο των κατώτερων αμοιβών οι οποίες ορίζονται από τον νόμο, για την αντίστοιχη κατηγορία εργαζομένων.

Κατ' εξαίρεση δεν υπολογίζεται τεκμήριο όταν ο φορολογούμενος απασχολεί έναν μόνο οικιακό βοηθό. Απαλλαγή υπάρχει από το τεκμήριο για δαπάνες που καταβάλλονται όταν έχει αναπηρία από 67% και άνω ο ίδιος ο φορολογούμενος ή κάποιο από τα πρόσωπα που συνοικούν με αυτόν και τον βαρύνουν (προστατευόμενα μέλη). Η αναπηρία μπορεί να είναι φυσική αναπηρία ή διανοητική καθυστέρηση. Η απαλλαγή ισχύει για την απασχόληση ενός νοσοκόμου όταν πρόκειται για άτομα άνω των 65 ετών.

Φόρος πολυτελούς διαβίωσης

Επιβάλλεται, σε όσους έχουν επιβατικά αυτοκίνητα Ι.Χ. από 1.929 κ.ε. και άνω, αεροσκάφη, ελικόπτερα, ανεμόπτερα, πισίνες και σκάφη αναψυχής άνω των 5 μέτρων. Υπολογίζεται στην αξία που προκύπτει από τα αντίστοιχα τεκμήρια που έχουν δηλωθεί (ΠΟΛ.1159/2015).

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται αναλυτικά ο φόρος πολυτελούς διαβίωσης:

Πίνακας 5.7 – Υπολογισμός φόρου πολυτελούς διαβίωσης

Είδος	Συντελεστής	Παρατηρήσεις
Αυτοκίνητο από 1.929 έως 2.500 κ.ε.	5%	Απαλλαγή σε όσα έχουν παλαιότητα άνω των 10 ετών (κυκλοφόρησαν μέχρι 31/12/2010), τα αναπηρικά και των πολύτεκνων με τουλάχιστον 4 προστατευόμενα παιδιά.
Αυτοκίνητα άνω των 2.500 κ.ε.	13%	
Ηλεκτροκίνητα αυτοκίνητα (μηδενικών ρύπων)	0%	Απαλλάσσεται.
Πισίνα	13%	Εσωτερική και εξωτερική.
Αεροσκάφος, ελικόπτερο, ανεμόπτερο	13%	
Σκάφος άνω των 5 μέτρων	13%	Εξαιρούνται ιστιοφόρα, ξύλινα παραδοσιακά.

5.6 Γενικά - Πίνακας 5.2 Δαπάνες Απόκτησης Περιουσιακών Στοιχείων του Άρθρου 32 του Κ.Φ.Ε. (Τεκμήρια Απόκτησης Περιουσιακών Στοιχείων)

Τεκμήρια απόκτησης περιουσιακών στοιχείων αποτελούν τα χρηματικά ποσά που πραγματικά κατέβαλε ο φορολογούμενος, η σύζυγός του ή τα προστατευόμενα από αυτούς μέλη όπως ανήλικα παιδιά κλπ, για να αποκτήσουν ορισμένα περιουσιακά στοιχεία ή για άλλες συγκεκριμένες πράξεις. Τα περιουσιακά στοιχεία που αν αποκτηθούν αποτελούν τεκμήριο αναφέρονται αναλυτικά παρακάτω.

Τεκμήρια αποτελούν συγκεκριμένες δαπάνες μόνο όταν γίνονται από ιδιώτες φυσικά πρόσωπα, για ιδιωτικούς λόγους. Οι δαπάνες που γίνονται από φυσικά πρόσωπα στα πλαίσια άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας όταν έχουν καταχωρηθεί στα λογιστικά τους αρχεία (βιβλία), δεν αποτελούν τεκμήρια (με εξαιρέσεις) (ΠΟΛ.1076/2015).

Αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση αυτοκινήτων, δίτροχων και λοιπών οχημάτων

Η αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση των αυτοκινήτων αποτελεί τεκμήριο. Αν τα αυτοκίνητα αγοραστούν με δόσεις τεκμήριο αποτελεί το ποσό που καταβλήθηκε εντός του έτους. Επίσης, τεκμήριο αποτελούν και τα χρηματικά ποσά τα οποία καταβλήθηκαν για να αγοραστούν δίτροχα ή τρίτροχα οχήματα ανεξαρτήτως κυβισμού (μηχανάκια, μηχανές, παπάκια κλπ). Δεν αποτελεί τεκμήριο αγοράς η απόκτηση αυτοκινήτου από εταιρεία, ούτε αποτελεί τεκμήριο για αυτούς που έχουν ως αντικείμενο της επιχείρησής τους την αγοραπωλησία αυτοκινήτων,

δίτροχων ή τρίτροχων οχημάτων. Από 1/1/2020 και μετά δεν ισχύει το τεκμήριο αγοράς επιβατικού αυτοκινήτου Ι.Χ. και παντός άλλου οχήματος με τρεις ή τέσσερις τροχούς, μηδενικών ρύπων με λιανική τιμή προ φόρων έως 50.000 ευρώ.

Υπάρχει απαλλαγή από το τεκμήριο απόκτησης, της δαπάνης που καταβάλλεται για αγορά επιβατικών αυτοκινήτων Ι.Χ., ειδικά διασκευασμένο για πρόσωπα που παρουσιάζουν κινητικές αναπηρίες σε ποσοστό αναπηρίας άνω του 67%.

Εάν ένα επιβατικό αυτοκίνητο αγοραστεί με δόσεις κάθε έτος θα υπολογίζεται τεκμήριο αγοράς το ποσό των δόσεων που έχουν καταβληθεί εντός αυτού.

Αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση πλοίων αναψυχής, λοιπών σκαφών αναψυχής και αεροσκαφών

Αποτελούν τεκμήριο τα ποσά που καταβλήθηκαν για αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση σκαφών αναψυχής, αεροσκαφών, ελικοπτέρων, ανεμοπτέρων και jetski.

Αποτελεί τεκμήριο όχι μόνο το τίμημα που καταβάλλεται για την αγορά του σκάφους, αεροσκάφους κλπ αλλά και τα υπόλοιπα έξοδα που την επιβαρύνουν και τα οποία έχουν καταβληθεί. Εξαιρούνται από το τεκμήριο όσα από τα παραπάνω αποτελούν το άμεσο αντικείμενο εμπορικής δραστηριότητας καθώς και όσα αποτελούν πάγιο εξοπλισμό επαγγελματικής χρήσης.

Αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση κινητών πραγμάτων αξίας άνω των 10.000 ευρώ

Αποτελεί τεκμήριο η αγορά κινητών πραγμάτων μεγάλης αξίας που ξεπερνάει τις 10.000 ευρώ. Ενδεικτικά αναφέρονται κοσμήματα, πίνακες ζωγραφικής, τάπητες, γούνες κλπ. Όταν η αγορά κάθε πράγματος που αγοράστηκε είναι μικρότερη από 10.000 ευρώ, τα πράγματα όμως που αγοράστηκαν αποτελούν ενιαίο σύνολο, σύμφωνα με τις συναλλακτικές αντιλήψεις, για τον υπολογισμό της αξίας λαμβάνεται υπόψη η αξία όλων αυτών των πραγμάτων, εφόσον ξεπερνάει τις 10.000 ευρώ (άρθρο 32 ν.4172/2013).

Υπάρχει απαλλαγή του τεκμηρίου για την αγορά παγίου εξοπλισμού επαγγελματικής χρήσης, από πρόσωπα που ασκούν ατομική εμπορική επιχείρηση ή γεωργική επιχείρηση ή ελεύθερο επάγγελμα (ΠΟΛ.1076/2015 και Α1118/2021 ΑΑΔΕ).

Αγορά επιχειρήσεων, εταιρικών μεριδίων και χρεογράφων γενικά και τις καταβολές για ασφαλιστικά επενδυτικά συμβόλαια κατά το μέρος που αποτελούν επενδυτικό προϊόν

Ισχύει από 1/1/2014 και μετά, το τεκμήριο σύστασης και αύξησης κεφαλαίου επιχειρήσεων (ατομικής ή οποιασδήποτε μορφής). Τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται για σύσταση

(αρχικό κεφάλαιο) είτε για την αύξηση κεφαλαίου από κάθε ένα μέλος είτε για τα δάνεια, προσωρινές διευκολύνσεις κλπ αποτελούν τεκμήριο για το κάθε μέλος που καταβάλλει τα ποσά αυτά (άρθρο 32 ν.4172/2013).

Επίσης, αποτελεί τεκμήριο:

- το τίμημα που καταβάλλεται για την αγορά εταιρικών μεριδίων οποιασδήποτε νομικής μορφής (Ο.Ε., Ε.Ε., Ε.Π.Ε. κλπ)
- τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται για την αγορά μετοχών ανωνύμων εταιρειών, ανεξαρτήτως αν είναι εισηγμένες ή όχι στο Χρηματιστήριο
- το τίμημα για την αγορά μεριδίων από αμοιβαία κεφάλαια του εσωτερικού ή του εξωτερικού που αποτελούν τεκμήριο 1/1/2014 και μετά
- τα χρηματικά ποσά που καταβάλλεται για την αγορά έντοκων γραμματίων και χρεογράφων.

Διευκρινίζεται ότι στην έννοια των χρεογράφων συμπεριλαμβάνονται οι ομολογίες, τα έντοκα γραμμάτια του ελληνικού δημοσίου, τα ομόλογα τραπεζών, τα προθεσμιακά συμβόλαια, τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης, τα συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης, τα μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων, οι μετοχές και γενικά προϊόντα που μπορούν να διαπραγματεύονται στα χρηματιστήρια και στις αγορές (ΠΟΛ.1076/2015).

Υπάγονται στα τεκμήρια απόκτησης περιουσιακών στοιχείων οι καταβολές που γίνονται για τα ασφαλιστικά επενδυτικά συμβόλαια κατά το μέρος που αποτελούν επενδυτικό προϊόν, καθώς τα προϊόντα αυτά είναι παρόμοια με την αγορά και επένδυση χρεογράφων, τα οποία ήδη αποτελούν τεκμήριο (άρθρο 115 ν.4549/2018, ΠΟΛ.1147/2018).

Αγορά χρονομεριστική ή χρηματοδοτική μίσθωση ακινήτων ή ανέγερση οικοδομών κλπ

Τεκμήριο αποτελούν τα ποσά που καταβλήθηκαν για αγορά ακινήτων, χρονομεριστική ή χρηματοδοτική μίσθωση ακινήτων και για ανέγερση οικοδομών. Στην αγορά ακινήτων, τεκμήριο αποτελεί η συνολική επιβάρυνση που προκύπτει από τα πωλητήρια συμβόλαια εκτός και αν προκύψει μεγαλύτερο ποσό από τον έλεγχο, οπότε θα ληφθεί υπόψη το μεγαλύτερο ποσό. Το ποσό του τεκμηρίου προσαυξάνεται και με τα υπόλοιπα έξοδα τα οποία πραγματοποιήθηκαν κατά την αγορά του ακινήτου όπως είναι ο φόρος μεταβίβασης, τα συμβολαιογραφικά έξοδα, η αμοιβή του μεσίτη, η αμοιβή του δικηγόρου κλπ. Δεν λαμβάνεται πλέον ως τεκμήριο η αντικειμενική αξία του ακινήτου, κάτι που ίσχυε παλαιότερα (ΠΟΛ.1076/2015).

✓ Όταν δεν συντάσσεται κατευθείαν το οριστικό συμβόλαιο αλλά προσύμφωνο αγοράς ακινήτου, τεκμήριο αποτελούν τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται από τον αγοραστή για την αγορά ακινήτου βάσει προσυμφώνου (ΠΟΛ.1076/2015).

✓ Όταν αγοράζεται ένα ακίνητο ή ανεγείρεται οικοδομή που ανήκει κατά την ψιλή κυριότητα στον ψιλό κύριο και κατά την επικαρπία στον επικαρπωτή η δαπάνη αγοράς ή ανέγερσης επιμερίζεται και στους δύο κατά τα ποσοστά που προβλέπονται από τη φορολογία κληρονομιών και παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.8 - Ποσοστά ιδιοκτησίας σε ισόβια ή αορίστου χρόνου επικαρπία

Ηλικία επικαρπωτή	Ποσοστό επικαρπωτή επί της πλήρους κυριότητας	Ποσοστό ψιλού κυρίου επί της πλήρους κυριότητας
Μέχρι 20 ετών	8/10	2/10
Άνω των 20 μέχρι 30 ετών	7/10	3/10
Άνω των 30 μέχρι 40 ετών	6/10	4/10
Άνω των 40 μέχρι 50 ετών	5/10	5/10
Άνω των 50 μέχρι 60 ετών	4/10	6/10
Άνω των 60 μέχρι 70 ετών	3/10	7/10
Άνω των 70 μέχρι 80 ετών	2/10	8/10
Άνω των 80 ετών	1/10	9/10

✓ Η αγορά ψιλής κυριότητας είναι τεκμήριο για τον αγοραστή.

✓ Εάν ένα ακίνητο αγοραστεί με δόσεις κάθε έτος θα υπολογίζεται τεκμήριο αγοράς το ποσό των δόσεων που έχουν καταβληθεί εντός αυτού.

✓ Αποτελεί τεκμήριο η δαπάνη απόκτησης περιουσιακού στοιχείου από φυσικό πρόσωπο, φορολογικό κάτοικο Ελλάδας που αποδεδειγμένα καταβλήθηκε στο εξωτερικό.

✓ Όταν ο φορολογικός κάτοικος εξωτερικού αγοράζει κατοικία ή άλλα ακίνητα στην Ελλάδα απαλλάσσεται από το τεκμήριο αγοράς, εφόσον δεν αποκτά εισόδημα στην Ελλάδα (άρθρο 33 ν.4172/2013).

✓ Αποτελεί τεκμήριο η δαπάνη που πραγματοποιήθηκε για την ανέγερση οικοδομών ή την κατασκευή δεξαμενών κολύμβησης (πισίνες). Ως τεκμήριο λαμβάνεται υπόψη το ποσό το οποίο δηλώνεται από τον φορολογούμενο και το οποίο όμως πρέπει να είναι το πραγματικό.

✓ Όταν ο ενοικιαστής ακινήτου, φυσικό πρόσωπο, με δικά του έξοδα κτίζει οικοδομή εντός οικοπέδου που δεν ανήκει στον ίδιο αλλά σε τρίτο πρόσωπο, το τεκμήριο για την ανέγερση βαρύνει τον ενοικιαστή που πραγματικά πληρώνει για την ανέγερση της οικοδομής και όχι τον ιδιοκτήτη του οικοπέδου (ΠΟΛ.1076/2015).

Χορήγηση δανείων προς οποιονδήποτε

Αποτελούν τεκμήρια τα ποσά που **καταβλήθηκαν** για δάνεια ή διευκολύνσεις από τον φορολογούμενο εντός του έτους προς οποιονδήποτε και για οποιονδήποτε λόγο.

➤ Η χορήγηση δανείων, προσωπικών διευκολύνσεων ή προσωρινών καταθέσεων σε ατομικές επιχειρήσεις ή εταιρείες ή κοινωνίες ή κοινοπραξίες από τα μέλη τους ή τους μετόχους τους αποτελούν τεκμήριο.

➤ Η χορήγηση δανείων ή προσωπικών διευκολύνσεων από τον φορολογούμενο προς οποιονδήποτε και για οποιονδήποτε λόγο αποτελεί τεκμήριο για αυτόν που δίνει το δάνειο. Αυτός που λαμβάνει το δάνειο μπορεί με αυτό το ποσό να καλύψει τυχόν τεκμήρια που έχει.

Δωρεές ή γονικές παροχές ή χορηγίες χρηματικών ποσών άνω των 300 ευρώ (εκτός από δημόσιο κλπ)

Αποτελούν τεκμήριο τα ποσά που καταβλήθηκαν για δωρεές ή γονικές παροχές ή χορηγίες που πραγματοποιήθηκαν εντός του έτους εφόσον αθροιστικά υπερβαίνουν τα 300 ευρώ ανά έτος, ανεξάρτητα αν έγιναν στο ίδιο ή σε διαφορετικά πρόσωπα. Το ποσό αυτό λαμβάνεται υπόψη αυτοτελώς για κάθε σύζυγο. Διευκρινίζεται ότι οι γονικές παροχές χρηματικών ποσών αποτελούν τεκμήριο για το πρόσωπο που τις πραγματοποιεί.

Επίσης, δεν αποτελούν τεκμήριο οι δωρεές ή χορηγίες ποσών προς το Δημόσιο, τους Δήμους και τις κοινότητες του Κράτους, τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα κλπ (άρθρο 32 ν.4172/2013).

Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων οποιασδήποτε μορφής

Αποτελούν τεκμήριο τα ποσά που **καταβλήθηκαν** για την τοκοχρεωλυτική απόσβεση όλων των δανείων (και των δανείων για την πρώτη κατοικία) ή πιστώσεων ή χρεώσεων γενικά μέσω καρτών για αγορά αγαθών που δεν είναι καταναλωτικά. Μη καταναλωτικά αγαθά μπορεί να είναι αυτοκίνητα, πίνακες ζωγραφικής κλπ.

✓ Αρχικά, η πληρωμή των δανείων ή των δόσεων των δανείων, αποτελεί τεκμήριο και επιβαρύνει τον λήπτη των δανείων. Σε κάθε περίπτωση όμως για τον υπολογισμό των τεκμηρίων λαμβάνεται υπόψη όχι σε ποιο όνομα έχουν ληφθεί τα δάνεια αλλά ποιος πραγματικά καταβάλλει τα σχετικά ποσά, για την εξόφληση των δανείων. Το πρόσωπο που τα καταβάλλει πραγματικά επιβαρύνεται με το τεκμήριο (ΠΟΛ.1076/2015). Αν τυχόν καταβλήθηκαν και τόκοι υπερημερίας για καθυστέρηση στην εξόφληση ή για άλλο λόγο τότε αυτοί οι τόκοι αθροίζονται με τα ποσά των τόκων και των δόσεων του τοκοχρεωλυσίου (ΠΟΛ.1054/2010).

✓ Οι δόσεις που πληρώθηκαν για επιχειρηματικά δάνεια που έχουν καταχωρηθεί στα βιβλία των ατομικών επιχειρήσεων και αφορούν σε δανειακές συμβάσεις που πραγματοποίησαν τα πρόσωπα αυτά για επιχειρηματικούς σκοπούς (όχι προσωπικούς) δεν αποτελούν τεκμήριο. Επίσης τα παραπάνω ισχύουν και για τις δόσεις που καταβάλλονται από τα πρόσωπα αυτά για συμβάσεις που χαρακτηρίζονται από τις τράπεζες ως «δάνεια κεφαλαίου κίνησης» ή ως «σύμβαση πίστωσης δι' ανοιχτού λογαριασμού» (Α1118/2021 ΑΑΔΕ).

5.7 Μη Εφαρμογή Αντικειμενικών Δαπανών και Υπηρεσιών

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 33του Κ.Φ.Ε. προσδιορίζονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν εφαρμόζεται η ετήσια αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων.

Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη και η δαπάνη απόκτησης περιουσιακών στοιχείων δεν εφαρμόζονται:

α) Προκειμένου για αντικειμενική δαπάνη, η οποία προκύπτει βάσει επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης αναπήρου, το οποίο απαλλάσσεται από τα τέλη κυκλοφορίας.

β) Προκειμένου για αλλοδαπό προσωπικό που δεν διαμένει μόνιμα στην Ελλάδα ή ημεδαπό προσωπικό που διαμένει μόνιμα στο εξωτερικό και απασχολείται αποκλειστικά σε επιχειρήσεις που υπάγονται στις διατάξεις του α.ν. 89/1967, του α.ν.378/1968 και του άρθρου 25 του ν.27/1975για το ποσό της ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης, η οποία προκύπτει βάσει του επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης ή της κατοικίας.

γ) Προκειμένου για επιχειρήσεις μεταπώλησης αυτοκινήτων που έχουν υπαχθεί στο ειδικό καθεστώς φορολογίας του άρθρου 45 του ν.2859/2000, για την αντικειμενική δαπάνη που προκύπτει βάσει των επιβατικών αυτοκινήτων που έχουν αγορασθεί για μεταπώληση με βάση τις διατάξεις του άρθρου 45 του ν.2859/2000, εφόσον η άδεια και οι πινακίδες κυκλοφορίας του μεταβιβαζόμενου αυτοκινήτου οχήματος έχουν παραμείνει στη Δ.Ο.Υ., στην οποία έγινε η μεταβίβαση του αυτοκινήτου προς την επιχείρηση μεταπώλησης μέχρι και την ημερομηνία μεταπώλησης από αυτή σε τρίτο και το αυτοκίνητο κατά το χρονικό αυτό διάστημα δεν κυκλοφόρησε παράνομα. Οι μεταπωλήτριες επιχειρήσεις έχουν υποχρέωση μαζί με την ετήσια δήλωση φορολογίας εισοδήματος να συνυποβάλουν υπεύθυνη δήλωση του

ν.1599/1986, στην οποία να αναγράφουν τα παραπάνω αυτοκίνητα που αγόρασαν ή πώλησαν στο οικείο έτος.

Προκειμένου για ατομικές επιχειρήσεις μεταπώλησης αυτοκινήτων της περίπτωσης αυτής, η ετήσια αντικειμενική δαπάνη που προκύπτει από τα προς πώληση οχήματα, όταν δεν κατατεθούν η άδεια και οι πινακίδες κυκλοφορίας τους στη Δ.Ο.Υ., σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεν μπορεί να υπερβαίνει τη μεγαλύτερη αντικειμενική δαπάνη που προκύπτει από αυτοκίνητο της επιχείρησης. Οι διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου έχουν εφαρμογή για δαπάνες που προκύπτουν από 1.1.2010 και μετά.

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ορίζεται κάθε άλλο θέμα για την εφαρμογή αυτής της περίπτωσης.

δ) Προκειμένου για αντικειμενική δαπάνη που προκύπτει με βάση σκάφη αναψυχής ιδιωτικής χρήσης, κυριότητας ή κατοχής μονίμων κατοίκων εξωτερικού.

ε) Προκειμένου για αγορά πάγιου εξοπλισμού επαγγελματικής χρήσης από πρόσωπα που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα.

στ) Προκειμένου για αγορά επιβατικών αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης, ειδικά διασκευασμένων για πρόσωπα που παρουσιάζουν κινητικές αναπηρίες που υπερβαίνουν σε ποσοστό το εξήντα επτά τοις εκατό (67%).

Ως επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης ειδικά διασκευασμένα για κινητικά αναπήρους θεωρούνται εκείνα που διασκευάστηκαν ύστερα από άδεια της αρμόδιας αρχής για να οδηγούνται από πρόσωπα που παρουσιάζουν κινητική αναπηρία με ποσοστό άνω του εξήντα επτά τοις εκατό (67%) ή για να μεταφέρουν αυτά τα πρόσωπα μαζί με τα αντικείμενα που είναι απαραίτητα για τη μετακίνησή τους.

ζ) Οι ετήσιες αντικειμενικές δαπάνες που υπολογίζονται σύμφωνα με το άρθρο 31προκειμένου για συνταξιούχους, οι οποίοι έχουν υπερβεί το 65^ο έτος της ηλικίας τους, εφαρμόζονται μειωμένες κατά ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%) των όσων προκύπτουν σύμφωνα με τις προηγούμενες διατάξεις.

η) Προκειμένου για αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες του άρθρου 31φυσικού προσώπου που έχει τη φορολογική κατοικία του στην αλλοδαπή. Προκειμένου για δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του άρθρου 32φυσικού προσώπου που έχει τη φορολογική κατοικία του στην αλλοδαπή εφόσον δεν αποκτά εισόδημα στην Ελλάδα.

θ) Προκειμένου για αγορά επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης, οχήματος τύπου L, μοτοποδηλάτου, μοτοσυκλέτας, καθώς και οχήματος παντός εδάφους ή άλλου μικρού οχήματος με τρεις ή τέσσερις τροχούς, μηδενικών ρύπων με λιανική τιμή προ φόρων (Λ.Τ.Π.Φ.) έως πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ. Για τα αυτοκίνητα του προηγούμενου

εδαφίου ορίζεται μηδενική ετήσια αντικειμενική δαπάνη, ενώ για τα άνω του ορίου αυτού η ετήσια αντικειμενική δαπάνη ορίζεται σε τέσσερις χιλιάδες (4.000) ευρώ.

ι) Προκειμένου για φυσικά πρόσωπα που υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 5Γ', για το ποσό της ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης, η οποία προκύπτει βάσει της κατοικίας ή του επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης.

Η περίπτωση ι' τέθηκε όπως προστέθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 40του ν.4758/2020 (ΦΕΚ Α' 242/04-12-2020) και ισχύει από **01/01/2021**, σύμφωνα με την παρ. 10 του άρθρου 81 του ίδιου νόμου.

5.8 Αμφισβήτηση Αντικειμενικών Δαπανών

Το ετήσιο συνολικό ποσό της αντικειμενικής δαπάνης(δαπάνες διαβίωσης) όπως περιγράφεται αναλυτικά **στον πίνακα 5.1**, μπορεί να αμφισβητηθεί από τον φορολογούμενο, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 31 του Κ.Φ.Ε.

Η παρ.2 του άρθρου 31 αναφέρει:

Το ετήσιο συνολικό ποσό της αντικειμενικής δαπάνης, που προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου, μπορεί να αμφισβητηθεί από τον φορολογούμενο όταν αυτό είναι μεγαλύτερο από την πραγματική δαπάνη του φορολογουμένου και των εξαρτώμενων μελών που τον βαρύνουν, εφόσον αυτό αποδεικνύεται από τον υπόχρεο με βάση πραγματικά περιστατικά ή στοιχεία. Τέτοια περιστατικά συντρέχουν ιδίως στο πρόσωπο των υπόχρεων, οι οποίοι:

- α) υπηρετούν τη στρατιωτική θητεία τους στις Ένοπλες Δυνάμεις,
- β) είναι φυλακισμένοι,
- γ) νοσηλεύονται σε νοσοκομείο ή κλινική,
- δ) είναι άνεργοι και δικαιούνται βοήθημα ανεργίας,
- ε) συγκατοικούν με συγγενείς πρώτου βαθμού και έχουν μειωμένες δαπάνες διαβίωσης, λόγω αποδεδειγμένης συμβολής στις δαπάνες αυτές των συγγενών τους με την προϋπόθεση ότι οι τελευταίοι αυτοί έχουν εισόδημα από εμφανείς πηγές,
- στ) είναι ορφανοί ανήλικοι οι οποίοι έχουν στην κυριότητά τους επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης από κληρονομιά του πατέρα ή της μητέρας τους και
- ζ) προσκομίζουν στοιχεία από τα οποία αποδεικνύεται ότι για λόγους ανώτερης βίας πραγματοποίησαν δαπάνη μικρότερη από την αντικειμενική.

Όταν συντρέχει μία ή περισσότερες από τις περιπτώσεις αυτές, ο φορολογούμενος υποχρεούται να υποβάλει τα αναγκαία δικαιολογητικά για την απόδειξη των ισχυρισμών του. Η Φορολογική Διοίκηση ελέγχει την αλήθεια των ισχυρισμών και την ακρίβεια των αποδεικτικών στοιχείων του φορολογουμένου και μειώνει ανάλογα την ετήσια αντικειμενική δαπάνη, στην οποία αναφέρονται οι ισχυρισμοί και τα αποδεικτικά στοιχεία.

Στις παραπάνω α' και ε' περιπτώσεις, η διαφορά μεταξύ της αντικειμενικής δαπάνης και της πραγματικής δαπάνης λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της συνολικής αντικειμενικής δαπάνης του γονέα ή του τέκνου που συμβάλλει στις δαπάνες διαβίωσης του υπόχρεου.

Αν πρόκειται για τους γονείς, η διαφορά αντικειμενικής δαπάνης καταλογίζεται σε εκείνον που έχει το μεγαλύτερο εισόδημα.

5.9 Απαλλαγή Τεκμηρίων Ειδικά για το Φορολογικό Έτος 2020

Ειδικά για το φορολογικό έτος 2020 (άρθρο 36 ν.4797/2021) και υπό κάποιες συγκεκριμένες προϋποθέσεις, προβλέπεται η μη φορολόγηση της προστιθέμενης διαφοράς τεκμηρίων διαβίωσης (αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες του άρθρου 31 του Κ.Φ.Ε.) για τα παρακάτω φυσικά πρόσωπα:

(i) Όσα ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα η οποία βάσει κανονιστικών πράξεων της διοίκησης, εντός του 2020 χαρακτηρίστηκε ως πληττόμενη, λόγω covid-19 ή ανεστάλη η λειτουργία της, ανεξαρτήτως χρονικού διαστήματος αναστολής.

(ii) Όσων η σύμβαση εργασίας ανεστάλη για οποιοδήποτε χρονικό διάστημα εντός του έτους 2020 λόγω covid-19.

(iii) Όσων η σύμβαση ναυτολόγησης ανεστάλη κατά τη διάρκεια οποιουδήποτε διαστήματος εντός του 2020.

(iv) Όσα εντάχθηκαν στο μηχανισμό ενίσχυσης « ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ» ανεξαρτήτως χρονικού διαστήματος εντός του 2020, σύμφωνα με το άρθρο 31 του ν.4690/2020 και το άρθρο 123 του ν.4714/2020.

(v) Οι ιδιοκτήτες ακινήτων που έλαβαν μειωμένο μίσθωμα εντός του 2020, για το οποίο έχει υποβληθεί έστω και μία εγκεκριμένη δήλωση covid-19.

Για να τύχουν της απαλλαγής από τα τεκμήρια (μη εφαρμογή του άρθρου 31 του Κ.Φ.Ε. στη διαφορά μεταξύ του τεκμαρτού και του συνολικού εισοδήματος κατά την παρ. 1 του

άρθρου 30του Κ.Φ.Ε.) τα ανωτέρω φυσικά πρόσωπα θα πρέπει να πληρούν σωρευτικά τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

1. τουλάχιστον σε ένα από τα δύο προηγούμενα φορολογικά έτη (2019 ή 2018) το εισόδημά τους δεν προσδιορίστηκε βάσει τεκμηρίων, σύμφωνα με τα άρθρα 30 έως 34 του Κ.Φ.Ε.,
2. δεν υπήρξε αύξηση των δαπανών διαβίωσης του άρθρου 31 του Κ.Φ.Ε., του φορολογικού έτους 2020 σε σχέση με το φορολογικό έτος 2019 και,
3. σε περίπτωση δαπάνης απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του άρθρου 32του Κ.Φ.Ε. (πίνακας 5.2 της φορολογικής δήλωσης), η εν λόγω δαπάνη να δικαιολογείται από τα αναγραφόμενα στη φορολογική δήλωση χρηματικά ποσά, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ.2 του άρθρου 34 του Κ.Φ.Ε. Δηλαδή, να καλύπτεται η δαπάνη της απόκτησης περιουσιακών στοιχείων, με εισοδήματα, δάνεια, πώληση περιουσιακών στοιχείων, δωρεές, ανάλωση κεφαλαίου κλπ.

Σε περίπτωση που το εισόδημα για τα δύο προηγούμενα φορολογικά έτη, προσδιορίστηκε βάσει τεκμηρίων, σύμφωνα με τα άρθρα 30 έως 34 του Κ.Φ.Ε. και για το φορολογικό έτος 2020 προκύπτει προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων, ως δαπάνη του άρθρου 31 του Κ.Φ.Ε. για το φορολογικό έτος 2020, λαμβάνεται υπόψη το μικρότερο ποσό των δαπανών διαβίωσης του άρθρου 31 μεταξύ των φορολογικών ετών 2018, 2019 και 2020, εφόσον δεν υπήρξε αύξηση των δαπανών διαβίωσης του άρθρου 31 του έτους 2020 σε σχέση με το έτος 2019.

Αν δεν προκύπτει στην κοινή δήλωση του 2020 διαφορά τεκμηρίων σε πληττόμενο φορολογούμενο, δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 36 του ν.4797/2021. Το κριτήριο για να ενεργοποιηθεί η νέα διάταξη είναι καταρχήν να προκύπτει στη φορολογική δήλωση του 2020 προστιθέμενη διαφορά που δεν καλύπτεται εξ' ολοκλήρου με το οικογενειακό εισόδημα. Επισημαίνεται ότι το άρθρο 32 του Κ.Φ.Ε. (δαπάνες απόκτησης) εφαρμόζεται κανονικά χωρίς καμία ιδιαίτερη πρόνοια για το φορολογικό έτος 2020.

5.10 Πίνακας 6 Πρόσθετα Ποσά Εισοδήματος και Λοιπά Πληροφοριακά Στοιχεία

ΠΙΝΑΚΑΣ 6. ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ																																																					
1. Ποσό μείωσης προκαταβλητέου φόρου (παρ. 1 άρθρ. 70 Κ.Φ.Ε.)																																																					
					655			656																																													
* Συμπληρώνεται όταν η Τ.Σ. είναι από 2.800 € και άνω																																																					
3																																																					
2. Εισοδήματα που απαλλάσσονται από το φόρο ή φορολογούνται με ειδικό τρόπο χωρίς ηλεκτρονική πληροφόρηση																																																					
					659			660																																													
3. Μη εισαχθέντα μερίσματα πλειοκτητριών εταιριών που δεν φορολογούνται με τον ν. 4607/2019																																																					
					649			650																																													
4. Εισοδήματα που απαλλάσσονται από το φόρο ή φορολογούνται με ειδικό τρόπο, με ηλεκτρονική πληροφόρηση																																																					
					619			620																																													
5. Εισοδημ. που εξαιρούνται από φόρο και εισφορά (παρ. 2 άρθρ. 43Α Κ.Φ.Ε.) χωρίς ηλεκτρονική πληροφόρηση																																																					
					657			658																																													
6. Εισοδήματα που εξαιρούνται από φόρο και εισφορά (παρ. 2 άρθρ. 43Α Κ.Φ.Ε.)																																																					
					617			618																																													
7. Φόρος που παρακρατήθηκε στα εισοδήματα της περ. 2																																																					
					433			434																																													
8. Φόρος που παρακρατήθηκε στα εισοδήματα της περ. 4																																																					
					613			614																																													
9. Επιδόματα ανεργίας ΟΑΕΔ, ΓΕΝΕ, ΕΤΑΠ - ΜΜΕ																																																					
					661			662																																													
10. Καθαρά κέρδη από συμμετοχή σε νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες που τηρούν απογραφικά βιβλία																																																					
					431			432																																													
11. Καθαρό ποσό κοινωνικής αλληλεγγύης (ΕΚΑΣ) χωρίς ηλεκτρονική πληροφόρηση																																																					
					305			306																																													
12. Καθαρό ποσό κοινωνικής αλληλεγγύης (ΕΚΑΣ)																																																					
					335			336																																													
13. Ενοίκιο που πληρώσατε για κύρια κατοικία της οικογένειας:																																																					
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Όνοματεπώνυμο ή Επωνυμία ιδιοκτήτη</th> <th>Κ.Α.</th> <th>Α.Φ.Μ. ιδιοκτήτη</th> <th>Κ.Α.</th> <th>Φιλοξενία</th> <th>Κ.Α.</th> <th>Επιμόρφωση σε τ.μ.</th> <th>Κ.Α.</th> <th>Μήνες</th> <th>Υπόχρεου / Μ.Σ.Σ*</th> <th>Συζύγου / Μ.Σ.Σ*</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>801</td> <td></td> <td>092</td> <td>ΝΑΙ</td> <td>1</td> <td>091</td> <td></td> <td>097</td> <td>811</td> <td>812</td> </tr> <tr> <td></td> <td>802</td> <td></td> <td>094</td> <td>ΝΑΙ</td> <td>1</td> <td>093</td> <td></td> <td>098</td> <td>813</td> <td>814</td> </tr> <tr> <td></td> <td>803</td> <td></td> <td>096</td> <td>ΝΑΙ</td> <td>1</td> <td>095</td> <td></td> <td>099</td> <td>815</td> <td>816</td> </tr> </tbody> </table>										Όνοματεπώνυμο ή Επωνυμία ιδιοκτήτη	Κ.Α.	Α.Φ.Μ. ιδιοκτήτη	Κ.Α.	Φιλοξενία	Κ.Α.	Επιμόρφωση σε τ.μ.	Κ.Α.	Μήνες	Υπόχρεου / Μ.Σ.Σ*	Συζύγου / Μ.Σ.Σ*		801		092	ΝΑΙ	1	091		097	811	812		802		094	ΝΑΙ	1	093		098	813	814		803		096	ΝΑΙ	1	095		099	815	816
Όνοματεπώνυμο ή Επωνυμία ιδιοκτήτη	Κ.Α.	Α.Φ.Μ. ιδιοκτήτη	Κ.Α.	Φιλοξενία	Κ.Α.	Επιμόρφωση σε τ.μ.	Κ.Α.	Μήνες	Υπόχρεου / Μ.Σ.Σ*	Συζύγου / Μ.Σ.Σ*																																											
	801		092	ΝΑΙ	1	091		097	811	812																																											
	802		094	ΝΑΙ	1	093		098	813	814																																											
	803		096	ΝΑΙ	1	095		099	815	816																																											
14. Ενοίκιο που πληρώσατε για κατοικία παιδιών της οικογένειας που σπουδάζουν στο εσωτερικό:																																																					
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Όνοματεπώνυμο ή Επωνυμία ιδιοκτήτη</th> <th>Κ.Α.</th> <th>Α.Φ.Μ. ιδιοκτήτη</th> <th>Κ.Α.</th> <th>Φιλοξενία</th> <th>Κ.Α.</th> <th>Επιμόρφωση σε τ.μ.</th> <th>Κ.Α.</th> <th>Μήνες</th> <th>Υπόχρεου / Μ.Σ.Σ*</th> <th>Συζύγου / Μ.Σ.Σ*</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>804</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>817</td> <td>818</td> </tr> <tr> <td></td> <td>805</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>819</td> <td>820</td> </tr> <tr> <td></td> <td>806</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>821</td> <td>822</td> </tr> </tbody> </table>										Όνοματεπώνυμο ή Επωνυμία ιδιοκτήτη	Κ.Α.	Α.Φ.Μ. ιδιοκτήτη	Κ.Α.	Φιλοξενία	Κ.Α.	Επιμόρφωση σε τ.μ.	Κ.Α.	Μήνες	Υπόχρεου / Μ.Σ.Σ*	Συζύγου / Μ.Σ.Σ*		804								817	818		805								819	820		806								821	822
Όνοματεπώνυμο ή Επωνυμία ιδιοκτήτη	Κ.Α.	Α.Φ.Μ. ιδιοκτήτη	Κ.Α.	Φιλοξενία	Κ.Α.	Επιμόρφωση σε τ.μ.	Κ.Α.	Μήνες	Υπόχρεου / Μ.Σ.Σ*	Συζύγου / Μ.Σ.Σ*																																											
	804								817	818																																											
	805								819	820																																											
	806								821	822																																											
15. Ενοίκιο ακινήτων εκτός από κύρια κατοικία και κατοικία παιδιών που σπουδάζουν																																																					
					417			797																																													
16. Ενοίκια που καταβάλλονται σε Ιερές Μονές Αγίου Όρους (παρ. 3 άρθρ.22 ν. 4283/2014)																																																					
					421			422																																													
17. Εισόδημα από δικαιώματα προαίρεσης και δωρεάν μετοχές σε εργαζόμ./εταίρους/μετόχους																																																					
					423			424																																													
18. Λοιπά πληροφοριακά στοιχεία - χρηματικά ποσά που δεν μειώνουν την ετήσια δαπάνη																																																					
					429			430																																													
19. Μη εισαχθέντα μερίσματα πλειοκτητριών εταιριών που φορολογούνται με τον ν. 4607/2019																																																					
					435			436																																													
20. Χρηματικά ποσά που προέρχονται από διάθεση περιουσιακών στοιχείων, δάνεια, δωρεές κλπ.																																																					
					781			782																																													
21. Αδιάθετα ποσά από επαναπατριζόμενα κεφάλαια (άρθρ. 38 ν.3259/2004 - άρθρ. 18 ν.3842/2010)																																																					
					783			784																																													
22. Ανάλωση κεφαλαίου που ήδη φορολογήθηκε ή απαλλάσσόταν από το φόρο																																																					
					787			788																																													

Στον παραπάνω πίνακα αναγράφονται πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία, τα οποία είναι χρήσιμα για την εκκαθάριση της φορολογικής δήλωσης. Αναγράφονται υποχρεωτικά τα ποσά που αποτελούν εισόδημα, ενώ τα ποσά που δεν αποτελούν εισόδημα αναγράφονται προαιρετικά και μόνο για να καλυφθούν αντικειμενικές δαπάνες διαβίωσης ή απόκτησης περιουσιακών στοιχείων. Τέλος, υπάρχει και η δυνατότητα αναγραφής της ανάλωσης κεφαλαίου που ήδη φορολογήθηκε ή απαλλάσσόταν από τον φόρο, η οποία αναλύεται σε υποενότητα που ακολουθεί. Από τον παραπάνω πίνακα θα αναφερθούν μόνο οι κυριότερες περιπτώσεις που καλύπτουν τεκμήρια και εμφανίζονται ανά κατηγορία ως εξής:

Α) Εισοδήματα που απαλλάσσονται από τον φόρο ή φορολογούνται με ειδικό τρόπο χωρίς ηλεκτρονική πληροφόρηση (κωδικοί 659-660) και με ηλεκτρονική πληροφόρηση (κωδικοί 619-620)

1. Κέρδη από τη διάθεση παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας μέχρι 10 KW.
2. Τόκοι ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου ή έντοκων γραμματίων Ελληνικού Δημοσίου.

3. Κέρδη από πώληση προϊόντων για την παραγωγή των οποίων χρησιμοποιήθηκε ευρεσιτεχνία διεθνώς αναγνωρισμένη (άρθρο 71Α ν.4172/2013).
4. Κέρδη πώλησης εισηγμένων μετοχών με ποσοστό συμμετοχής μικρότερο του 0,5%.
5. Κέρδη μεταβίβασης εισηγμένων κινητών αξιών (απόκτηση πριν από 1/1/2009).
6. Κέρδη από ημεδαπά Ε.Ε./Ε.Ο.Χ./ΕΖΕΣ αμοιβαία κεφάλαια.
7. Εισαχθέντα μερίσματα αλλοδαπών και ημεδαπών πλοιοκτητριών εταιρειών που δεν φορολογούνται με τον ν.4607/2019, καθώς και μερίσματα λοιπών ημεδαπών πλοιοκτητριών εταιρειών του ν.27/1975.
8. Μερίσματα εταιρειών ναύλωσης γυμνού πλοίου και χρηματοδοτικής μίσθωσης πλοίου.
9. Κέρδη από ατομικές πλοιοκτήτριες επιχειρήσεις του ν.27/1975.
10. Κέρδη ατομικών επιχειρήσεων από αλιεύματα αλιευτικών πλοίων, υπεραξία από εκποίηση πλοίου, είσπραξη από ασφαλιστική αποζημίωση, οικονομική ενίσχυση λόγω διάλυσης αλιευτικού εκμίσθωση για θαλάσσιες έρευνες ή οποιαδήποτε άλλη αιτία.
11. Κέρδη ατομικών επιχειρήσεων ναύλωσης γυμνού πλοίου και χρηματοδοτική μίσθωση πλοίου.
12. Ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα.
13. Κέρδη μεταβίβασης τίτλων φορολογικού κατοίκου χώρας με την οποία υπάρχει Σύμβαση Αποφυγής Διπλής Φορολογίας (Σ.Α.Δ.Φ.) και είναι υπόχρεος για υποβολή δήλωσης από άλλη αιτία με βάση το άρθρο 67 του Κ.Φ.Ε.
14. Ασφάλισμα ομαδικών ασφαλιστηρίων συνταξιοδοτικών συμβολαίων ημεδαπής προέλευσης.
15. Πράσινες και συνδεδεμένες αγροτικές ενισχύσεις μέχρι 12.000 ευρώ αθροιζόμενες.
16. Λοιπές εισοδηματικές αγροτικές ενισχύσεις.
17. Αγροτική επιδότηση πρόωρης συνταξιοδότησης.
18. Κέρδος από μεταβίβαση εταιρικών ομολόγων του ν.3156/2003 καθώς και εταιρικά ομόλογα εταιρειών Ε.Ε./Ε.Ο.Χ./ΕΖΕΣ.
19. Κέρδος που προκύπτει κατά την ημερομηνία λήξης ομολόγων, μεταξύ της αξίας κτήσης και της ονομαστικής αξίας τους, όταν αυτά διακρατούνται μέχρι τη λήξη τους.
20. Ποσά που καταβάλλονται με βάση τις διατάξεις της παρ.4 του άρθρου 186 του ν.4001/2011, στο πλαίσιο της εγκατάστασης του αγωγού φυσικού αερίου.
21. Μερίσματα εισηγμένων σε χρηματιστήριο μετοχών που απαλλάσσονται του φόρου.
22. Μηνιαία αποζημίωση που λαμβάνουν φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδας ως κυβερνήτες, συγκυβερνήτες και μηχανικοί αεροσκαφών, αεροπορικών εταιρειών με φορολογική κατοικία

ή μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα, η οποία φορολογείται αυτοτελώς (περ. γ' της παρ.2 του άρθρου 15 του Κ.Φ.Ε.).

23. Αμοιβές των πρώην δικαστικών λειτουργών και των μελών του κυρίου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, όπως και του Γενικού Προϊσταμένου που συμμετέχουν στην Επιτροπή Εξώδικης Επίλυσης Φορολογικών Διαφορών του πρώτου εδαφίου της παρ.10 του άρθρου 16 του ν.4714/2020.

24. Εισόδημα φορολογικών κατοίκων αλλοδαπής που εργάζονται σε πρεσβείες, προξενεία κλπ.

25. Η διατροφή που λαμβάνει ο/η δικαιούχος, σύμφωνα με δικαστική απόφαση ή συμβολαιογραφική πράξη.

26. Η σύνταξη που καταβάλλεται σε αναπήρους πολέμου ή θύματα πολέμου ή αναπήρων που υπέστησαν βλάβη κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους.

27. Το εξωϊδρυματικό επίδομα και κάθε συναφές ποσό που καταβάλλεται σε ειδικές κατηγορίες ατόμων με αναπηρίες.

28. Τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται στους αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες.

29. Ποσοστό 65% των επιδομάτων επικίνδυνης εργασίας, πτητική αποζημίωση πιλότων πολιτικής αεροπορίας.

30. Οι αμοιβές που καταβάλλει η Παγκόσμια Ένωση Αναπήρων Καλλιτεχνών (V.D.M.F.K.) στα μέλη της ζωγράφους με το πόδι και το στόμα.

31. Μηνιαία αποζημίωση που λαμβάνουν τα μέλη των ανεξάρτητων επιτροπών προσφύγων του άρθρου 5 του ν.4375/2016 (περ. δ' της παρ. 2 του άρθρου 15 του Κ.Φ.Ε.).

Β) Εισοδήματα που εξαιρούνται από φόρο και εισφορά (παρ.2 άρθρο 43Α) χωρίς ηλεκτρονική πληροφόρηση, κωδικοί 657-658 και με ηλεκτρονική πληροφόρηση, κωδικοί 617-618

1. Αμοιβές υπαλλήλων της Ε.Ε. (διατάξεις προνομίων- ασυλιών της Ε.Ε.).
2. Αμοιβές εργαζομένων στην τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης του Ευξείνου Πόντου (διατάξεις του άρθρου 52 της ιδρυτικής συμφωνίας της τράπεζας).
3. Αμοιβές που καταβάλλει ο Ο.Η.Ε. στους υπαλλήλους του (διατάξεις της σύμβασης για τα προνόμια και ασυλίες των Ηνωμένων Εθνών).
4. Μισθοί και εν γένει αποδοχές των υπαλλήλων του ΝΑΤΟ.
5. Εκλογική αποζημίωση (παρ.3 του άρθρου 108 του Π.Δ. 26/2012).

6. Μερίσματα από ναυλομεσιτικές εταιρείες της παρ.5 του άρθρου 43 του ν.4111/2013. Έκτακτες αμοιβές και ποσοστά (bonus) που οι εταιρείες του άρθρου 25 του ν.27/1975 διανέμουν σε μέλη Δ.Σ. ή σε διευθυντές, στελέχη και υπαλλήλους τους.
7. Αντιστάθμισμα νησιωτικού κόστους (ν.4551/2018).
8. Αποζημίωση λόγω διακοπής εργασιακής σχέσης.
9. Ισόβια τιμητική παροχή στους Έλληνες οπλίτες του άρθρου 95 του ν.4714/2020.
10. Παροχές που καταβάλλονται από τον Ο.Α.Ε.Δ. (άρθρο 67 ν.4756/2020) και αφορούν καταγγελία σχέσης εργασίας ή αποχή του μισθωτού λόγω επίσκεψης ή όταν ο εργοδότης θέτει τους μισθωτούς σε διαθεσιμότητα, χορηγείται λόγω αφερεγγυότητας του εργοδότη.
11. Παροχές που καταβάλλονται από τον Ο.Α.Ε.Δ. (άρθρο 67 ν.4756/2020) και καλύπτουν δαπάνες για κοινωνικούς σκοπούς.
12. Ειδική παροχή προστασίας μητρότητας που καταβάλλεται από τον Ο.Α.Ε.Δ. (άρθρο 67 ν.4756/2020).
13. Ειδικό εποχικό βοήθημα που καταβάλλεται από τον Ο.Α.Ε.Δ. (άρθρο 67 ν.4756/2020).
14. Επίδομα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων, καθώς και το επίδομα αναζήτησης εργασίας (άρθρο 64 ν.4756/2020).
15. Επίδομα παιδιού (παρ.12 άρθρο 214 ν.4512/2018).
16. Το εισόδημα από μισθωτή εργασία που αποκτούν αλλοδαποί αξιωματικοί και αλλοδαπό κατώτατο πλήρωμα, οι οποίοι είναι φορολογικοί κάτοικοι αλλοδαπής, σε πλοία του εμπορικού ναυτικού με ελληνική σημαία, τα οποία εκτελούν αποκλειστικά διεθνείς πλόες.
17. Το εισόδημα που αποκτάται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους από κάθε φυσικό πρόσωπο που εργάζεται σε θεσμικό όργανο της Ε.Ε. ή διεθνούς οργανισμού.
18. Μισθοί, συντάξεις και πάγια αντιμισθία αναπήρων 80% και άνω.
19. Εισόδημα που με βάση τις Σ.Α.Δ.Φ. απαλλάσσεται και από τον φόρο εισοδήματος και από την ειδική εισφορά αλληλεγγύης.
20. Έκτακτες αμοιβές, αποζημιώσεις, επιχορηγήσεις και οικονομικές ενισχύσεις σε μη ασκούντες επιχειρηματική δραστηριότητα λόγω covid-19.
21. Έκτακτες αμοιβές, αποζημιώσεις, επιχορηγήσεις και οικονομικές ενισχύσεις σε ασκούντες επιχειρηματική δραστηριότητα λόγω covid-19.
22. Έκτακτες αμοιβές, αποζημιώσεις, επιχορηγήσεις και οικονομικές ενισχύσεις σε ασκούντες αγροτική δραστηριότητα λόγω covid-19.

Γ) Επίδομα ανεργίας ΟΑΕΔ, ΓΕΝΕ, ΕΤΑΠ-ΜΜΕ (κωδικοί 661-662)

Το επίδομα ανεργίας που καταβάλλει ο Ο.Α.Ε.Δ. στους δικαιούχους ανέργους, εφόσον το άθροισμα των λοιπών εισοδημάτων τους δεν υπερβαίνει ετησίως τις 10.000 ευρώ.

Δ) Καθαρό ποσό κοινωνικής αλληλεγγύης (ΕΚΑΣ) χωρίς ηλεκτρονική πληροφόρηση (κωδικοί 305-306) και με ηλεκτρονική πληροφόρηση (κωδικοί 335-336)

Το επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης συνταξιούχων (ΕΚΑΣ) που καταβάλλεται στους δικαιούχους.

Ε) Χρηματικά ποσά που προέρχονται από διάθεση περιουσιακών στοιχείων, δάνεια, δωρεές κλπ (κωδικοί 781-782)

1. Η εφάπαξ καταβαλλόμενη παροχή από ταμείο πρόνοιας και ασφαλιστικούς οργανισμούς του Δημοσίου, καθώς και επαγγελματικά ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο στους ασφαλισμένους και τα εξαρτώμενα μέλη του ασφαλισμένου.

2. Πώληση ακινήτου.

3. Πώληση λοιπών περιουσιακών στοιχείων.

4. Εισαγωγή συναλλάγματος από νυν ή πρώην κατοίκους αλλοδαπής.

5. Δάνεια.

6. Κληρονομίες (αφαιρείται ο φόρος κληρονομιάς).

7. Δωρεές ή γονικές παροχές χρηματικών ποσών (αφαιρείται ο φόρος δωρεάς).

8. Κέρδη από λαχεία, ΠΡΟΠΟ, ΛΟΤΤΟ κλπ (το καθαρό ποσό μετά την αφαίρεση του φόρου).

9. Χρηματική αποζημίωση που καταβάλλεται με βάση τις διατάξεις της παρ.1 άρθρο 168 του ν.4001/2011 για την αποκατάσταση ζημιάς ή φθοράς που προκλήθηκε από την εγκατάσταση του αγωγού φυσικού αερίου.

10. Αποζημίωση για ηθική βλάβη.

11. Υποτροφίες που δεν φέρουν τα εννοιολογικά χαρακτηριστικά του εισοδήματος και της παρ.6 του άρθρου 24 του ν.4386/2016.

12. Επιστροφές καταβεβλημένων κεφαλαίων/ δανείων.

13. Κοινωνικό μέρος.

14. Εισπραττόμενα από συζύγους χρηματικά ποσά, δυνάμει του άρθρου 1400 Α.Κ., λόγω αξίωσης συμμετοχής στα αποκτήματα του γάμου.

15. Ποσό που προκύπτει από τον πλειστηριασμό κατοικιών, προκειμένου να καλυφθεί το τεκμήριο της ολοσχερούς τοκοχρεολυτικής απόσβεσης του στεγαστικού δανείου.

16. Προνοιακά επιδόματα ΟΠΕΚΑ σε χρήμα (Ε2027/2020).

17. Προνοιακές παροχές σε χρήμα που διαχειρίζεται και χορηγεί ο ΟΠΕΚΑ σε άτομα με αναπηρία που αποσκοπούν στην κάλυψη των αναγκών της αναπηρίας τους.

18. Προνοιακές παροχές που χορηγούνται σε ανασφάλιστους υπερήλικες (μηνιαία σύνταξη που χορηγείται σύμφωνα με τον ν.1296/1982 και την περ.5 της υποπαρ. ΙΑ6 του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012).

19. Επίδομα ομογενών προσφύγων που χορηγείται βάσει των διατάξεων ν.δ.57/1973.

20. Η εισοδηματική ενίσχυση οικογενειών ορεινών μειονεκτικών περιοχών.

21. Επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης του άρθρου 93 ν.4387/2016.

22. Επίδομα γέννησης άρθρο 1 και 10 του ν.4659/2020.

23. Αποζημιώσεις, λοιπές παροχές ειδικού σκοπού, επιδόματα σε εργαζόμενους ή μη έχοντες εξαρτημένη εργασία λόγω covid-19.

24. Ποσά επιστρεπτέας προκαταβολής σε επιχειρήσεις που εισπράχθηκαν εντός του 2020 λόγω covid-19.

25. Αποζημιώσεις, λοιπές παροχές ειδικού σκοπού εξαιτίας φυσικών καταστροφών (πλημμύρες, θεομηνίες, σεισμοί κλπ).

5.11 Ανάλωση Κεφαλαίου Προηγούμενων Ετών (κωδ.787-788)

(Α) Τρόπος σχηματισμού του κεφαλαίου προηγούμενων ετών

Ο τρόπος σχηματισμού του κεφαλαίου προηγούμενων ετών προσδιορίζεται αναλυτικά από τις διατάξεις της περ. ζ' της παρ. 2 του άρθρου 19 του ν.2238/1994, όπως ίσχυαν κατά τα οικεία έτη και την περ. ζ' της παρ. 2 του άρθρου 34 του ν.4172/2013, για εισοδήματα που αποκτώνται και τις δαπάνες που πραγματοποιούνται από 1/1/2014 και μετά.

Στην περ. ζ' της παρ. 2 του άρθρου 34 του ν.4172/2013 αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα παρακάτω:

Για τον προσδιορισμό του κεφαλαίου αυτού ανά έτος, από τα πραγματικά εισοδήματα που έχουν φορολογηθεί ή νόμιμα απαλλαγεί από τον φόρο, τα οποία προκύπτουν από συμψηφισμό των θετικών και αρνητικών στοιχείων αυτών, από τα χρηματικά ποσά που ορίζονται στις περιπτώσεις β', γ', δ', ε' και στ' της παραγράφου αυτής και από οποιοδήποτε άλλο ποσό το οποίο αποδεδειγμένα έχει εισπραχθεί, εκπίπτουν οι δαπάνες που προσδιορίζονται στα άρθρα 31 και 32, ανεξάρτητα αν απαλλάσσονται της εφαρμογής των άρθρων αυτών. Αν δεν υπάρχουν δαπάνες με βάση το άρθρο 31 ή αν το ποσό τους είναι μικρότερο από τις τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ προκειμένου για άγαμο και πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ προκειμένου για συζύγους, το ποσό που πρέπει να εκπέσει προσδιορίζεται με βάση την κοινωνική, οικονομική και οικογενειακή κατάσταση των φορολογουμένων και τις αποδεδειγμένες δαπάνες διαβίωσής τους

και σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να είναι κατώτερο των τριών χιλιάδων (3.000) και πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ, αντίστοιχα.

Στον παρακάτω πίνακα γίνεται ενδεικτική αναφορά των θετικών και αρνητικών στοιχείων που προσδιορίζουν την ανάλωση κεφαλαίου ανά έτος:

Πίνακας 5.9 – Πίνακας θετικών και αρνητικών στοιχείων ανάλωσης κεφαλαίου

ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
<p>Ποσά σύμφωνα με την περ. (περ. α΄ έως στ΄) της παρ. 2 του άρθρου 34 του Κ.Φ.Ε. :</p> <p>(α) Πραγματικά εισοδήματα τα οποία αποκτήθηκαν από τον φορολογούμενο, τη σύζυγό του και τα εξαρτώμενα μέλη του και τα οποία απαλλάσσονται από το φόρο ή φορολογούνται με ειδικό τρόπο σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.</p> <p>(β) Χρηματικά ποσά που δεν θεωρούνται εισόδημα κατά τις ισχύουσες διατάξεις.</p> <p>(γ) Χρηματικά ποσά που προέρχονται από τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων.</p> <p>(δ) Εισαγωγή συναλλάγματος που δεν εκχωρείται υποχρεωτικά στην Τράπεζα της Ελλάδος, εφόσον δικαιολογείται η απόκτησή του στην αλλοδαπή.</p> <p>(ε) Δάνεια, τα οποία έχουν ληφθεί και αποδεικνύονται με έγγραφα στοιχεία που φέρουν βέβαιη χρονολογία.</p> <p>(στ) Δωρεά ή γονική παροχή χρηματικών ποσών για την οποία η οικεία φορολογική δήλωση έχει υποβληθεί μέχρι τη λήξη του έτους στο οποίο πραγματοποιήθηκε η σχετική δαπάνη.</p>	<p>Ποσά που περιλαμβάνονται στον πίνακα 5.1, σύμφωνα με το άρθρο 31 του Κ.Φ.Ε. :</p> <p>Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης για</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) κατοικίες, (2) αυτοκίνητα, (3) σκάφη αναψυχής, αεροσκάφη κλπ, (4) πισίνες, (5) δαπάνη για δίδακτρα σε ιδιωτικά σχολεία, (6) δαπάνη για οικιακούς βοηθούς κλπ.
	<p>Ποσά που περιλαμβάνονται στον πίνακα 5.2, σύμφωνα με το άρθρο 32 του Κ.Φ.Ε. :</p> <p>Η δαπάνη που καταβάλλεται για αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) αυτοκινήτων δίτροχων και λοιπών οχημάτων, (2) πλοίων αναψυχής και λοιπών σκαφών αναψυχής, (3) αεροσκαφών κτλ (4) κινητών πραγμάτων αξίας άνω των 10.000 ευρώ, (5) αγορά επιχειρήσεων, εταιρικών μεριδίων και χρεογράφων γενικά κτλ, (6) αγορά χρονομεριστική ή χρηματοδοτική μίσθωση ακινήτων ή ανέγερση οικοδομών κλπ (7) χορήγηση δανείων προς οποιονδήποτε, (8) τοκοχρεολυτική απόσβεση δανείων οποιασδήποτε μορφής, (9) δωρεές ή γονικές παροχές ή χορηγίες χρηματικών ποσών άνω των 300 ευρώ (10) τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων οποιασδήποτε μορφής
ΣΥΝΟΛΟ ΘΕΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Δεν προβλέπεται χρονικός περιορισμός στην ανάλωση κεφαλαίου

Δεν προβλέπεται χρονικός περιορισμός για την κάλυψη των δαπανών με ανάλωση κεφαλαίου, συνεπώς για την κάλυψη της διαφοράς μπορεί να γίνει επίκληση ανάλωσης κεφαλαίου οσωνδήποτε προηγούμενων ετών. Τα εκκαθαριστικά σημειώματα για τα οικονομικά ή φορολογικά έτη για τα οποία έχει συμπληρωθεί ο χρόνος παραγραφής αποτελούν πλήρη απόδειξη για τα αναγραφόμενα σε αυτά ποσά χωρίς να απαιτείται η προσκόμιση λοιπών δικαιολογητικών. Τα δεδομένα των φορολογικών δηλώσεων που δεν αναγράφονται στο εκκαθαριστικό σημείωμα λαμβάνονται υπόψη μόνο μετά από διασταύρωση.

Τα έτη για τον υπολογισμό της ανάλωσης κεφαλαίου πρέπει να είναι συνεχιζόμενα

Για το κεφάλαιο που σχηματίζεται κάθε έτος, λαμβάνονται υπόψη εισοδήματα που είχαν φορολογηθεί ή είχαν νόμιμα απαλλαγεί από το φόρο, εισπράχθηκαν αποδεδειγμένα και τα οποία προκύπτουν από τον συμψηφισμό των θετικών και αρνητικών στοιχείων του ίδιου έτους. Τα συνεχιζόμενα έτη θα πρέπει να φτάνουν μέχρι το προηγούμενο του έτους που επικαλείται ο φορολογούμενος (κρινόμενο έτος). Το θετικό αλγεβρικό άθροισμα όλων αυτών των ετών θα αποτελέσει το συνολικό κεφάλαιο που σχηματίστηκε αυτά τα έτη.

Δεν προβλέπεται τιμαριθμική προσαρμογή

Από τις κείμενες διατάξεις για τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν πριν το έτος 2002 όπως επίσης και για τις δαπάνες που αφαιρούνταν, προκειμένου να εξευρεθεί το διαθέσιμο κεφάλαιο τα οποία υπολογίζονταν στο εθνικό νόμισμα.

Υποβολή εκπρόθεσμης τροποποιητικής δήλωσης για επίκληση κεφαλαίου ανάλωσης

Υπάρχει η δυνατότητα υποβολής εκπρόθεσμης τροποποιητικής δήλωσης φορολογίας εισοδήματος, προκειμένου να γίνει επίκληση κεφαλαίου ανάλωσης, ακόμη και στην περίπτωση που στην αρχική δήλωση δεν είχε γίνει καμία επίκληση.

Επίκληση κεφαλαίου ανάλωσης ποσού μεγαλύτερου του απαιτούμενου

Εάν για την κάλυψη τεκμηρίων, ενός συγκεκριμένου έτους, αναγραφεί στη δήλωση φορολογίας εισοδήματος (κωδικοί 787-788) ποσό μεγαλύτερο, το επιπλέον αυτό ποσό δεν χάνεται σε περίπτωση που στο μέλλον θα γίνει εκ νέου επίκληση κεφαλαίου στην οποία θα συμπεριλαμβάνεται και το επίμαχο έτος.

Υπολογισμός διαθέσιμου εισοδήματος για την κάλυψη τεκμηρίου

Για να βρεθεί το διαθέσιμο εισόδημα για την κάλυψη τεκμηρίου από τα έσοδα που επικαλούμαστε, θα αφαιρείται κάθε ποσό που πληρώθηκε για να αποκτηθούν τα έσοδα αυτά και μόνο το υπόλοιπο που απομένει μπορεί να καλύψει τεκμήριο.

Δεν θα αφαιρεθεί το κόστος απόκτησης των εσόδων αυτών, αν το στοιχείο που επικαλούμαστε είχε ληφθεί υπόψη αφαιρετικά ως τεκμήριο στο παρελθόν (ΠΟΛ. 1135/2010).

Παράδειγμα

Φορολογούμενος για να καλύψει το τεκμήριο αγοράς ενός σκάφους 300.000 ευρώ επικαλείται διαθέσιμα εισοδήματα προηγούμενων ετών από τις χρήσεις 2004 έως και 2019. Πώλησε ένα διαμέρισμα τη χρήση 2019, τιμήματος 200.000 ευρώ, το οποίο είχε αγοράσει τη χρήση 2006 αντί 120.000 ευρώ. Το διαμέρισμα αυτό ήταν η πρώτη κατοικία του και κατά την απόκτηση και εξόφλησή του δεν αποτέλεσε τεκμήριο.

Ο φορολογούμενος μπορεί να επικαλεστεί ένα μέρος του ποσού για να καλύψει το τεκμήριο και πιο συγκεκριμένα το ποσό των 80.000 ευρώ (200.000-120.000). Αν το διαμέρισμα αυτό δεν ήταν η πρώτη κατοικία του και κατά την αγορά και εξόφλησή του το ποσό των 120.000 ευρώ είχε αποτελέσει τεκμήριο, τότε ο φορολογούμενος μπορεί να επικαλεστεί για να καλύψει το τεκμήριο το σύνολο του ποσού, δηλαδή τις 200.000 ευρώ.

Διάθεση περιουσιακών στοιχείων και ανάλωση κεφαλαίου

Σε περίπτωση διάθεσης περιουσιακών στοιχείων (π.χ. πώληση ακινήτου) για τα οποία κατά το έτος απόκτησης τους ίσχυε το τεκμήριο απόκτησης, εφόσον για τον προσδιορισμό κεφαλαίου προηγούμενων ετών χρησιμοποιείται το έτος διάθεσης του περιουσιακού στοιχείου, θα συμπεριληφθεί ολόκληρο το ποσό της πώλησης στην ανάλωση και όχι μόνο το κέρδος από την πώληση αυτή.

Εάν δεν ισχύει το τεκμήριο απόκτησης κατά το έτος αγοράς, τότε θα συμπεριληφθεί μόνο το κέρδος από την πώληση αυτή (Ε2137/2019).

Σε περίπτωση που τα περιουσιακά στοιχεία έχουν περιέλθει στον φορολογούμενο από χαριστική αιτία ή κληρονομιά, λαμβάνεται υπόψη ολόκληρο το τίμημα της πώλησης αφαιρούμενου του τυχόν επιβληθέντος φόρου (π.χ. εάν πρόκειται για δωρεά του φόρου δωρεάς κλπ).

Δάνεια και ανάλωση κεφαλαίου

Κατά τον σχηματισμό κεφαλαίου προηγούμενων ετών και σε ό, τι αφορά ποσά δανείων που εισπράχθηκαν, για να ληφθούν υπόψη για τον σχηματισμό μη αναλωθέντος κεφαλαίου προηγούμενων ετών απαιτείται να αποδεικνύεται η σύναψη και η είσπραξη/καταβολή τους με έγγραφα στοιχεία τα οποία φέρουν βέβαιη χρονολογία, ή με κάθε πρόσφορο μέσο. Για τον υπολογισμό του προς ανάλωση κεφαλαίου του έτους είσπραξης του δανείου, λαμβάνεται υπόψη μόνο το ποσό δανείου το οποίο ο φορολογούμενος αποδεικνύει ότι παρέμεινε αδιάθετο π.χ. στεγαστικό δάνειο το οποίο δεν χρησιμοποιήθηκε στο σύνολό του για τη συγκεκριμένη δαπάνη αγοράς ή ανέγερσης ακινήτου, γεγονός το οποίο ως πραγματικό εναπόκειται στην ελεγκτική αρμοδιότητα της Φορολογικής Διοίκησης (Ε2137/2019).

Ζημιά από επιχειρηματική δραστηριότητα

Είναι σύνηθες κατά την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας να υπάρχουν και έτη που τα αποτελέσματα είναι ζημιογόνα. Στις περιπτώσεις αυτές διακρίνουμε δύο περιόδους ως προς τον προσδιορισμό του προς ανάλωση εισοδήματος:

Α) Από το φορολογικό έτος 2014 και μετά

Αν σε ένα έτος υπάρχει προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων την οποία ο φορολογούμενος καλύπτει με ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών, τότε η ζημιά από επιχειρηματική δραστηριότητα μεταφέρεται σε επόμενα έτη για συμψηφισμό με κέρδη μόνο από επιχειρηματική δραστηριότητα και δεν αφαιρείται από το διαθέσιμο εισόδημα για ανάλωση κεφαλαίου.

Επομένως κατά τον σχηματισμό κεφαλαίου προηγούμενων ετών, η ζημιά του έτους αυτού δεν θα ληφθεί υπόψη αφαιρετικά, αλλά για τη χρήση αυτή θεωρείται ότι δεν απομένει κεφάλαιο για ανάλωση και λαμβάνεται ως μηδενικό. Επιπλέον, όπως ήδη διευκρινίστηκε με την ΠΟΛ.1076/2015 εγκύκλιο, αν σε κάποιο έτος ο προσδιορισμός του εισοδήματος πραγματοποιηθεί με βάση την τεκμαρτή δαπάνη, τότε θεωρείται ότι δεν υπάρχει ή δεν απομένει κεφάλαιο προς ανάλωση και επίκληση σε μεταγενέστερο έτος για το έτος αυτό (θεωρείται μηδενικό) και δεν επηρεάζονται αρνητικά και τα θετικά υπόλοιπα των προηγούμενων ετών. Επομένως, στην περίπτωση που σε κάποια χρήση ο προσδιορισμός του εισοδήματος πραγματοποιηθεί με βάση τις δαπάνες των άρθρων 31 και 32 του Κ.Φ.Ε., ή τυχόν προκύπτουσα ζημιά από επιχειρηματική δραστηριότητα στη χρήση αυτή μηδενίζεται για σκοπούς εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 34 παρ.2 περ.ζ' και δεν λαμβάνεται υπόψη ως στοιχείο μειωτικό του σχηματισθέντος και μη αναλωθέντος κεφαλαίου.

B) Για έτη μέχρι και το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013)

Για τις περιόδους αυτές ισχύουν όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω, με τη μόνη διαφορά ότι η ζημιά του τρέχοντος έτους αρχικά έπρεπε να συμψηφιστεί με οποιοδήποτε άλλο εισόδημα του φορολογούμενου και όχι μόνο με κέρδη από εμπορική δραστηριότητα.

Και σε αυτή την περίπτωση, όταν το τελικό αποτέλεσμα μετά τον συμψηφισμό παραμένει αρνητικό, κατά τον προσδιορισμό κεφαλαίου προηγούμενων ετών η ζημιά της χρήσης αυτής δεν λαμβάνεται υπόψη αφαιρετικά, αλλά για τη χρήση αυτή θεωρείτο ότι δεν απέμενε κεφάλαιο για ανάλωση και λαμβανόταν ως μηδενικό.

Θάνατος ενός εκ των συζύγων και ανάλωση κεφαλαίου

Σύμφωνα με παλαιότερες διοικητικές λύσεις που είχαν κοινοποιηθεί όσο ίσχυε ο ν.2238/1994, στην περίπτωση θανάτου ενός εκ των συζύγων, ο επιζών σύζυγος εφόσον το επιθυμούσε μπορούσε να καλύψει τις αντικειμενικές του δαπάνες με ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών επικαλούμενος εκτός των δικών του εισοδημάτων και του αποβιώσαντος συζύγου του αλλά μόνο εκείνων των εισοδημάτων που είχαν συμπεριληφθεί στις κοινές τους δηλώσεις.

Εν διαστάσει σύζυγοι και ανάλωση κεφαλαίου

Οι σύζυγοι που υποβάλλουν χωριστά δήλωση φόρου εισοδήματος λόγω διάστασης μπορούν να επικαλεστούν κεφάλαιο προηγούμενων ετών για κάλυψη δαπάνης τους το οποίο όμως θα προερχόταν μόνο από τα δικά τους εισοδήματα και όχι από το οικογενειακό εισόδημα που προέκυπτε κατά τη διάρκεια της έγγαμης συμβίωσης.

Έλεγχος φορολογικών δηλώσεων και ανάλωση κεφαλαίου

Σε περίπτωση επίκλησης από τον φορολογούμενο ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών, στα οποία περιλαμβάνονται φορολογικά έτη που ήδη έχουν ελεγχθεί και για τα οποία έχουν εκδοθεί οριστικές πράξεις διορθωτικού προσδιορισμού του φόρου, κατά τα έτη αυτά ως κεφάλαιο προς ανάλωση θα λαμβάνεται υπόψη αυτό που προκύπτει ή προσδιορίστηκε με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου και όχι αυτό που προσδιορίζεται από το άρθρο 34 του ν.4172/2013, καθώς σε έτος για το οποίο έχει εκδοθεί οριστική πράξη διορθωτικού προσδιορισμού του φόρου δε χωρεί εκ νέου εφαρμογή του άρθρου 34 του ν.4172/2013 μετά την έκδοση των πράξεων αυτών, ως αν δεν είχε μεσολαβήσει έλεγχος.

Αρνητικό ή μηδενικό υπόλοιπο κεφαλαίου σε κάποια χρήση

Σύμφωνα με την ΠΟΛ.1076/2015, αν σε κάποιο έτος ο προσδιορισμός του εισοδήματος πραγματοποιηθεί με βάση την τεκμαρτή δαπάνη τότε θεωρείται ότι δεν απομένει κεφάλαιο προς επίκληση για το έτος αυτό (θεωρείται μηδενικό) και δεν επηρεάζει αρνητικά τα θετικά υπόλοιπα των προηγούμενων ετών.

Αν όμως σε κάποιο έτος προκύψει αρνητικό υπόλοιπο και υπάρχει απαλλαγή από τις αντικειμενικές δαπάνες των άρθρων 31 και 32 του Κ.Φ.Ε. τότε το έτος αυτό επηρεάζει αρνητικά τα θετικά υπόλοιπα των προηγούμενων ετών.

(B) Ενδεικτική παρουσίαση περιπτώσεων που ίσχυαν για τα τεκμήρια κατά τα παρελθόντα έτη

Επειδή, ο σχηματισμός του μη αναλωθέντος κεφαλαίου προσδιορίζεται με διαφορετικό τρόπο, ανάλογα με τις χρήσεις που αφορά και κατ' εφαρμογή της εκάστοτε ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας, θα αναφερθούν, ενδεικτικά, οι παρακάτω προϊσχύσασες περιπτώσεις.

Σχετικά με την προσαύξηση για περισσότερα από δύο τεκμήρια

Η προσαύξηση 10% εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση που υπάρχουν περισσότερα από δύο (2) τεκμήρια του άρθρου 16 και όχι του άρθρου 17 του ν. 2238/1994.

Το συνολικό ποσό της ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης διαβίωσης του φορολογούμενου, της συζύγου του και των προσώπων που τους βαρύνουν, όπως αυτό προσδιορίζεται από την παρ.2 του άρθρου 16 του ν.2238/1994, προσαυξάνεται κατά 10% για κάθε ένα στοιχείο προσδιορισμού της δαπάνης αυτής πέρα από το δεύτερο.

Πιο συγκεκριμένα ανάλογα με τις χρήσεις ισχύουν τα εξής:

Από τη χρήση 1988 έως και τη χρήση 2000

Δεν προσαυξάνεται με κανένα ποσοστό η δαπάνη που προκύπτει κατά τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, όταν το ποσό αυτής δεν υπερβαίνει τις 1.500.000 δρχ.

Για τη χρήση 2001

Το ποσό της προσαύξεσης δεν μπορεί να υπερβεί το διπλάσιο του μεγαλύτερου ποσού της τεκμαρτής δαπάνης που προκύπτει από τα στοιχεία που έχει στην κυριότητα ή την κατοχή του ο υπόχρεος, η σύζυγός του και τα πρόσωπα που τους βαρύνουν. Δεν προσαυξάνεται η δαπάνη που προκύπτει κατά τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, όταν το ποσό αυτής δεν υπερβαίνει τις 2.500.000 δρχ.

Κάθε στοιχείο δαπάνης προσμετράται ολόκληρο έστω και εάν ο φορολογούμενος έχει κυριότητα σε ποσοστό αυτού. Όταν πρόκειται όμως για περίπτωση που στο στοιχείο υπάρχει συνιδιοκτησία μεταξύ των συζύγων ή μεταξύ των συζύγων και προσώπων που τους βαρύνουν ή μόνο μεταξύ των προσώπων που βαρύνουν τους δύο συζύγους, το στοιχείο προσδιορισμού της τεκμαρτής δαπάνης διαβίωσης λαμβάνεται υπόψη μία φορά.

Από τη χρήση 2002 έως και τη χρήση 2009

Το ποσό της προσαύξησης δεν μπορεί να υπερβεί το διπλάσιο του μεγαλύτερου ποσού της τεκμαρτής δαπάνης που προκύπτει από τα στοιχεία που έχει στην κυριότητα ή την κατοχή του ο υπόχρεος, η σύζυγός του και τα πρόσωπα που τους βαρύνουν.

Δεν προσαυξάνεται η δαπάνη που προκύπτει κατά τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, όταν το ποσό αυτής δεν υπερβαίνει τα 7.350 ευρώ.

Από τη χρήση 2010 και μετά

Από 1/1/2010 και μετά καταργήθηκε η προσαύξηση 10% που επιβαλλόταν με βάση τις προϊσχύσασες διατάξεις στη συνολική ετήσια τεκμαρτή δαπάνη, όταν τα περιουσιακά στοιχεία που την προσδιόριζαν ήταν περισσότερα από δύο (2).

Σχετικά με το τεκμήριο αγορών καταναλωτικών αγαθών μέσω πιστωτικών καρτών

Από 1/1/2001 και μετά καταργήθηκε το τεκμήριο για την τοκοχρεωλυτική απόσβεση χρεώσεων μέσω πιστωτικών καρτών για αγορά καταναλωτικών αγαθών. Για τις χρήσεις 2008 και 2009 δεν αφαιρούνται οι δαπάνες των άρθρων 16 και 17 του ν.2238/1994 που απαλλάσσονταν των τεκμηρίων. Οι χρήσεις 2008 και 2009 αποτελούν την μοναδική εξαίρεση για το θέμα αυτό, συνεπώς κατά τις χρήσεις αυτές στο σχηματισμό κεφαλαίου προηγούμενων ετών οι δαπάνες διαβίωσης και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων θα αφαιρούνται μόνο εφόσον εμπίπτουν στις διατάξεις περί εφαρμογής του τεκμηρίου.

Σχετικά με το τεκμήριο για δίτροχα τρίτροχα κλπ

Από τη χρήση 1988 και μέχρι τη χρήση 2002, καθιερώθηκε ως τεκμήριο διαβίωσης του άρθρου 16 του ν.2238/1994 και η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη βάση του κυβισμού δίτροχου κλπ ιδιωτικής χρήσης αυτοκινούμενου οχήματος. Η ανωτέρω τεκμαρτή δαπάνη καταργήθηκε από 1/1/2003 και μετά. Τονίζεται ότι η δαπάνη απόκτησης των μοτοσυκλετών κλπ δίτροχων οχημάτων δεν έχει καταργηθεί και ισχύει από τη χρήση 1991 και μετά.

Σχετικά με το τεκμήριο αυτοκινήτου jeep ή τύπου jeep

Από τη χρήση 1992 έως και τη χρήση 2002, για τα αυτοκίνητα jeep ή τύπου jeep είχε θεσπιστεί ειδικός τρόπος υπολογισμού της τεκμαρτής δαπάνης τους.

Με τις διατάξεις της παρ.2 του άρθρου 14 του ν.3220/2004, καταργήθηκε ο ειδικός τρόπος υπολογισμού της τεκμαρτής δαπάνης των παραπάνω αυτοκινήτων και η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη αυτών υπολογίζεται όπως και για τα υπόλοιπα.

Σχετικά με το ποσό της τεκμαρτής δαπάνης αυτοκινήτου jeepπου θα αφαιρεθεί σε περίπτωση ανάλωσης κεφαλαίου, το Υπουργείο Οικονομικών με έγγραφο του δέχτηκε ότι έως και τη χρήση 2002 η τεκμαρτή δαπάνη διαβίωσης που θα αφαιρεθεί θα υπολογιστεί με βάση την εργοστασιακή τιμολογιακή αξία κάθε έτους προσαυξημένη κατά ποσοστό 80%. Από 1/1/2003 η τεκμαρτή δαπάνη του τζίπ που αφαιρείται θα υπολογιστεί με τον ίδιο τρόπο που ισχύει και για όλα τα Ε.Ι.Χ. αυτοκίνητα.

Σχετικά με τη μη εφαρμογή των τεκμηρίων λόγω διαφοράς μεταξύ δηλούμενου εισοδήματος και συνολικής τεκμαρτής δαπάνης

Από 1/1/2010 και μετά, δεν υφίσταται πλέον η προϋπόθεση που ίσχυε στο άρθρο 18 του ν.2238/1994 (πριν την αντικατάσταση του από τον ν. 3842/2010) και όριζε ότι δεν εφαρμόζεται η τεκμαρτή δαπάνη όταν η διαφορά μεταξύ δαπανών και δηλούμενου εισοδήματος δεν υπερβαίνει το 20% του δηλούμενου.

Από 1/1/2010 και μετά προβλέπεται ότι σε κάθε περίπτωση που οι δαπάνες διαβίωσης του φορολογούμενου (πραγματικές και αντικειμενικές) υπερβαίνουν το δηλούμενο εισόδημα του, το εισόδημα θα προσδιορίζεται με βάση αυτές τις δαπάνες διαβίωσης.

Σχετικά με την αφαίρεση ελάχιστης δαπάνης διαβίωσης

Από τη χρήση 1992 έως και τη χρήση 2001

Στην περίπτωση που δεν υπάρχουν δαπάνες με βάση το άρθρο 16 του ν.2238/1994 ή αν το ποσό τους είναι μικρότερο από 1.000.000 δρχ. το ποσό που πρέπει να αφαιρεθεί κατά τον προσδιορισμό του κεφαλαίου που απομένει προς ανάλωση προσδιορίζεται βάσει της κοινωνικής, οικονομικής και οικογενειακής κατάστασης των φορολογουμένων και των αποδεδειγμένων δαπανών διαβίωσης τους και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι κατώτερο από 1.000.000 δρχ. Η αφαίρεση του ενός εκατομμυρίων δρχ. διενεργείται από το συνολικό οικογενειακό εισόδημα και αφορά και τους δύο συζύγους.

Από τη χρήση 2002 έως και τη χρήση 2009

Για την περίοδο αυτή ισχύουν τα ανωτέρω απλώς το ποσό ορίστηκε στα 2.900 ευρώ.

Από τη χρήση 2010 έως και τη χρήση 2013

Από 1/1/2010 και μετά καθιερώθηκε διαφορετική ελάχιστη δαπάνη για άγαμο και έγγαμο φορολογούμενο (3.000 και 5.000 ευρώ αντίστοιχα). Για τους έγγαμους το ποσό των 5.000 ευρώ επιμερίζεται ισομερώς στους δύο συζύγους, ήτοι από 2.500 ευρώ στον καθένα.

Κατά τον προσδιορισμό κεφαλαίου θα αφαιρεθεί ως ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη, η οποία θα προστεθεί στις υπόλοιπες αντικειμενικές δαπάνες, εφόσον υπάρχουν, το ποσό των 2.500 ή 3.000 ή 5.000 ευρώ, ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση του φορολογούμενου.

Από 1/1/2014 και μετά

Ισχύουν αυτά που αναφέρονται στην προηγούμενη περίοδο.

Πίνακας 5.10 – Σχετικά με το τεκμήριο αγοράς ή ανέγερσης ακινήτων κατά τα παρελθόντα έτη

Χρήσεις/ φορολογικά έτη	Τεκμήριο αγοράς ακινήτων	Τεκμήριο ανέγερσης οικοδομών	Τεκμήριο αγοράς πρώτης κατοικίας έως 120 τ.μ.	Τεκμήριο ανέγερσης πρώτης κατοικίας έως 120 τ.μ.
1994	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
1995 έως 2009	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
2010	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ, από 1/1/2010 έως 22/4/2010 ΝΑΙ από 23/4/2010 έως 16/12/2010 ΟΧΙ από 17/12/2010 (εφόσον η επιφάνεια της δεν ξεπερνάει τα 120 τ.μ. και η αξία της τις 200.000 €)*	ΟΧΙ, από 1/1/2010 έως 22/4/2010 ΝΑΙ από 23/4/2010 έως 16/12/2010 ΟΧΙ από 17/12/2010 (εφόσον η επιφάνεια της δεν ξεπερνάει τα 120 τ.μ. και η αξία της τις 200.000 €)*
2011 έως 2013	Αναστολή από 17/12/2010 έως 31/12/2013	Αναστολή από 17/12/2010 έως 31/12/2013	Αναστολή από 17/12/2010 έως 31/12/2013**	Αναστολή από 17/12/2010 έως 31/12/2013**
2014 και μετά	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ

- * παρ.1 του άρθρου 8 του ν.3899/2010
- ** παρ.1 του άρθρου 8 του ν.3899/2010 όπως ίσχυσε μετά την τροποποίησή της με την παρ.6 του άρθρου 28 του ν.3986/2011

Πίνακας 5.11 - Σχετικά με το τεκμήριο διαβίωσης κύριας κατοικίας

Χρήσεις	Επιφάνεια/Τεκμήριο	Διάταξη νόμου
Μέχρι 2002	Χωρίς τεκμήριο ανεξαρτήτως τ.μ.	-
2003 έως 2009	Άνω των 200 τ.μ. έχει τεκμήριο.	Άρθρο 4 ν.3091/2002
2010 και μετά	Έχει τεκμήριο ανεξαρτήτως τ.μ.	Άρθρο 3 ν.3842/2010

Πίνακας 5.12 - Σχετικά με το τεκμήριο διαβίωσης δευτερεύουσας κατοικίας

<u>Χρήσεις</u>	<u>Επιφάνεια/Τεκμήριο</u>	<u>Διάταξη νόμου</u>
1994 έως 1995	Έχει τεκμήριο άνω των 120 τ.μ.	Άρθρο 12 ν.2214/1994
1996 έως 2002	Έχει τεκμήριο άνω των 100 τ.μ.	Άρθρο 9 ν.2459/1997
2003 έως 2009	Έχει τεκμήριο άνω των 150 τ.μ.	Άρθρο 4 ν.3091/2002
2010 και μετά	Έχει τεκμήριο ανεξαρτήτως τ.μ.	Άρθρο 3 ν.3842/2010

Σχετικά με το Κεφάλαιο Προηγούμενων Ετών Αυτοκινήτων χωρίς εφαρμογή του τεκμηρίου

Κατά τον προσδιορισμό κεφαλαίου προηγούμενων ετών, προκειμένου να περιοριστεί ή να καλυφθεί προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων, αφαιρούνται οι δαπάνες των σχετικών άρθρων του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν.2238/1994 ή 4172/2013) ανεξάρτητα από το αν έχει εφαρμογή ή όχι το τεκμήριο για τις δαπάνες αυτές. Σημειώνεται ότι δεν ισχύει το ίδιο για τις χρήσεις 2008 και 2009.

Σχετικά με τον προσδιορισμό διαθέσιμου κεφαλαίου μέχρι 31/12/2007

Για τον προσδιορισμό του διαθέσιμου κεφαλαίου των προηγούμενων ετών για κάλυψη τεκμηρίου, θα αφαιρούνται για κάθε έτος οι δαπάνες των άρθρων 16 και 17 του ν.2238/1994 ανεξάρτητα από το αν απαλλάσσονταν από την εφαρμογή του τεκμηρίου, π.χ. για τον προσδιορισμό του κεφαλαίου θα αφαιρεθεί από το εισόδημα το τεκμαρτό ποσό συντήρησης αυτοκινήτου αξίας κάτω των 50.000 ευρώ που δεν είχε τεκμήριο.

Σχετικά με τον προσδιορισμό διαθέσιμου κεφαλαίου από 1/1/2008 μέχρι 31/12/2009

Οι δαπάνες των άρθρων 16 και 17 του ν.2238/1994 που έγιναν από 1/1/2008 μέχρι 31/12/2009 για τον προσδιορισμό του διαθέσιμου κεφαλαίου θα αφαιρούνται μόνο αν οι δαπάνες αυτές έχουν τεκμήριο, π.χ. για τον προσδιορισμό του κεφαλαίου θα αφαιρεθεί από το εισόδημα το τεκμαρτό ποσό συντήρησης αυτοκινήτου αξίας κάτω των 50.000 ευρώ που δεν είχε τεκμήριο (άρθρο 3 παρ.4 ν.3763/2009).

Σχετικά με τον προσδιορισμό διαθέσιμου κεφαλαίου από 1/1/2010 και μετά

Από 1/1/2010 και μετά για τον σχηματισμό του διαθέσιμου κεφαλαίου των προηγούμενων ετών, αφαιρούνται όλα τα τεκμήρια ανεξάρτητα αν ο φορολογούμενος έχει απαλλαγή ή όχι. Π.χ. από 1/1/2010 και μετά θα αφαιρεθεί το τεκμήριο από το αυτοκίνητο αναπήρου, το οποίο είχε απαλλαγή από το τεκμήριο (ΠΟΛ.1135/2010).

(Γ) Παράδειγμα ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών

(περ.ζ΄ της παρ.2 του άρθρου 34 ν.4172/2013 με αναδρομή στις διατάξεις του ν.2238/1994 όπου απαιτείται)

Δεδομένα παραδείγματος

Ο φορολογούμενος Α.Π. που είναι άγαμος υπέβαλε δήλωση φορολογίας εισοδήματος κατά το φορολογικό έτος 2020 και έχει εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα (κέρδη από άσκηση ατομικής επιχείρησης) 9.800 ευρώ. Επίσης, έχει εισόδημα από κεφάλαιο:

α) μερίσματα 600 ευρώ και β) τόκους προθεσμιακής κατάθεσης 100 ευρώ.

Ιδιοκατοικεί σε κύρια κατοικία 100 τ.μ. (διαμέρισμα χωρίς βοηθητικούς χώρους) σε περιοχή με τιμή ζώνης 1.750 ευρώ.

Είναι κάτοχος αιτία δωρεάς Ε.Ι.Χ. αυτοκινήτου 1.800 κ.ε. με έτος πρώτης κυκλοφορίας το 2009 και εργοστασιακής αξίας μικρότερης των 50.000 ευρώ.

Κατέβαλε κατά το φορολογικό έτος 2020 για τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου 4.000 ευρώ και αγόρασε μερίδια από εταιρεία διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων 20.000 ευρώ.

Κατέχει την πλήρη κυριότητα κατά 100% ενός παλαιού διαμερίσματος 50 τ.μ., το οποίο απέκτησε από κληρονομιά τον Οκτώβριο του 2018. Το ακίνητο αυτό παρέμενε κενό, από την απόκτησή του έως και το 2020.

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει διαφορά μεταξύ τεκμαρτού και πραγματικού εισοδήματος (παρ.1 άρθρο 30 του ν.4172/2013) που ο φορολογούμενος θα καλύψει με ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών και συγκεκριμένα των χρήσεων 2009 έως και 2019.

Με βάση τα στοιχεία των δηλώσεών του, κατά τις χρήσεις 2009 έως και 2019, ο φορολογούμενος βαρύνεται με τα παρακάτω τεκμήρια:

Σε όλες τις παραπάνω χρήσεις διαθέτει μία κατοικία 100 τ.μ. και ένα αυτοκίνητο 1.800 κ.ε. Τη χρήση 2013 αγόρασε ένα δίκυκλο έναντι 2.000 ευρώ, τη χρήση 2014 κατέβαλε για τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου 2.000 ευρώ, τη χρήση 2015 κατέβαλε για τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου 1.500 ευρώ και τη χρήση 2016 κατέβαλε για τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου 1.000 ευρώ.

Με βάση τα στοιχεία των δηλώσεών του, κατά τις χρήσεις 2009 έως και 2019, τα εισοδήματα, τα χρηματικά ποσά που απαλλάσσονται από τον φόρο, φορολογούνται αυτοτελώς κλπ, του φορολογούμενου ως εξής:

ΧΡΗΣΗ/ ΦΟΡ. ΕΤΟΣ	ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ, ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΠΟΣΑ ΠΟΥ ΑΠΑΛΛΑΣΣΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΟΡΟ, ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΝΤΑΙ ΑΥΤΟΤΕΛΩΣ ΚΛΠ	ΣΥΝΟΛΟ
2009	Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες 9.500 € και αποζημίωση λόγω απόλυσης 2.500 €.	12.000
2010	Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες	14.500
2011	Καθαρό εισόδημα από εμπορικές επιχ/σεις 20.500 € και από τόκους καταθέσεων 500 €.	21.000
2012	Καθαρό εισόδημα από εμπορικές επιχ/σεις.	17.000
2013	Καθαρό εισόδημα από εμπορικές επιχ/σεις.	16.500
2014	Καθαρά κέρδη από την άσκηση επιχ/κης δραστηριότητας 10.600 € και λήψη καταναλωτικού δανείου 8.000 €.	18.600
2015	Καθαρά κέρδη από την άσκηση επιχ/κης δραστηριότητας 7.000 € και έσοδα από πώληση μοτοσυκλέτας 1.000 €	8.000
2016	Καθαρά κέρδη από την άσκηση επιχ/κης δραστηριότητας 12.000 €, εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες 2.000 € και έσοδα από τόκους καταθέσεων 120 €	14.120
2017	Καθαρά κέρδη από την άσκηση επιχ/κης δραστηριότητας 14.000 και έσοδα από τόκους καταθέσεων 110 €	14.110
2018	Καθαρά κέρδη από την άσκηση επιχ/κης δραστηριότητας 15.500 και έσοδα από τόκους καταθέσεων 105 €	15.605
2019	Καθαρά κέρδη από την άσκηση επιχ/κης δραστηριότητας 14.000 και έσοδα από τόκους καταθέσεων 100 €	14.100

Ανάλυση και υπολογισμοί παραδείγματος

(1) Υπολογισμός τεκμηρίων που βαρύνουν τον φορολογούμενο, κατά το φορολογικό έτος 2020

α) Υπολογισμός ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ.: $(80 \text{ τ.μ.} \times 40 \text{ €}) + (20 \text{ τ.μ.} \times 65 \text{ €}) = 3.200 \text{ €} + 1.300 \text{ €} = 4.500 \text{ €}$

Δεν υφίσταται προσαύξηση λόγω τιμής ζώνης ή μονοκατοικίας.

β) Υπολογισμός ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης Ε.Ι.Χ. 1.800 κ.ε.:

$4.000 + (6 \times 600) = 7.600 - (30\% \times 7.600) = 5.320 \text{ €}$.

Διαφορά τεκμηρίων κατά το φορολογικό έτος 2020:

ΕΣΟΔΑ	
Κέρδη επιχειρηματικής δραστηριότητας	9.800
Μερίσματα	600
Τόκοι	100
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ (Σ.Ε.)	10.500

ΤΕΚΜΗΡΙΑ	
Ετήσια αντικειμενική δαπάνη κύριας κατοικίας	4.500
Ετήσια αντικειμενική δαπάνη Ε.Ι.Χ.	5.320
Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων	4.000
Αγορά μεριδίων Α/Κ	20.000
Ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη άγαμου	3.000
ΣΥΝΟΛΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ (Σ.Τ.)	36.820
ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ (Π.Δ.Τ.) = (Σ.Ε.) - (Σ.Τ.)	26.320

Ο φορολογούμενος προκειμένου να μην φορολογηθεί με την ανωτέρω διαφορά τεκμηρίου (26.320 ευρώ), επιλέγει να επικαλεστεί ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών (κωδικοί 787-788 του πίνακα 6 του εντύπου Ε1 της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος).

(2) Υπολογισμός τεκμηρίων που βαρύνουν τον φορολογούμενο, κατά τα προηγούμενα έτη (χρήσεις 2009 έως και 2019)

ΧΡΗΣΗ 2009

Υπολογισμός ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ.:

Δεδομένου ότι η κύρια κατοικία του είναι μικρότερη από 200 τ.μ. απαλλάσσεται από την εφαρμογή του τεκμηρίου για το έτος αυτό (παρ.1 άρθρο 16 ν.2238/1994 όπως ίσχυε για τη χρήση 2009, δηλαδή πριν την αντικατάστασή της με την παρ.2 του άρθρου 3 του ν.3842/2010).

Υπολογισμός ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης Ε.Ι.Χ. 1.800 κ.ε.:

Δεδομένου ότι η εργοστασιακή αξία του αυτοκινήτου είναι μικρότερη από 50.000 ευρώ απαλλάσσεται από την εφαρμογή του τεκμηρίου για το έτος αυτό (περ.ι του άρθρου 18 του ν.2238/1994 όπως ίσχυε κατά τη χρήση 2009, δηλαδή πριν την αντικατάστασή της με την παρ.5 του άρθρου 3 του ν.3842/2010).

Για το έτος 2009 δεν υπάρχουν άλλα τεκμήρια, αλλά ούτε και προκύπτουν από το Ε1 αυτού του έτους μεγαλύτερες πραγματικές δαπάνες και επομένως από το καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου θα αφαιρεθεί μόνο η ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη άγαμου, δηλαδή το ποσό των 3.000 ευρώ (περ.ζ΄ της παρ.2 του άρθρου 19 του ν.2238/1994 όπως ίσχυε για τη χρήση 2009, δηλαδή μετά την τροποποίησή της με την παρ.4 του άρθρου 3 του ν.3763/2009).

Συνεπώς τα τεκμήριά του για τη χρήση 2009 είναι 3.000 ευρώ και το κεφάλαιο που του απομένει για ανάλωση από τη χρήση αυτή είναι: 12.000 €- 3.000 €=9.000 €.

Χρήση 2010

Υπολογισμός ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ.: $(80 \text{ τ.μ.} \times 30 \text{ €}) + (20 \text{ τ.μ.} \times 50 \text{ €}) = 2.400 \text{ €} + 1.000 \text{ €} = 3.400 \text{ €}$

Σύμφωνα με την περ.α΄ της παρ.1 του άρθρου 16 του ν.2238/1994 όπως ίσχυε για τη χρήση 2010, δηλαδή πριν από την αντικατάστασή της με την παρ.1 του άρθρου 28 του ν.3986/2011.

Υπολογισμός ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης Ε.Ι.Χ. 1.800 κ.ε.: $3.000 \text{ €} + (6 \times 300 \text{ €}) = 3.000 \text{ €} + 1800 \text{ €} = 4.800 \text{ €}$.

Για τα πρώτα 1.200 κ.ε. 3000ευρώ και 300 ευρώ ανά 100 κ.ε. μέχρι τα 1.800 κ.ε. (περ.γ΄ της παρ.1 του άρθρου 16 του ν.2238/1994 όπως ίσχυε κατά τη χρήση 2010, δηλαδή πριν από την αντικατάστασή της με την παρ.2 του άρθρου 28 του ν.3986/2011).

Ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη άγαμου: 3.000 ευρώ (περ.θ΄ της παρ.1 του άρθρου 16 του ν.2238/1994).

Συνεπώς τα τεκμήριά του για τη χρήση 2010 είναι : $3.400 \text{ €} + 4.800 \text{ €} + 3.000 \text{ €} = 11.200 \text{ €}$ και το κεφάλαιο που του απομένει για ανάλωση από τη χρήση αυτή είναι:

$$14.500 \text{ €} - 11.200 \text{ €} = 3.300 \text{ €}.$$

Χρήση 2011

Υπολογισμός ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ.: $(80 \text{ τ.μ.} \times 40 \text{ €}) + (20 \text{ τ.μ.} \times 65 \text{ €}) = 3.200 \text{ €} + 1.300 \text{ €} = 4.500 \text{ €}$

Σύμφωνα με την περ.α΄ της παρ.1 του άρθρου 16 του ν.2238/1994 όπως ίσχυε για τη χρήση 2011, δηλαδή πριν από την αντικατάστασή της με την παρ.1 του άρθρου 28 του ν.3986/2011).

Υπολογισμός ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης Ε.Ι.Χ. 1.800 κ.ε.:

$$4.000 \text{ €} + (6 \times 600 \text{ €}) = 4.000 \text{ €} + 3.600 \text{ €} = 7.600 \text{ €}.$$

Σύμφωνα με την περ.γ΄ της παρ.1 του άρθρου 16 του ν.2238/1994 όπως ίσχυε κατά τη χρήση 2011, δηλαδή μετά από την αντικατάστασή της με την παρ.2 του άρθρου 28 του ν.3986/2011).

Ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη άγαμου: 3.000 ευρώ (περ.θ΄ της παρ.1 του άρθρου 16 του ν.2238/1994).

Συνεπώς τα τεκμήριά του για τη χρήση 2011 είναι: $4.500 \text{ €} + 7.600 \text{ €} + 3.000 \text{ €} = 15.100 \text{ €}$ και το κεφάλαιο που απομένει για ανάλωση από τη χρήση αυτή είναι:

$$21.000 \text{ €} - 15.100 \text{ €} = 5.900 \text{ €}.$$

Χρήση 2012

Για τη χρήση 2012 νομοθετικά ισχύει ότι και για την προηγούμενη χρήση 2011.

Υπολογισμός ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ.:4.500 ευρώ.

Υπολογισμός ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης Ε.Ι.Χ. 1.800 κ.ε.:7.600 ευρώ.

Ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη άγαμου: 3.000 ευρώ.

Συνεπώς τα τεκμήριά του κατά τη χρήση 2012 είναι :4.500 €+7.600 €+3.000 € = 15.100 € και το κεφάλαιο που απομένει για ανάλωση από τη χρήση αυτή είναι:
17.000 €-15.100 €= 1.900 €.

Χρήση 2013

Για τη χρήση 2013 νομοθετικά ισχύει ότι και για τις προηγούμενες χρήσεις 2011 και 2012.

Υπολογισμός ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ.:4.500 ευρώ.

Υπολογισμός ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης Ε.Ι.Χ. 1.800 κ.ε.:7.600 ευρώ.

Ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη άγαμου: 3.000 ευρώ.

Αγορά δίκυκλου: 2.000 ευρώ

Συνεπώς τα τεκμήριά του κατά τη χρήση 2013 ανέρχονται στις 17.100 ευρώ (4.500+7.600+3.000+2.000) και το κεφάλαιο που απομένει για ανάλωση από τη χρήση αυτή είναι:16.500 €-17.100 €= -600 €.

Κατά τη χρήση αυτή ο φορολογούμενος παρουσίασε διαφορά τεκμηρίων, αλλά υποτέθηκε ότι επέλεξε να μην επικαλεστεί ανάλωση κεφαλαίου και να φορολογηθεί για τη διαφορά αυτή.

Δεδομένου δε ότι αν σε κάποιο έτος προκύψει αρνητικό υπόλοιπο και ο προσδιορισμός του εισοδήματος πραγματοποιηθεί βάσει τεκμηρίων, θεωρείται ότι δεν απομένει κεφάλαιο προς επίκληση για το έτος αυτό δηλαδή θεωρείται μηδενικό και δεν επηρεάζει αρνητικά τα θετικά υπόλοιπα των προηγούμενων ετών (ΠΟΛ.1076/26.3.2015).

Βάσει των παραπάνω το κεφάλαιο που απομένει για να επικαλεστεί ο φορολογούμενος από τη χρήση αυτή τελικά είναι: μηδέν (0).

Φορολογικό έτος 2014

Από το φορολογικό έτος 2014 τα τεκμήρια υπολογίζονται με τις διατάξεις του ν.4172/2013 (άρθρα 30 έως 34). Οι διατάξεις αυτές έχουν εφαρμογή και στα επόμενα φορολογικά έτη 2015 έως και 2019. Τα ποσά τεκμαρτής δαπάνης με τα οποία επιβαρύνεται ο φορολογούμενος ανά τ.μ. για τις κατοικίες και για τα κ.ε. των αυτοκινήτων που κατέχει παραμένουν ίδια με αυτά του προηγούμενου έτους.

Ωστόσο κατά το έτος αυτό το τεκμήριο του αυτοκινήτου μειώνεται κατά 30% λόγω παρέλευσης της πενταετίας. Σε αυτό το έτος πλήρωσε και 2.000 ευρώ για την τοκοχρεωλυτική απόσβεση του δανείου του.

Επομένως τα τεκμήριά του κατά το φορολογικό έτος 2014 θα είναι:

Υπολογισμός ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ.: 4.500 ευρώ (σύμφωνα με την περ.α' της παρ. 1 του άρθρου 31 του ν. 4172/2013).

Υπολογισμός ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης Ε.Ι.Χ. 1.800 κ.ε.:

1800κ.ε.: $4.000 \text{ €} + (6 \times 600 \text{ €}) = 4.000 \text{ €} + 3.600 \text{ €} = 7.600 \text{ €}$.

$7.600 \text{ €} \times 30\% = 2.280 \text{ €}$ (παλαιότητα).

$7.600 \text{ €} - 2.280 \text{ €} = 5.320 \text{ €}$ (σύμφωνα με την περ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 31 του ν. 4172/2013).

Ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη άγαμου: 3.000 ευρώ (σύμφωνα με την περ. θ' της παρ. 1 του άρθρου 31 του ν. 4172/2013).

Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου 2.000 ευρώ (σύμφωνα με την περ.στ' του άρθρου 32 του ν.4172/2013).

Συνεπώς τα τεκμήριά του κατά το έτος 2014 είναι: $4.500 \text{ €} + 5.320 \text{ €} + 3.000 \text{ €} + 2.000 \text{ €} = 14.820 \text{ €}$ και το κεφάλαιο που του απομένει για ανάλωση από το έτος 2014 είναι: $18.600 \text{ €} - 14.820 \text{ €} = 3.780 \text{ €}$.

Φορολογικό έτος 2015

Ισχύει το ίδιο νομοθετικό πλαίσιο.

Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100τ.μ. σε περιοχή με τιμή ζώνης κάτω των 2.800 ευρώ: 4.500 ευρώ.

Ετήσια αντικειμενική δαπάνη επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης 1.800 κ.ε., με έτος πρώτης κυκλοφορίας το 2009: 5.320 ευρώ.

Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων: 1.500 ευρώ.

Ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη για άγαμο : 3.000 ευρώ.

Συνεπώς τα τεκμήριά του κατά το έτος 2015 θα είναι: $4.500 \text{ €} + 5.320 \text{ €} + 1.500 \text{ €} + 3.000 \text{ €} = 14.320 \text{ €}$.

Ο φορολογούμενος, ο οποίος για το έτος αυτό έχει συνολικά έσοδα 8.000 ευρώ (εισόδημα 7.000 ευρώ πλέον 1.000 ευρώ από διάθεση περιουσιακού στοιχείου), θα πρέπει ή να φορολογηθεί για το τεκμαρτό εισόδημα των 14.320 ευρώ ή να προβεί σε ανάλωση κεφαλαίου ποσού 6.320 ευρώ ($14.320 \text{ €} - 8.000 \text{ €} = 6.320 \text{ €}$).

Για τις ανάγκες του παραδείγματος υποθέτουμε ότι είχε προβεί σε ανάλωση κεφαλαίου και το αρνητικό υπόλοιπο (-6.320€) επηρεάζει αρνητικά τα θετικά υπόλοιπα των προηγούμενων ετών.

Φορολογικό έτος 2016

Ισχύει το ίδιο νομοθετικό πλαίσιο.

Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100τ.μ. σε περιοχή με τιμή ζώνης κάτω των 2.800 ευρώ: 4.500 ευρώ.

Ετήσια αντικειμενική δαπάνη επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης 1.800 κυβικών εκατοστών, με έτος πρώτης κυκλοφορίας το 2009:5.320 ευρώ.

Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων:1.000 ευρώ.

Ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη για άγαμο : 3.000 ευρώ.

Συνεπώς τα τεκμήρια του για το έτος 2016είναι: 4.500 € +5.320€ +1.000€ +3.000 € =13.820€και το κεφάλαιο που του απομένει για ανάλωση από το έτος αυτό είναι: 14.120 € - 13.820 € =300 €.

Φορολογικό έτος 2017

Ισχύει το ίδιο νομοθετικό πλαίσιο.

Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100τ.μ. σε περιοχή με τιμή ζώνης κάτω των 2.800 ευρώ: 4.500 ευρώ.

Ετήσια αντικειμενική δαπάνη επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης 1.800 κυβικών εκατοστών, με έτος πρώτης κυκλοφορίας το 2009:7.600 – 2.280=5.320 ευρώ.

Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων:1.100 ευρώ.

Ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη για άγαμο : 3.000 ευρώ.

Συνεπώς τα τεκμήριά του για το έτος 2017 είναι: 4.500 € +5.320 € +3.000 € +1.100 € =13.920 € και το κεφάλαιο που του απομένει για ανάλωση κατά το έτος αυτό είναι: 14.110- 13.920 €=190 €.

Φορολογικό έτος 2018

Ισχύει το ίδιο νομοθετικό πλαίσιο.

Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100τ.μ. σε περιοχή με τιμή ζώνης κάτω των 2.800 ευρώ: 4.500 ευρώ.

Ετήσια αντικειμενική δαπάνη επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης 1.800 κυβικών εκατοστών, με έτος πρώτης κυκλοφορίας το 2009:5.320 ευρώ.

Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων:1.200 ευρώ.

Ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη για άγαμο : 3.000 ευρώ.

Συνεπώς τα τεκμήριά του για το έτος 2018είναι: 4.500 € +5.320 € +3.000 € +1.200 € =14.020 € και το κεφάλαιο που του απομένει για ανάλωση από το έτος αυτό είναι: 15.605 € - 14.020 € =1.585 €.

Φορολογικό έτος 2019

Ισχύει το ίδιο νομοθετικό πλαίσιο.

Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100τ.μ. σε περιοχή με τιμή ζώνης κάτω των 2.800 ευρώ: 4.500 ευρώ.

Ετήσια αντικειμενική δαπάνη επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης 1.800 κυβικών εκατοστών, με έτος πρώτης κυκλοφορίας το 2009:7.600 € x50%= 3.800 € (παλαιότητα)

7.600 € – 3.800 € = 3.800 €

Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων:1.100 ευρώ.

Ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη για άγαμο : 3.000 ευρώ.

Συνεπώς τα τεκμήριά του για το έτος 2019είναι: 4.500 €+3.800 €+1.100 €+3.000 € =12.400 € και το κεφάλαιο που του απομένει για ανάλωση από το έτος αυτόείναι: 14.100 € – 12.400 € =1.700€.

Με βάση τα παραπάνω, ο φορολογούμενος προκειμένου να μη φορολογηθεί το φορολογικό έτος 2020 βάσει τεκμηρίων, επέλεξε να επικαλεστεί ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών.

i) Με βάση τα στοιχεία των δηλώσεών του και των υπολογισμών που προηγήθηκαν παρατίθεται ο ακόλουθος πίνακας ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών:

ΧΡ./ ΦΟΡ. ΕΤΗ	ΦΟΡ/ΤΕΩΣΙΣΟΔ.	ΑΥΤ-ΛΟΣΦΟΡΟΛ.& ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ	ΠΩΛ.ΠΕΡ. ΣΤΟΙΧ.	ΔΑΝΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	ΑΝΤΙΚΕΙΜ. ΔΑΠΑΝΗ ΙΔΙΟΚΑΤ. ΚΥΡΙΑΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	ΤΕΚΜ. ΔΑΠΑΝΗ ΟΧΗΜ.	ΑΓΟΡΑ ΔΙΚΥΚΛΟΥ	ΤΟΚΟΧΡ.ΔΟΣΕΙΣ ΔΑΝΕΙΩΝ	ΕΛΑΧ. ΑΝΤ. ΔΑΠ. ΔΙΑΒ.	ΣΥΝ.ΤΕΚΜ.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΟΥ ΑΠΟΜΕΝΕΙ ΓΙΑ ΑΝΑΛΩΣΗ
2009	9.500	2.500			12.000					3.000	3.000	9.000
2010	14.500				14.500	3.400	4.800			3.000	11.200	3.300
2011	20.500	500			21.000	4.500	7.600			3.000	15.100	5.900
2012	17.000				17.000	4.500	7.600			3.000	15.100	1.900
2013	16.500				16.500	4.500	7.600	2.000		3.000	17.100	0
2014	10.600			8.000	18.600	4.500	5.320		2.000	3.000	14.820	3.780
2015	7.000		1.000		8.000	4.500	5.320		1.500	3.000	14.320	-6.320
2016	14.000	120			14.120	4.500	5.320		1.000	3.000	13.820	300
2017	14.000	110			14.110	4.500	5.320		1.100	3.000	13.920	190
2018	15.500	105			15.605	4.500	5.320		1.200	3.000	14.020	1.585
2019	14.000	100			14.100	4.500	3.800		1.100	3.000	12.400	1.700
ΣΥΝΟΛΟ											21.335	
ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΑΡΤΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ 2020											26.320	
ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΛΩΣΗ											0	

Επισημαίνεται ότι η προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων που πρέπει να καλυφθεί είναι 26.320 ευρώ και από τα στοιχεία των δηλώσεων του φορολογούμενου η ανάλωση κεφαλαίου ανέρχεται στο ποσό των 21.335 ευρώ. Άρα εξακολουθεί να υπάρχει διαφορά τεκμηρίου, καθόσον καλύφθηκε ένα μέρος της διαφοράς.

Η προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίου που παραμένει προς φορολόγηση είναι: 26.320 € - 21.335 € = 4.985 €.

Η ως άνω διαφορά μεταξύ του τεκμαρτού και του συνολικού εισοδήματος (4.985 ευρώ) για τον ως άνω φορολογούμενο θα φορολογηθεί ως εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα σύμφωνα με την περ. β' παρ.1 του άρθρου 34 του ν.4172/2013.

ii) Αν υποθεθεί ότι τα έσοδά του, κατά το φορολογικό έτος 2019, ανέρχονταν σε 19.085 ευρώ (18.985€ + 100 €) αντί 14.100 ευρώ και τα τεκμήριά του παραμένουν τα ίδια δηλαδή 12.400 ευρώ, τότε ο πίνακας ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών θα διαμορφωθεί ως εξής:

ΧΡ./ΦΟΡ. ΕΤΗ	ΦΟΡ/ΓΕΥΣΕΙΣΔ.	ΑΥΤ-ΛΟΣ ΦΟΡΟΛ.& ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ	ΠΩΛ.ΠΕΡ. ΣΤΟΙΧ.	ΔΑΝΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	ΑΝΤΙΚΕΙΜ. ΔΑΠΑΝΗ ΙΔΙΟΚΑΤ. ΚΥΡΙΑΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	ΤΕΚΜ. ΔΑΠΑΝΗ ΟΧΗΜ.	ΑΓΟΡΑ ΔΙΚΥΚΛΟΥ	ΤΟΚΟΧΡ.ΔΟΣΕΙΣ ΔΑΝΕΙΩΝ	ΕΛΑΧ. ΑΝΤ. ΔΑΠ. ΔΙΑΒ.	ΣΥΝ.ΤΕΚΜ.	ΚΕΦΑΛΙΟ ΠΟΥ ΑΠΟΜΕΝΕΙ ΓΙΑ ΑΝΑΛΩΣΗ
2009	9.500	2.500			12.000					3.000	3.000	9.000
2010	14.500				14.500	3.400	4.800			3.000	11.200	3.300
2011	20.500	500			21.000	4.500	7.600			3.000	15.100	5.900
2012	17.000				17.000	4.500	7.600			3.000	15.100	1.900
2013	16.500				16.500	4.500	7.600	2.000		3.000	17.100	0
2014	10.600			8.000	18.600	4.500	5.320		2.000	3.000	14.820	3.780
2015	7.000		1.000		8.000	4.500	5.320		1.500	3.000	14.320	-6.320
2016	14.000	120			14.120	4.500	5.320		1.000	3.000	13.820	300
2017	14.000	110			14.110	4.500	5.320		1.100	3.000	13.920	190
2018	15.500	105			15.605	4.500	5.320		1.200	3.000	14.020	1.585
2019	18.985	100			19.085	4.500	3.800		1.100	3.000	12.400	6.685
ΣΥΝΟΛΟ												26.320
ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΑΡΤΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ 2020												26.320
ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΛΩΣΗ												0

Επισημαίνεται ότι σε αυτή την περίπτωση η προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων έχει πλήρως καλυφθεί και ο φορολογούμενος θα φορολογηθεί για τα πραγματικά του εισοδήματα.

iii) Αν υποθεθεί ότι κατά το φορολογικό έτος 2019 πώλησε το κενό του διαμέρισμα έναντι τιμήματος 40.000 ευρώ και τα συνολικά του έσοδα διαμορφώθηκαν στις 54.100 ευρώ (14.000 € +100 € + 40.000 €) αντί 14.100 ευρώ και τα τεκμήριά του παραμένουν τα ίδια δηλαδή 12.400 ευρώ, τότε ο πίνακας ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών θα διαμορφωθεί ως εξής:

ΧΡ./ ΦΟΡ. ΕΤΗ	ΦΟΡ/ΤΕΡΕΙΣΟΔ.	ΑΥΤ-ΛΟΣ ΦΟΡΟΛ.& ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ	ΠΩΛ.ΠΕΡ. ΣΤΟΙΧ.	ΔΑΝΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	ΑΝΤΙΚΕΙΜ. ΔΑΠΑΝΗ ΙΔΙΟΚΑΤ. ΚΥΡΙΑΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	ΤΕΚΜ. ΔΑΠΑΝΗ ΟΧΗΜ.	ΑΓΟΡΑ ΔΙΚΥΚΛΟΥ	ΤΟΚΟΧΡ.ΔΟΣΕΙΣ ΔΑΝΕΙΩΝ	ΕΛΛΑΧ. ΑΝΤ. ΔΑΠ. ΔΙΑΒ.	ΣΥΝ.ΤΕΚΜ.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΟΥ ΑΠΟΜΕΝΕΙ ΓΙΑ ΑΝΑΛΩΣΗ
2009	9.500	2.500			12.000					3.000	3.000	9.000
2010	14.500				14.500	3.400	4.800			3.000	11.200	3.300
2011	20.500	500			21.000	4.500	7.600			3.000	15.100	5.900
2012	17.000				17.000	4.500	7.600			3.000	15.100	1.900
2013	16.500				16.500	4.500	7.600	2.000		3.000	17.100	0
2014	10.600			8.000	18.600	4.500	5.320		2.000	3.000	14.820	3.780
2015	7.000		1.000		8.000	4.500	5.320		1.500	3.000	14.320	-6.320
2016	14.000	120			14.120	4.500	5.320		1.000	3.000	13.820	300
2017	14.000	110			14.110	4.500	5.320		1.100	3.000	13.920	190
2018	15.500	105			15.605	4.500	5.320		1.200	3.000	14.020	1.585
2019	14.000	100	40.000		54.100	4.500	3.800		1.100	3.000	12.400	41.700
ΣΥΝΟΛΟ												61.335
ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΑΡΤΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ 2020												26.320
ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΛΩΣΗ												35.015

Επισημαίνεται ότι σε αυτή την περίπτωση η προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων όχι μόνο έχει πλήρως καλυφθεί και ο φορολογούμενος θα φορολογηθεί για τα πραγματικά του εισοδήματα, αλλά και θα μπορεί στο μέλλον να χρησιμοποιήσει το υπόλοιπο ποσό των 35.015 ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι η φοροδιαφυγή συνιστά ένα από τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα προβλήματα που συνθέτουν τον ιστό της ελληνικής οικονομίας. Η σπουδαιότητα του προβλήματος καταδεικνύεται από τις συνεχείς προσπάθειες που καταβάλλουν οι εκάστοτε κυβερνήσεις με αλληπάλλληλες θεσπίσεις νόμων, οι οποίοι φανερώνουν ουσιαστικά την αδυναμία μιας ολοκληρωμένης και επιτυχούς αντιμετώπισης. Για την καταπολέμηση του μείζονος προβλήματος της φοροδιαφυγής, η Φορολογική Αρχή χρησιμοποιεί, εκτός των άλλων, δύο σημαντικά εργαλεία.

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό την παρουσίαση και την ανάλυση αυτών των εργαλείων δηλαδή, των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και του εναλλακτικού τρόπου προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος. Η θέσπιση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου έγινε στο πλαίσιο της φορολογικής μεταρρύθμισης, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό του φορολογικού συστήματος και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων ως προς την είσπραξη των δημοσίων εσόδων. Επίσης, στόχος των τεχνικών αυτών είναι η εξεύρεση της μη δηλωθείσας φορολογητέας ύλης των φορολογούμενων, δηλαδή ο προσδιορισμός του εισοδήματος αυτών με αντικειμενικό τρόπο.

Ο εναλλακτικός (τεκμαρτός) τρόπος υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας εφαρμόζοταν και συνεχίζει να εφαρμόζεται σε πολλές χώρες, ευρωπαϊκές και μη, και προσλαμβάνει διάφορες μορφές. Η τεκμαρτή μέθοδος αποσκοπεί πρωτίστως στον περιορισμό της φοροδιαφυγής στη φορολογία εισοδήματος. Βασίζεται στην αντικειμενική εκτίμηση του νομοθέτη ότι ορισμένα στοιχεία βρίσκονται σε άμεση σχέση με ένα ελάχιστο εισόδημα, σύμφωνα με τις κοινά αποδεκτές κοινωνικές αντιλήψεις και την οικονομική πραγματικότητα.

Συνεπώς, τα παραπάνω εργαλεία καθίστανται αναγκαία στο ελληνικό φορολογικό σύστημα, διότι αφενός μεν ο φοροεισπρακτικός μηχανισμός δεν είναι σε θέση να συλλάβει τη φοροδιαφυγή και να υποβάλλει στον φόρο την πραγματική φορολογητέα ύλη και αφετέρου, λόγω του μεγάλου αριθμού των μικροεπιτηδευματιών, γεγονός που δυσχεραίνει τον φορολογικό έλεγχο.

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου ομοιάζουν με τα τεκμήρια στο ότι και τα δύο αποτελούν έμμεσους τρόπους προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης, που αποσκοπούν στον περιορισμό της φοροδιαφυγής αλλά διαφέρουν και σημαντικά, καθώς οι έμμεσες τεχνικές διενεργούνται στο πλαίσιο του φορολογικού ελέγχου. Δεν πρέπει να παραλείπεται επίσης ότι και το πεδίο εφαρμογής και τα υπαγόμενα πρόσωπα διαφέρουν, καθώς τα τεκμήρια αφορούσαν ανέκαθεν μόνο φυσικά πρόσωπα. Οι έμμεσες τεχνικές εφαρμόζονται κυρίως (παρ.1 του άρθρου 28 Κ.Φ.Ε.) επί προσώπων (φυσικών και νομικών) και νομικών οντοτήτων που αποκτούν εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα και κατ' εξαίρεση (παρ.2 του άρθρου 28 Κ.Φ.Ε.) επί προσώπων που δεν αποκτούν εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα. Αντιθέτως, ο τεκμαρτός προσδιορισμός του εισοδήματος εφαρμόζεται εφ' όλων των φυσικών προσώπων ανεξαρτήτως της πηγής του κτωμένου εισοδήματος (άρθρο 15 ν.2238/1994, άρθρο 30 ν.4172/2013) και δεν εφαρμόζεται επί νομικών προσώπων.

Ο θεσμός των έμμεσων τεχνικών αντικατέστησε τον εξωλογιστικό προσδιορισμό του εισοδήματος, που εφαρμοζόταν επί σειρά πολλών ετών. Ασφαλώς ο φορολογικός έλεγχος θα πρέπει να εκσυγχρονίζεται και να εξελίσσεται, παρακολουθώντας και αξιοποιώντας για την υποστήριξη του έργου του, τα σύγχρονα μέσα που η τεχνολογία του επιτρέπει να χρησιμοποιεί. Η εξέλιξη όμως αυτή, νομοθετική, ελεγκτική, τεχνολογική, θα πρέπει να έχει ως σκοπό την εξεύρεση της αληθούς φοροδοτικής ικανότητας των φορολογούμενων, ήτοι στο πλαίσιο του ελέγχου της φορολογίας εισοδήματος, το πραγματικό εισόδημα και όχι τον προσδιορισμό πλασματικού εισοδήματος. Και ναι μεν η ανάγκη για περιορισμό της φοροδιαφυγής υπαγορεύει τη θέσπιση ελεγκτικών μεθόδων που συγκλίνουν στον προσδιορισμό πλασματικής φορολογητέας ύλης, αυτό όμως θα πρέπει να συμβαίνει, κατ' εφαρμογή των αρχών της νομιμότητας του φόρου και της φορολογικής ισότητας, μόνο στις περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες είναι, υπό ορισμένες ρητώς και αυστηρώς προϋποθέσεις, ανέφικτος ο προσδιορισμός της πραγματικής φορολογητέας ύλης. Θα ήταν ωφέλιμο ο ελεγκτικός αυτός θεσμός να αποτελέσει τη βασική ελεγκτική μέθοδο επί σειρά ετών, να εφαρμοστεί κατά τρόπο δίκαιο, ώστε να συμβάλλει αφενός στον περιορισμό της φοροδιαφυγής και στην εντεύθεν αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους, αφετέρου να επιτύχει την έκφραση των αρχών της νομιμότητας του φόρου και της φορολογικής ισότητας, στο θεσμικό πλαίσιο του εξόχως δυσχερούς ελεγκτικού πεδίου του προσδιορισμού πραγματικής και όχι πλασματικής φορολογητέας ύλης.

Οι έμμεσες τεχνικές υιοθετήθηκαν και θεσπίστηκαν σχετικά πρόσφατα από το ελληνικό κράτος, έχοντας ως συνέπεια την περιορισμένη ελληνική βιβλιογραφία και τα περιορισμένα

δημοσιευμένα στοιχεία και αποτελέσματα σχετικά με τη χρήση τους. Όλα αυτά δεν μας επιτρέπουν να εξάγουμε ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με την αποτελεσματικότητά τους.

Παρά τους περιορισμούς αυτούς, η παρούσα εργασία βοηθάει μέσω της αναλυτικής παρουσίασης των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, στην επιλογή της κατάλληλης μεθόδου που θα πρέπει να εφαρμοστεί ανάλογα με την εκάστοτε περίπτωση. Αναπτύσσεται δηλαδή, μια προσπάθεια να εμπλουτιστεί η υπάρχουσα βιβλιογραφία ως προς την χρήση των πέντε πλέον έμμεσων τεχνικών ελέγχου, ύστερα και από την προσθήκη των δύο νέων τεχνικών που εισήχθησαν τελευταία στην ελληνική νομοθεσία.

Για μια μελλοντική εξαγωγή συμπερασμάτων, θα ήταν αρκετά σημαντική μια εμπειρική μελέτη και διερεύνηση της χρήσης των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, ως προς τον έλεγχο της αποτελεσματικότητάς τους, αλλά και ως προς τις διαφορές στα μεγέθη που προκύπτουν από την εφαρμογή τους. Επιπλέον, μέσω της εμπειρικής έρευνας θα μπορούσαν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για τη χρησιμότητα των τεχνικών και για το πόσο αποτελεσματικές είναι. Τέλος, μέσω του εντοπισμού των αδυναμιών τους, θα μπορούσαμε μακροπρόθεσμα να οδηγηθούμε σε ωφέλιμες προτάσεις για τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου, τον εκσυγχρονισμό του φορολογικού συστήματος της χώρας και πιο συγκεκριμένα την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ- ΠΗΓΕΣ

Ξενόγλωση

Biber, E. (2010), “*Revenue Administration: Taxpayer Audit: Development of Effective Plans*. International Monetary Fund, Fiscal Affairs Department”, pp. 1-12.

Coenen T. (2015), “*Lifestyle analysis in criminal cases: Proving income without full documentation*”.

OECD (2013), *OECD Economic Surveys: Greece 2013*, OECD Publishing.

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) (2006), “*Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the Efficiency and Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods*”, Prepared by Forum on Tax Administration’s Compliance Sub-group, pp. 4-46.

Rettig P.C. (2014), “*Overview: Indirect Methods of Determining Taxable Income*”, *Journal of Tax Practice & Procedure*, pp. 19-24.

Rosenthal, Corey L., Rothenberg, Lance E. (2019), “*How to Win a New York Sales Tax Audit, Despite Poor Recordkeeping*”, *The CPA Journal*, New York, Vol. 89, Iss. 3, pp. 62-63.

Schneider Friedrich (2015), “*Tax Evasion, Shadow Economy and Corruption in Greece and Other OECD Countries: Some Empirical Facts*”.

Ελληνόγλωσση

Αγγελάκης Ι. (2021), Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου, Σημειώσεις διαλέξεων του Μεταπτυχιακού μαθήματος Φορολογική Νομοθεσία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Αγγελάκης Ι. (2021), Δαπάνες Διαβίωσης, Σημειώσεις διαλέξεων του Μεταπτυχιακού μαθήματος Φορολογική Νομοθεσία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Γεωργαντά Β. (1995), Τα δημόσια οικονομικά και η ελληνική οικονομική νομοθεσία κατά G. Jeze, Αθήνα, τ. ΙΙΙ.

Δαλιάνης Γ. (2019), Φορολογικός έλεγχος μέσω νέων τεχνικών, Ναυτεμπορική.

Δαλιάνης Γ., Νιφορόπουλος Κ. (2020), Οδηγός Φορολογικών Ελέγχων, «Παραδοσιακές» και «Έμμεσες» Μέθοδοι Ελέγχου Θεωρία και Πράξη, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα.

ΔιαΝΕΟσις (2016), Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της.

Λιόλιος Α. (2011), «Τεκμήρια Δαπανών Διαβίωσης και Πόθεν Έσχες».

Λιόλιος Α. (2014), Ο Έλεγχος των Φορολογικών Υποθέσεων, Εκδόσεις ΑΡΙΩΝ ΟΕ.

Μελάς Δ. (2015), Περιουσιολόγιο - Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου και Νέο Ποινολόγιο, Εκδόσεις: Οικονομικές Εκδόσεις Ε.Ε., Θεσσαλονίκη.

Μελάς Δ. Κ. (2014), Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας, Εκδόσεις EpsilonNet, Θεσσαλονίκη.

Μελάς Χ. Δ. (2013), Δηλώστε Έξυπνα, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα.

Μελάς Χ. Δ. (2018), Δηλώστε Έξυπνα, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα.

Μελάς Χ. Δ. (2021), Δηλώστε Έξυπνα, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα.

Μέντης Γ., Μουζάκης Α., Πέττας Ν. (2021), Έμμεσες Τεχνικές Προσδιορισμού φορολογητέας ύλης, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Μπάρμπας Ν. (2016), Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος, (Ν. 4172/2013), Κατ' άρθρο ερμηνεία, Εκδόσεις Σάκκουλα.

Μπάρμπας Ν. Ι., Φινοκαλιώτης Κ. Δ. (2011), Δημόσια Οικονομικά, Φόροι - Δημόσια Δάνεια – Δημόσιες Δαπάνες, Γ' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

Νασόπουλος Α. Α. (2016), Επιστημονικό άρθρο : «Το ζήτημα της φοροαποφυγής και της φοροδιαφυγής».

Νεγκάκης Ι. Χ. και Ταχυνάκης Δ. Π. (2017), Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος Θεωρία και Εφαρμογές, Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη.

Νεγκάκης Ι. Χ. (2016), Λογιστική Εταιρειών, Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη.

Συντακτική ομάδα ΠΟΕ-ΔΟΥ (2018), Φορολογική Επιθεώρηση, Επιστημονική Έκδοση, Αθήνα.

Συντακτική ομάδα ΠΟΕ-ΔΟΥ (2019), Φορολογική Επιθεώρηση, Επιστημονική Έκδοση, Αθήνα.

Συντακτική ομάδα ΠΟΕ-ΔΟΥ (2020), Φορολογική Επιθεώρηση, Επιστημονική Έκδοση, Αθήνα.

Συντακτική ομάδα ΠΟΕ-ΔΟΥ (2021), Φορολογική Επιθεώρηση, Επιστημονική Έκδοση, Αθήνα.

Συντακτική ομάδα TaxHeaven (2021), Η Φορολογική μου Δήλωση 2021, Επιστημονικές Εκδόσεις TAXHEAVEN, Αθήνα.

Τάτσος Ν. (2001), Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Χουρδάκη Ελένη (2018) (Πρόλογος: Νικόλαος Μπάρμπας), Τα Τεκμήρια στο Φορολογικό Δίκαιο – Αναγκαιότητα και Αντινομίες, Εκδόσεις: Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ.

Διαδικτυακές Πηγές - Ιστοσελίδες

<https://www.aade.gr/>

<https://www.oecd.org/>

<https://www.taxheaven.gr/>

<https://www.e-forologia.gr/>

<https://www.kodiko.gr/>

<https://www.fragou-lawfirm.eu/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ετήσια στατιστικά στοιχεία εισοδήματος της Α.Α.Δ.Ε. των φορολογικών ετών 2017 – 2019

Έξι (6) πίνακες οι οποίοι παρουσιάζουν τον αριθμό των φορολογούμενων (δηλώσεων), το δηλωθέν εισόδημα όλων των πηγών και την προστιθέμενη **διαφορά τεκμηρίου δαπανών διαβίωσης** (του υπόχρεου και της συζύγου), κατά ομάδα επαγγέλματος και ανά διανομαρχιακή περιφέρεια.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ (ΔΗΛΩΣΕΩΝ), ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΑΝΑ ΔΙΑΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ	2017	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ (ΔΗΛΩΣΕΩΝ), ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΑΝΑ ΔΙΑΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (ΤΟΥ ΥΠΟΧΡΕΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ).										
		ΤΟΥ ΥΠΟΧΡΕΟΥ						ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ				
		ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ (>ΜΗΔΕΝ)		ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ & ΤΕΚΜΑΡΤΟ)	ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ (>ΜΗΔΕΝ)		ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ & ΤΕΚΜΑΡΤΟ)	
		ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΠΟΣΟ	ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΠΟΣΟ		ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΠΟΣΟ	ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΠΟΣΟ		
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	105.530	75.076	181.811.502	94.330	292.220.207	474.031.709	17.140	22.706.166	24.005	68.193.224	90.899.390	
ΑΤΤΙΚΗΣ	630.039	431.632	1.069.328.023	562.823	1.835.446.078	2.904.774.102	73.954	130.618.759	119.951	394.323.371	524.942.129	
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	36.882	26.082	59.334.270	32.019	100.611.683	159.945.954	6.485	9.589.257	9.105	29.536.789	39.126.046	
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	137.196	91.376	205.633.472	123.299	399.980.983	605.614.455	19.003	25.633.951	29.111	91.924.716	117.558.667	
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	52.126	39.293	93.427.439	46.489	142.363.263	235.790.702	8.560	10.052.128	11.679	33.995.979	44.048.107	
ΗΠΕΙΡΟΥ	59.390	44.273	101.660.827	53.321	169.477.042	271.137.869	9.904	13.107.051	13.218	38.651.499	51.758.549	
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	135.891	95.495	231.430.471	120.680	378.734.388	610.164.859	22.018	32.129.122	31.286	94.877.975	127.007.097	
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	48.164	36.865	95.470.550	43.784	140.193.511	235.664.061	7.799	14.023.097	10.165	29.539.331	43.562.428	
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	346.054	244.235	570.361.868	308.288	973.321.463	1.543.683.331	54.136	80.939.756	78.443	240.055.521	320.995.277	
ΚΡΗΤΗΣ	112.100	84.250	211.653.468	100.007	306.799.790	518.453.258	18.950	33.821.657	24.829	76.351.424	110.173.081	
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	55.738	40.531	104.241.167	48.170	147.737.310	251.978.477	9.829	18.903.584	13.689	45.856.977	64.760.561	
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	116.760	85.773	220.503.686	104.947	337.967.873	558.471.559	18.804	28.953.934	25.281	77.509.936	106.463.870	
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	93.300	64.356	157.457.356	82.596	267.303.586	424.760.941	14.022	19.524.443	20.800	65.815.872	85.340.315	
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	1.929.170	1.359.237	3.302.314.100	1.720.753	5.492.157.177	8.794.471.276	280.604	440.002.905	411.562	1.286.632.614	1.726.635.518	

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ (ΔΗΛΩΣΕΩΝ), ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ
(Κριτήριο ομαδοποίησης σε ομάδες επαγγελματών η ΚΥΡΙΑ ΠΗΓΗ Εισοδήματος)

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ	2017	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ (ΔΗΛΩΣΕΩΝ), ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ (ΤΟΥ ΥΠΟΧΡΕΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ).									
ΟΜΑΔΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛ/ΝΩΝ (ΔΗΛΩΣΕΩΝ) ΜΕ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ	ΤΟΥ ΥΠΟΧΡΕΟΥ					ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ				
		ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ (>ΜΗΔΕΝ)		ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ & ΤΕΚΜΑΡΤΟ)	ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ (>ΜΗΔΕΝ)		ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ & ΤΕΚΜΑΡΤΟ)
		ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΠΟΣΟ	ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΠΟΣΟ		ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΠΟΣΟ	ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΠΟΣΟ	
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΕΣ	394.461	210.012	189.460.197	374.791	1.765.759.130	1.955.219.327	35.803	28.215.848	53.939	212.145.349	240.361.197
ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΕΠΙΧ/ΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	206.340	137.455	318.780.928	163.871	602.604.490	921.385.417	61.466	113.682.227	86.223	314.868.622	428.550.849
ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	115.570	86.760	205.667.356	93.840	302.539.495	508.206.851	40.443	50.216.583	49.347	130.461.863	180.678.446
Μ Ι Σ Θ Ω Τ Ο Ι	697.290	613.656	1.590.070.062	635.193	1.604.977.666	3.195.047.728	93.194	175.597.671	123.936	342.735.041	518.332.711
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ	515.509	311.354	998.335.557	453.058	1.216.276.396	2.214.611.953	49.698	72.290.576	98.117	286.421.739	358.712.315
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.929.170	1.359.237	3.302.314.100	1.720.753	5.492.157.177	8.794.471.276	280.604	440.002.905	411.562	1.286.632.614	1.726.635.518

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ (ΔΗΛΩΣΕΩΝ), ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΑΝΑ ΔΙΑΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (ΤΟΥ ΥΠΟΧΡΕΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ)

Σημείωση: Στις περιπτώσεις εγγάμων που υποβάλλουν Χωριστές Δηλώσεις Φορολογίας Εισοδήματος (0,40% επί του συνόλου των δηλώσεων φορολογικού έτους 2018), η Σύζυγος εκλαμβάνεται ως Υπόχρεος υποβολής δήλωσης και συνεπώς τα επιμέρους μεγέθη δεν απεικονίζονται σε επίπεδο οικογενειακών δηλώσεων. Επιπλέον, βάσει της Α.1041/2019, σε αυτές τις περιπτώσεις, οι σύζυγοι δύνανται να δηλώνουν και οι δύο τα τέκνα τους στον Πίνακα 8 του Εντύπου Ε1.

Φορολογικό Έτος 2018											
Επικράτεια/Περιφέρεια/Νομός/ΔΟΥ	ΠΛΗΘΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ	ΥΠΟΧΡΕΩΣ- ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΥΠΟΧΡΕΩΣ-ΠΟΣΟ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΥΠΟΧΡΕΩΣ ΠΛΗΘΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ	ΥΠΟΧΡΕΩΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΠΟΣΟ	ΥΠΟΧΡΕΩΣ ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ & ΤΕΚΜΗΡΙΟ)	ΣΥΖΥΓΟΣ- ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΣΥΖΥΓΟΣ- ΠΟΣΟ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΣΥΖΥΓΟΣ ΠΛΗΘΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΣ ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ & ΤΕΚΜΗΡΙΟ)	
Σύνολο Επικράτειας	1.904.507,00	1.357.147,00	3.272.188.649,98	1.707.635,00	5.231.262.788,26	8.503.451.438,24	261.222,00	410.940.665,27	384.852,00	1.175.600.078,30	1.586.540.743,57
Αττικής	622.751,00	432.962,00	1.063.795.075,40	559.385,00	1.743.696.187,66	2.807.491.263,06	69.128,00	121.139.461,86	112.389,00	360.715.855,40	481.855.317,26
Θεσσαλίας	134.729,00	95.595,00	231.256.488,36	120.464,00	362.476.964,50	593.733.452,86	20.235,00	29.830.485,51	29.055,00	86.530.054,11	116.360.539,62
Πελοποννήσου	114.591,00	84.686,00	216.655.790,71	103.395,00	320.217.106,60	536.872.897,31	17.448,00	28.351.019,72	23.536,00	70.606.046,09	98.957.065,81
Στερεάς Ελλάδας	92.810,00	64.842,00	156.941.210,68	82.649,00	256.702.885,24	413.644.095,92	13.123,00	18.433.020,01	19.520,00	60.040.038,19	78.473.058,20
Δυτικής Ελλάδας	135.362,00	90.659,00	204.201.796,61	121.930,00	375.205.677,66	579.407.474,27	17.688,00	24.104.760,53	27.209,00	83.517.334,97	107.622.095,50
Κρήτης	109.772,00	83.325,00	208.208.647,95	98.502,00	291.769.032,96	499.977.680,91	17.291,00	30.514.655,36	22.766,00	68.205.348,23	98.720.003,59
Ανατολικής Μακεδονίας	104.008,00	74.901,00	176.614.729,94	93.538,00	280.170.278,04	456.785.007,98	16.424,00	21.310.672,94	22.915,00	63.995.124,36	85.305.797,30
Κεντρικής Μακεδονίας	342.966,00	244.976,00	565.859.081,12	307.290,00	930.363.529,83	1.496.222.610,95	50.557,00	76.169.278,63	73.636,00	220.043.589,76	296.212.868,39
Δυτικής Μακεδονίας	50.803,00	38.641,00	91.032.329,09	45.387,00	135.466.526,55	226.498.855,64	7.876,00	9.177.832,62	10.916,00	31.151.046,87	40.328.879,49
Ηπείρου	57.851,00	43.612,00	100.452.970,44	52.128,00	160.364.426,51	260.817.396,95	9.113,00	12.362.404,59	12.262,00	35.270.055,64	47.632.460,23
Βορείου Αιγαίου	36.811,00	26.231,00	58.997.046,85	32.056,00	97.902.832,89	156.899.879,74	6.135,00	8.921.065,12	8.632,00	27.569.357,95	36.490.423,07
Νοτίου Αιγαίου	55.111,00	40.585,00	104.257.357,83	48.090,00	143.847.708,68	248.105.066,51	9.003,00	17.477.042,95	12.619,00	41.366.360,78	58.843.403,73
Ιονίων Νήσων	46.942,00	36.132,00	93.916.125,00	42.821,00	133.079.631,14	226.995.756,14	7.201,00	13.148.965,43	9.397,00	26.589.865,95	39.738.831,38
Γενικό σύνολο	1.904.507,00	1.357.147,00	3.272.188.649,98	1.707.635,00	5.231.262.788,26	8.503.451.438,24	261.222,00	410.940.665,27	384.852,00	1.175.600.078,30	1.586.540.743,57

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ (ΔΗΛΩΣΕΩΝ), ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ (ΤΟΥ ΥΠΟΧΡΕΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ) ΑΘΡΩΣΤΙΚΑ ΣΕ ΕΥΡΩΚΑΤΑ ΟΜΑΔΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

(Κριτήριο ομαδοποίησης σε ομάδες επαγγελματιών η ΚΥΡΙΑ ΠΗΓΗ Εισοδήματος)

Σημείωση: Στις περιπτώσεις εγγάμων που υποβάλλουν Χωριστές Δηλώσεις Φορολογίας Εισοδήματος (0,40% επί του συνόλου των δηλώσεων φορολογικού έτους 2018), η Σύζυγος εκλαμβάνεται ως Υπόχρεος υποβολής δήλωσης και συνεπώς τα επιμέρους μεγέθη δεν απεικονίζονται σε επίπεδο οικογενειακών δηλώσεων. Επιπλέον, βάσει της Α.1041/2019, σε αυτές τις περιπτώσεις, οι σύζυγοι δύνανται να δηλώνουν και οι δύο τα τέκνα τους στον Πίνακα 8 του Εντύπου Ε1.

Φορολογικό Έτος 2018											
Ομάδα Επαγγέλματος	ΠΛΗΘΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ	ΥΠΟΧΡΕΩΣ- ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΥΠΟΧΡΕΩΣ- ΠΟΣΟ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΥΠΟΧΡΕΩΣ ΠΛΗΘΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ	ΥΠΟΧΡΕΩΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΠΟΣΟ	ΥΠΟΧΡΕΩΣ ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ & ΤΕΚΜΗΡΙΟ)	ΣΥΖΥΓΟΣ- ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΣΥΖΥΓΟΣ- ΠΟΣΟ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΣΥΖΥΓΟΣ ΠΛΗΘΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΣ ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ & ΤΕΚΜΗΡΙΟ)	
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΕΣ	363.043	204.236,00	191.915.550,13	344.321,00	1.576.656.862,97	1.768.572.413,10	33.845,00	27.331.806,61	49.453,00	188.852.603,12	216.184.409,73
ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ/ΠΡΟΣΤΗΤΑ	204.300	139.119,00	315.160.074,90	165.266,00	596.681.202,51	911.841.277,41	58.108,00	107.509.102,06	81.652,00	292.764.504,83	400.273.606,89
ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ/ΠΡΟΣΤΗΤΑ	110.645	83.597,00	197.424.874,40	90.097,00	286.818.611,19	484.243.485,59	38.331,00	48.076.231,09	46.676,00	121.638.726,18	169.714.957,27
ΜΙΣΘΩΤΟΙ	690.653	614.698,00	1.584.346.138,81	632.886,00	1.536.051.138,88	3.120.397.277,69	83.894,00	160.384.596,04	111.590,00	297.646.563,30	458.031.159,34
ΣΥΝΤΑΞΙΟΧΟΙ	535.866	315.497,00	983.342.011,74	475.065,00	1.235.054.972,71	2.218.396.984,45	47.044,00	67.638.929,47	95.481,00	274.697.680,87	342.336.610,34
Γενικό σύνολο	1.904.507	1.357.147,00	3.272.188.649,98	1.707.635,00	5.231.262.788,26	8.503.451.438,24	261.222,00	410.940.665,27	384.852,00	1.175.600.078,30	1.586.540.743,57

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ (ΔΗΛΩΣΕΩΝ), ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΑΝΑ ΔΙΑΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (ΤΟΥ ΥΠΟΧΡΕΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ).

Σημείωση: Στις περιπτώσεις εγγάμων που υποβάλλουν Χωριστές Δηλώσεις Φορολογίας Εισοδήματος (0,40% επί του συνόλου των δηλώσεων φορολογικού έτους 2018), η Σύζυγος εκλαμβάνεται ως Υπόχρεος υποβολής δήλωσης και συνεπώς τα επιμέρους μεγέθη δεν απεικονίζονται σε επίπεδο οικογενειακών δηλώσεων. Επιπλέον, βάσει της Α.1041/2019, σε αυτές τις περιπτώσεις, οι σύζυγοι δύνανται να δηλώνουν και οι δύο τα τέκνα τους στον Πίνακα 8 του Εντύπου Ε1.

Φορολογικό Έτος 2019											
Επικράτεια/Περιφέρεια/Νομαρχ/ΔΟΥ	ΠΛΗΘΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ	ΥΠΟΧΡΕΟΣ- ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΥΠΟΧΡΕΟΣ-ΠΟΣΟ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΥΠΟΧΡΕΟΣ ΠΛΗΘΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ	ΥΠΟΧΡΕΟΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΠΟΣΟ	ΥΠΟΧΡΕΟΣ ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ & ΤΕΚΜΑΡΤΟ)	ΣΥΖΥΓΟΣ- ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΣΥΖΥΓΟΣ- ΠΟΣΟ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΣΥΖΥΓΟΣ ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΠΟΣΟ	ΣΥΖΥΓΟΣ ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ & ΤΕΚΜΑΡΤΟ)
Σύνολο	1.849.361,00	1.315.162,00	3.235.008.780,54	1.663.670,00	5.206.124.349,03	8.441.133.129,57	249.233,00	395.815.249,02	369.217,00	1.141.726.544,49	1.537.541.793,51
Επικράτεια											
Αττικής	603.396,00	420.651,00	1.049.003.569,92	544.127,00	1.721.196.110,80	2.770.199.680,72	66.064,00	116.904.684,35	107.563,00	348.617.541,82	465.522.226,17
Θεσσαλίας	131.267,00	91.976,00	227.821.377,05	117.773,00	363.383.195,05	591.204.572,10	19.194,00	27.957.406,57	27.912,00	84.105.783,46	112.063.190,03
Πελοποννήσου	113.101,00	82.906,00	217.572.821,43	102.363,00	324.162.910,67	541.735.732,10	17.088,00	27.329.738,87	23.181,00	70.178.895,66	97.508.634,53
Στερεάς Ελλάδας	88.795,00	61.916,00	153.163.482,68	79.279,00	251.539.365,87	404.702.848,55	12.386,00	17.356.282,43	18.538,00	57.382.262,35	74.738.544,78
Δυτικής Ελλάδας	133.104,00	89.013,00	205.123.964,62	120.418,00	383.513.641,84	588.637.606,46	17.157,00	23.374.750,39	26.786,00	83.892.397,27	107.267.147,66
Κρήτης	104.685,00	79.315,00	200.660.931,19	94.224,00	285.926.445,43	486.587.376,62	15.927,00	28.713.734,46	21.273,00	64.680.241,66	93.393.976,12
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	102.519,00	73.236,00	175.340.630,60	92.396,00	286.284.843,07	461.625.473,67	15.965,00	20.771.988,46	22.637,00	64.718.892,77	85.490.881,23
Κεντρικής Μακεδονίας	334.188,00	238.226,00	561.795.209,35	300.259,00	930.881.039,24	1.492.676.248,59	48.442,00	75.310.473,90	70.477,00	214.088.088,09	289.398.561,99
Δυτικής Μακεδονίας	48.883,00	36.835,00	89.185.236,96	43.707,00	132.872.265,94	222.057.502,90	7.434,00	8.671.544,29	10.396,00	29.614.050,87	38.285.595,16
Ηπείρου	55.613,00	41.663,00	98.578.031,20	50.059,00	157.633.430,30	256.211.461,50	8.588,00	11.740.792,41	11.663,00	33.930.220,74	45.671.013,15
Βορείου Αιγαίου	35.681,00	25.418,00	59.768.417,96	31.217,00	97.225.905,56	156.994.323,52	5.922,00	8.734.699,53	8.374,00	26.989.339,60	35.724.039,13
Νοτίου Αιγαίου	52.958,00	39.228,00	103.057.459,40	46.490,00	141.146.800,54	244.204.259,94	8.431,00	16.624.952,59	11.733,00	38.658.462,49	55.283.415,08
Ιονίων Νήσων	45.171,00	34.779,00	93.937.648,18	41.358,00	130.358.394,72	224.296.042,90	6.635,00	12.324.200,77	8.684,00	24.870.367,71	37.194.568,48
Γενικό σύνολο	1.849.361,00	1.315.162,00	3.235.008.780,54	1.663.670,00	5.206.124.349,03	8.441.133.129,57	249.233,00	395.815.249,02	369.217,00	1.141.726.544,49	1.537.541.793,51

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ (ΔΗΛΩΣΕΩΝ), ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ (ΤΟΥ ΥΠΟΧΡΕΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ) ΑΘΡΩΣΤΙΚΑ ΣΕ ΕΥΡΩ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ (Κριτήριο ομαδοποίησης σε ομάδες επαγγελματιών η ΚΥΡΙΑ ΠΗΓΗ Εισοδήματος).											
<i>Σημείωση: Στις περιπτώσεις εγγάμων που υποβάλλουν Χωριστές Δηλώσεις Φορολογίας Εισοδήματος (0,40% επί του συνόλου των δηλώσεων φορολογικού έτους 2018), η Σύζυγος εκλαμβάνεται ως Υπόχρεος υποβολής δήλωσης και συνεπώς τα επιμέρους μεγέθη δεν απεικονίζονται σε επίπεδο οικογενειακών δηλώσεων.</i>											
<i>Επιπλέον, βάσει της Α.1041/2019, σε αυτές τις περιπτώσεις, οι σύζυγοι δύνανται να δηλώνουν και οι δύο τα τέκνα τους στον Πίνακα 8 του Εντύπου Ε1</i>											

Φορολογικό Έτος 2019											
Ομάδα Επαγγελματός	ΠΛΗΘΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ	ΥΠΟΧΡΕΟΣ- ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΥΠΟΧΡΕΟΣ-ΠΟΣΟ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΥΠΟΧΡΕΟΣ ΠΛΗΘΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ	ΥΠΟΧΡΕΟΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΠΟΣΟ	ΥΠΟΧΡΕΟΣ ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ & ΤΕΚΜΑΡΤΟ)	ΣΥΖΥΓΟΣ- ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΣΥΖΥΓΟΣ- ΠΟΣΟ (ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ)	ΣΥΖΥΓΟΣ ΠΛΗΘΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΠΟΣΟ	ΣΥΖΥΓΟΣ ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ & ΤΕΚΜΑΡΤΟ)
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΕΣ	367.514	211.520,00	189.452.972,56	349.115,00	1.597.908.322,39	1.787.361.294,95	33.901,00	27.947.773,58	50.303,00	193.933.638,08	221.881.411,66
ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	201.661	138.325,00	317.106.414,40	164.693,00	609.762.921,06	926.869.335,46	56.081,00	107.241.234,47	78.790,00	284.758.456,22	391.999.690,69
ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	106.265	79.815,00	188.518.635,35	86.668,00	282.534.898,86	471.053.534,21	36.204,00	44.619.089,67	44.390,00	117.259.811,55	161.878.901,22
ΜΙΣΘΟΤΟΙ	660.313	587.135,00	1.616.721.495,61	604.536,00	1.457.773.288,10	3.074.494.783,71	78.971,00	156.140.859,48	106.415,00	284.890.225,97	441.031.085,45
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ	513.608	298.367,00	923.209.262,62	458.658,00	1.258.144.918,62	2.181.354.181,24	44.076,00	59.866.291,82	89.319,00	260.884.412,67	320.750.704,49
Γενικό σύνολο	1.849.361	1.315.162,00	3.235.008.780,54	1.663.670,00	5.206.124.349,03	8.441.133.129,57	249.233,00	395.815.249,02	369.217,00	1.141.726.544,49	1.537.541.793,51